588.

COLLEZIONE PISTOIESE
ROSSI-CASSIGOLI

617

BIBLIOTECA NAZIONALE
CENTRALE - FIRENZE

R. BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE
DI FIRENZE

COLLEZIONE PISTOIESE

RACCOLTA DAL

CAV. FILIPPO ROSSI-CASSIGOLI

nato a Pistoia il 23 Agosto 1835
morto a Pistoia il 18 Maggio 1890

Pergamene - Autografi - Manoscritti - Libri a stampa - Opuscoli - Incisioni - Disegni - Opere musicali - Facsimile d'iscrizioni - Editti - Manifesti - Proclami - Avvisi e Periodici.

21 Dicembre 1891

DE ANEVRYSMATICIS
PRAECORDIORVM MORBIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

ANTONI MATANI
PISTORIENSIS
IN ACAD. PISAN. PVBL. PROFESS.
SOC. MONSPEL. SODAL.

DE ANEVRYSMATICIS
PRAECORDIORVM MORBIS
ANIMADVERSIONES

EDITIO ITALICA SECVNDA
CORRECTIOR ET AVCTIOR.

LIBVRNI MDCCLXI.

APVD IO. PAVLLVM FANTECHIVM AD SIGNVM VERIT

Praeſidibus adprobantibus.

Digitized by Google

VIRO INLVSTRISSIMO

ANTONIO MORMORAIO

FLORENTINO

IN REBVS EQVESTRIS ORDINIS

DIVI STEPHANI

ET ACADEMIAE PISANAE

AC FLORENTINAE

PRO AVGVSTISSIMO CAESARE

AVDITORI &c. &c.

ANTONIVS MATANI

F. P.

PErſpectum exploratumque omnibus eſt VIR INLVSTRISSIME haud exiguum literariis elucubrationibus conciliari ſplendorem, quandoquidem ipſae pervetuſta conſuetudine atque inſtituto opu-

Digitized by Google

maiorum viro alicui conſecrentur, cuius animum nobiliorum virtutum ornamenta conluſtrant. Quare nihil, ut arbitror, magis iucundum & opportunum mihi poterat evenire quam ut alteram opuſculi huius editionem non parum obſervationibus auctam in lucem emitterem Tuo praecipue nomine condecoratam. Ac profecto neminem latet praeſtantiſſimas animi Tui dotes ſummis eſſe laudibus celebrandas: Vidimus namque ipſum Auguſtiſſimum CAESAREM graviſſimarum rerum adminiſtrationem Tuae prudentiae liberaliter commiſiſſe. Nil itaque mirum ſi doctiſſimi praeſertim viri de maiori Academiae noſtrae Piſanae nobiliorumque Facultatum bono invicem gratulentur: Ipſi enim non modo ſincerum in Te iuſtitiae amorem, modeſtiam, pietatem, honeſtatemque ſemper experti ſunt, ſed etiam humani-

tatem

Digitized by Google

tatem cum clementia coniunctam, & magnam in promovendo Scientiarum incremento ſolertiam libenter ſuſpiciunt ac venerantur. Quamobrem Tibi potiſſimum offero Animadverſiones has meas, eo quod certe confidam tanto ſuffultas patrocinio non parum ſplendoris, & ornamenti conſecuturas. Dum igitur huiuſmodi obſervantiae meae Tibi praebeo argumentum, Te obſecro obteſtorque VIR INLVSTRISSIME ut pro ea, qua polles benignitate, me aequi bonique facias, atque praeclaras animi Tui dotes ſincero prorſus obſequio recolentem aſſiduo ſemper amore complectaris.

DABAM PISIS PRID. NON. MARTI MDCCLXI.

Digitized by Google

Digitized by Google

TYPOGRAPHUS LIBURNENSIS.

LECTORI S.

ETſi ea facile omnibus innoteſcere poſſint, L. B. quaecumque in altera huius libri editione curaverit Auctor, quotieſcumque eum iis, quae in priori reperiuntur, conferri velint; nonnulla tamen breviter innuere arbitror neceſſarium, non modo ut huiuſcemodi taedium imminuatur legentibus, ſed ut etiam oſtendam quanta uſus fuerit Auctor ipſe diligentia, quantumque laboris in nova rerum diſpoſitione ſubſtulerit. Sciendum profecto eſt alteram hanc editionem nonnullas continere obſervationes in prima editione Florentina anni 1756. *praetermiſſas, quae partim ab Auctore, partim a viris ſolertiſſimis, praeſertim exteris, ſunt inſtitutae, quaeque Aneuryſmaticas reſpiciunt praecordiorum aegritudines, earumque cauſas veramque indolem non parum colluſtrant. Ad aliqua vero addenda, aliqua detrahenda, & aliqua etiam clarius illuſtranda, & uberius exponenda rerum agendarum neceſſitas & lucidus ordo compulerunt Auctorem, qui novis quibuſdam fretus obſervationibus novum quodammodo adſpectum propriis*

conciliavit experimentis. Quamobrem liber in tres partes diſtributus habebitur, additamentis locupletatus, variiſque deſtitutus mendis, quae Florentini Typographi effugerant diligentiam. Singulis quoque paragraphis tum praefationis, tum quarumcumque libri partium addere titulos utile viſum eſt, rerumque index adiicietur iiſdem reſpondens paragraphis, & aliqua etiam apparebunt diverſa planè ratione diſpoſita, quae mutationem aliquam exigere videbantur. Haec autem ſunt quae Medicinae cultoribus offeruntur, quaeque legentibus eſſe iterum exhibenda putavi, ne ea difficile perquirantur, quae aliquam Medicis & aegrotantibus afferre poſſunt utilitatem. Tu interim his omnibus fruaris velim L. B. ut me ad alia eiuſdem Auctoris tibi offerenda paratum non modo promptiorem reddas, ſed faciliorem. Vale.

PRAE-

Digitized by Google

PRAEFATIO
PRIORIS EDITIONIS.

§. I.

Medicinae origo.

COeleſtem illam, ac penè divinam Salutaris Artis originem, quae nonniſi perſpectis aegritudinibus inſpirata humano generi ſtatim affulſerat, tametſi diu multumque imperitorum fraudibus circumſeptam, eamdemque mythologicis obumbratam ſuperſtitionibus veteri commento latuiſſe compertum ſit, tum praecipuè veluti divinitus communi ſocietatis bono conceſſam apparet enituiſſe mortalibus, quando inclinantibus Empyricorum fortunis ad Rationales phoenomenorum obſervatores ſedulo conſideranda Medicina migravit, maioremque apud illos perfectionem Philoſophicis condecorata

ornamentis eſt aſſequuta. Tunc itaquè probè cognitum, inter ea, quae non modo proficua, ſed univerſis neceſſaria conſtituuntur, perfectam potiori iure valetudinem eſſe computandam, ſine qua nulla ſocietati hominum accedit felicitas, nulla quies, ac nulla tranquillitas, cum eiuſdem maximè auxilio naturales, animales, atque vitales ita dirigantur actiones, ut quibuſcumque rebus adverſis haudquaquam ſupervenientibus, conſtanter, & opportunè perfici queant, quin aliquod exindè opponatur impedimentum, dum corpus ad earumdem peragenda munia ritè diſponitur.

§. II.

Remediorum vetuſtas.

Quum autem dignoſcendarum aegritudinum Rationali Medico munus incumbat, ut adiutricem exindè manum porrigat aegrotantibus, nemo non videt, quam infelix dicenda illorum conditio eſſet, qui Medicina adhuc adoleſcente ſeſe nudis Empyricis tradidiſſent. Longè tamen infauſtam praedicaverim, ſi eminus attendatur calamitatum vetuſtas, quae initio

tio terrarum orbis caput extulit, & ad perniciem hominum invecta eſt. Ac profecto dum hanc ſaepenumero mecum ipſe tacitus cogitarem, miſerrimam reipſa putandam eſſe cenſebam, quotieſcumque memorandum praeſertim expenderetur momentum, quo humanae naturae imbecillitas eo deducta eſt, ut Divinum imperium primus hominum parens incautè detrectaverit, ac immenſum proindè aegritudinum agmen, natiſque dolentibus necem ipſam intulerit. En igitur deperdita quies animi, labefactata corpora, omneſque repentè ſuperſtructae calamitates, quas ad nos uſque traductas veteri patimur infortunio, ſive metuimus imminentes. At iure quidem ac merito lamentari quilibet videretur, etſi de iis duntaxat cogitaret aegritudinibus, quae poſtquam omne medicaminum auxilium prius eluſerint, dum corpus aſſiduè perturbare conantur, permulta eidem adhuc languenti minitantur infortunia, uſque dum humanitatis debitum interveniente morte perſolverit. Sed cum vel ab iis unuſquiſque abhorreat, quae ſive ab exantlatis pro ſocietatis, & humanae vitae regimine laboribus, ſive a tot tantiſque adverſis rebus proficiſcuntur, atque huiuſce-

mo-

Digitized by Google

modi moleſtia extiterit admodum pervetuſta, quae ſi ſomniatam Praeadamitarum hypotheſim liceret amplecti, antiquior Adamo ipſo cenſeri forſitan poſſet, hinc poſt illata infortunia perſpecta illico remedia ſunt, quorum ope inſenſiſſimi quique morbi arceantur, a quibus corpora hominum depaſcuntur. Sive igitur revelata primo Parenti Medicina conſideretur, quae triplici animalium, plantarum, ac mineralium regno innitebatur, ſive acquiſita, quae indigentiae, atque induſtriae opus cenſenda eſt, variiſque in praeſens, ac multiplicibus ornatur inventis, nemo inficias ibit, Salutarem Artem, quae in depellendis humani corporis morbis verſatur, praeſtantiſſimam extitiſſe, ac veluti ex hominum indigentia, atque ex aſſidua cuiuſcumque temporis Medicinae cultura conſequitur, omnibus cuiuſcumque indolis neceſſariam.

§. III.

Medicinae propagatio.

Neque aliter cogitandum apparet, ſi Medicinae progreſſus expendi velint, quoties interval-

vallum a Mundi exortu uſque ad Aegyptiorum imperium attentè inveſtigetur, quo quidem tempore, etſi perpauci, neque graves ſive ex aere, ſive inopportuna vitae tranſigendae ratione, ſive corruptis moribus morboſi graſſarentur affectus, illis tamen, qui vel ex neceſſariis peregrinationibus, haudquaquam interrupta arvorum cultura, inopinata animantium noxa, aſſiduiſque laboribus inſurrexiſſent, homines rudi licet medicamine medebantur. Quum vero Medicinae incrementum alio delatum ex Aſſyriis, Babyloniis, atque Chaldaeis, apud quos valde viguerat, ad Aegyptios migraſſet, qui vetuſtiſſima Medicinae ſemina detinuerant (*a*), adaucta tunc morborum caterva ſedulam extorquere opem viſa eſt, unde Diaetetica, atque Chirurgica, quantumvis fortuita, & Empyrica, quae dominari coeperat Medicina, Iſide, Oſiride, aliiſque medentibus ſub prioribus Ptolemaeis, & Cleopatra Ptolemaei Aegyptii Regis filia, & cum alio eiuſdem nominis Cypri Rege coniuncta (*b*), quam Medicine peritam iactant Hiſtorici, auſpice Philoxeno latius extendere fines ſuos incoepit, mul-

(*a*) *Vid.* Calm. Diſſer. de Veter. Iudaeor. Medicin.
(*b*) *Vid.* Vaillant Hiſtor. Ptolemaeor. & Vesling. Opobalſ. Vindic.

Digitized by Google

multiſque adinventis medicaminibus adaucta eſt (*a*), donec a ſapientiſſimis, feliciſſimiſque Graecorum gentibus exculta fuerit, quos multo feliciores dixerim, ni poſt captam a ſarracenis Alexandriam combuſtam doluiſſent ab Arabibus Bibliothaecam. Tunc etenim literas, ſcientiaſque praecipuas Perſis familiares accepimus excidiſſe, veluti infauſto contigit Italiae eventu, quando ipſam a Gothica barbarie legimus occupatam.

§. IV.

Graecorum ſapientia.

Graeci tamen cum Medicinam praeſertim ad Numina ſibi ipſis peculiaria referrent, Apollini, & Aeſculapio quam plurima conſtruxere delubra, multoſque Ethnica ſuperſtitione in Deorum numero retulere, eorumque placitis, non ſecus ac Getarum, Tibiorum, Phrygum, & Thracum ritibus, libenter obtemperarunt; tuncque Clinica, Veterinaria, atque Gymnaſtica inclareſcente Medicina Pythagoras, Ap-

(*a*) *Vid.* ΟΜΗΡ. *Οδυσσ. βιβλ. δ.*

Apſirtes, Theomneſtus, Pelagonius, Pranagoras Nearchi filius, Heliodorus (*a*) aliique Phyſico-Medici inſurrexerunt, quos inter Heraclitus, & Democritus recenſentur, qui ſaluberrima Medicinae praecepta, ut ad ſeros exindè nepotes clariora luculenter traſmitterent, prudenter excoluerunt, horumque poſtremus permulta ab Aegyptiis, Gymnoſophiſtis, & Magis didicerat; ut firmiora Salutaris Artis dogmata conſtitueret, etſi Heron Agrigentinus Poetica imagine leges Empyricas, atque fatidicas Egyno, Euryphonti, & Apollonidi aliiſque Medicis reddidiſſet. Inſanum quidem progreſſu temporis abiicere Greci meditati ſunt Aegyptiorum decretum, quo Adraſtia veluti lege prohibebatur, ne quis praeter normam a veteribus traditam morborum curationes aggrederetur, pariterque Aeſculapii ſimulacro nodoſum baculum, atque draconem appoſuère, ſapientiam, prudentiamque Medico neceſſariam non obſcuro aenigmate depingentes (*b*). Et quemadmodum Heliopolim, quae antiquitus ſummoperè claruit, extollebant aegyptii, atque

(*a*) *De ipſo alibi loquutus ſum. Vid.* Diſſert. Epiſt. ad Ioſ. Franc. Peon. in qua de Heliod. Lariſs. diſs. & nonn. circ. al eiuſd. nomin. expon. & inluſtr. pag. 45. §. 4.

(*b*) *Vid.* Hundermark De increm. art. Med.

nunc Turcicae religionis ſolitarius, abdituſque receſſus eſt quod olim Philoſophiae veluti theatrum Platonem, Homerum, Solonem, alioſque plurimum fuiſſe veneratos comperimus, cum priora ibidem doctrinae lumina ſuffuraverint; ita celeberrima floruerunt apud Graecos athenaea, Crotonienſe praecipuè, Rhodium, Cnidium, Athenienſe, Coum, atque Smyrnaeum (*a*), quorum primum legimus illuſtratum a Democede, quem Darius Perſarum Rex multis honoribus inſignivit, poſtremum vero fama Medicorum, in quorum honorem nummi fuere percuſſi (*b*), ſummoperè celebratum. Quum vero annuente fortuna mortalibus venerandus affulſiſſet Cous Hippocrates, hic ſubdolas Medicinae leges deſpiciens Dogmaticam, ſive Clinico Rationalem invexit (*c*) ex qua Diaetetica, Pharmaceutica, atque Methodica, Aſclepiade, Galeno, Themiſone, multiſque clareſcentibus Medicis profluxerunt.

§. V.

(*a*) *Vid.* Dan. le Clerc. Hiſtoire de la Medecine l. 1. chap. 17.

(*b*) *Vid.* Ricard. Mead. Diſſert. de num. a Smirn. in Medic. honor. percuſ.

(*c*) *Rationis ſubſidio fuiſſe illuſtratam alibi demonſtravi.* *Vid.* Orat. De Rat. Phil. eiuſq. praeſt. pag. 17.

§. V.

Romanorum ſectae.

Hinc exculta ſunt penes Romanos Medicinae dogmata è Graecia ipſa delata, cum univerſa methodus, quae apud Graecam Medentium Rempublicam perierat, apud Romanos cum Imperii magnitudine feliciter adoleverit, ac fuerit ab Arcagatho, cui è Peloponneſo Romam adventanti traditum Ius Quiritium, & tabernam in Acilio accepimus elargitam, ipſis communicata (*a*), eamque M. Cato, Antonius Muſa, Celſus, & alii ſupra caeteros coluerunt, quos inter Vectius Valens recenſetur, qui nobilitatis ex adulterio Meſſalinae quoddam aſſequutus fuerat ornamentum. En interim cum apud Graecos Epiſyntheticae, Pneumaticae, & Eclecticae ſectae Leonidas, Archigenes, atque Athenaeus viri caeteroquin clariſſimi ſectatorum characterem induerint, plures eorumdem obſcurare famam apud Romanos ſibi ſuaſerant, qui de quaeſtu ſummoperè cogitantes veluti divites duntaxat agnoſcebantur, ut de Albutio, Caſſio, Rubrio, a-

(*a*) *Vid.* Plin. Nat. Hiſt. l. XXIX. cap. 1.

liiſque narrant Hiſtorici Medicinam Romae tum temporis exercentibus. Sed ipſorum exemplo Perſarum legibus a Maomethe Pſeudo-Propheta ſancitis perſpectum eſt illius aevi Medicos paruiſſe, cum apprimè neceſſariam putaverint Medicinam: Patet enim, Cmannum Maomethi haeredem plures Medicos codices in uſum Bagdaditarum, ſive ut aliis lubet, Babyloniorum poſt Imperii Perſici invaſionem liberaliter contuliſſe.

§. VI.

Scientia Arabum.

Arabum interim dogmata communia cum Caliphis incoeperunt, atque a celeberrimis viris, inter quos ſupra caeteros Honaſmus, Oſaiba, Alchindus, atque alii recenſentur, in Aſia praeſertim, Africa, & in aliqua Europae plaga diligenter exculta ſunt, variique in Arabicum idioma ipſis vernaculum iubente Almamone Abaſſidarum, & Bagdadenſium Calipha translati codices non ſolum a Nobuishio Ethnico, ſed a Georgio Bachtishua Indorum Medico, nec non Honaino Arabico, illiuſque

filio,

ſilio; qui Religionem Chriſtianam profitebantur. At vero quae non modo ex Aſſyria, Meſopotamia, Phoenicia, Lybia, Crotone, & Cyrene; ſed Gnido, Rhodo, aliiſque delata regionibus per totum Orientem uſque ad Synenſium Imperium viguerat Medicina (*a*), & quae inclinatis Romanorum rebus, Graecis, ac Romanis adempta, & ad Arabes (*b*), & Mauritanos traducta fuerat, poſtliminio Graecorum ita informis in Latium rediit, ut vix a ſuis agnoſceretur, atque iterum a Romanis excepta cum adeo eamdem excolerent, ut peculiarem praeſeferret nobilitatem, maieſtatemque; hinc ſummos honores Veſpaſianus, Hadrianus, & Antoninus Pius eſſe Medicis tribuendos ſancitis exindè legibus decreverunt, ipſorumque exemplo Iulianus munificentiae argu-

(*a*) Hanc ab Fſſeniis fuiſſe deductam probabili aſſequimur coniectura: Eos autem animi aegritudines, non vero corporis ſanaſſe veterum nonnulli opinati ſunt; ſed rem diligentiſſime illuſtravit Carpzovius *Adn. ad Goodvvinum l. I. c. 12. §. 1. p. 117.*

(*b*) Inter hos eminet Avicenna, quem multarum rerum haud expertem fuiſſe omnes teſtantur, & plus commendant quam Averroem, Meſuem, Avenzoarem, Almanzorem, Serapionem, alioſque Medicos Arabes praeſtantiſſimos, licet Muhammedicae ſuperſtitionis tenaciſſimum vocet Seldenus *De Iur. Natur. & gent. ſec. diſcipl. Hebraeor. l. VII. cap. 1. pag.* 829.

gumenta non abſquè honorifico Salutaris Artis teſtimonio impertitus eſt Medicis praeſtantiſſima, atque inter ſapientiſſimos recenſendus ille eſſet Imperatores, niſi barbaro, & hoſtili adverſus Chriſtianos odio ſaevire perperam decreviſſet.

§. VII.

Medicina apud Europeos.

Propagata igitur per Latium Medicina cum in univerſam migraſſet Europam, ibi paulatim imperium, propriamque ſedem ſumma cum gloria conſtituit, viroſque celeberrimos non amplius in fabularum tenebris trepidantes patronos habuit, atque adminiſtros. Habuit prae caeteris Martianum, & Mercurialem Italia; Fernelium, & Duretum Gallia; Anglia Sydenhaamium, Freindium, atque Meadium; Valleſium, & Mercatum Hyſpania; Germania Schenkium, Foreſtum, atque Platerum; Boerhaavium Batavia; Dania Bartholinos; Bahuinos Helvetia, alioſque caeterae nationes habuere doctiſſimos viros, quibus acceptum Medicina refert peculiare decus, & ornamentum.

Digitized by Google

tum. Huiuſcemodi profecto Medicinae praeſtantiam longe lateque diffuſam, atque a celeberrimis viris uberiorem redditam nonniſi ex Orientalis ſapientiae fonte manaſſe fatendum eſt, quoties Philologia univerſa ſpectari velit apud nationes illas exculta, atque haereditario veluti traduce propagata: Novimus etenim, in ipſo Aſiae veſtibulo literas, ſcientiaſque omnes apud Iudaeos in urbe Dabir (*a*) longo tempore floruiſſe, non ſecus ac Phoeniciae populos in promovenda Scientiarum cultura comperimus inſudaſſe, proindeque Indorum Brachmanes inſurrexiſſe, qui ſupra caeteros uberiorem doctrinae famam complexi ſunt. Et quemadmodum apud veteres ipſos ſemper fuit in more poſitum, ut non modo praeſtantiſſimos viros venerarentur, & intra Deos referrent, qui ſive magnanimitatis, ſive prudentiae, ſive aliarum animi dotum notas quaslibet oſtendiſſent, ſed vel eos celebrarent, qui iacentes literas excitarunt, ut Philadelphum Aegyptii, Attalum Pergameni, Mecaenatem Romani, ita & inter Medicos celeberrimos, de quibus gloriabatur antiquitàs, Salomon Hebraeorum, Hermes Triſmegiſtus Aegyptiornm, Sabiel, & E-

(*a*) *Vocatur in ſacris Literis* civitas literarum. *Vid.* Ioſue Cap. 15. v. 15. & Iudic. cap. I. v. II.

& Evax Arabum, Gyges, & Saborus Medorum Reges, Meſue Regis Damaſci nepos, aliique ſummas laudes adepti ſunt. Si igitur Salutaris Artis cultura magno ſemper in pretio habita eſt, adeo ut ubicumque viri floruerint praeſtantiſſimi, fatendum ſanè eſt, neceſſariam, utilemque illius cognitionem non modo ex hominum indigentia, ſed ex aſſidua apud quaſcumque nationes eiuſdem addiſcendae cupiditate deduci poſſe, ex qua Artis iubar inſurgit, eiuſdemque nobilitas eniteſcit.

§. VIII.

Medicina Etruſcorum.

Verumtamen & Etruria noſtra praeter alias Europae, & Italiae partes non modo tot tantoſque, qui Literas, Scientiaſque auxerunt novis inventis, & Philoſophiam praecipuè antiquitus coluerunt (*a*), ſummoperè veneratur, nec non labentibus exindè temporibus Veſpucium, Galileum, alioſque laudibus evehit quam plu-

(*a*) *Vid.* ΔΙΟΔΩΡ. ΣΙΚ *βίβλ.* ε, & Bruker Hiſt. Philoſoph. Tom. I. l. 2. cap. 10.

plurimos, ſed etiam praeſtantiſſimos in Medicina commendat viros, quos inter Caeſalpinus, Redius, atque Bellinius videntur prae caeteris iure quidem, ac merito computandi. Univerſa praeter ipſam Italiam qua late patet Europa non ſolum viros habuit celeberrimos, ſed plurimos nunc quoque habet, quibus Salutaris Ars multum debet. Huiuſcemodi Medicinae cultoribus tot inventa debentur, tot commoda, quae ſunt progreſſu temporibus adinventa, adeo ut quicumque amoeniſſimos luſtrare Medicinae campos in votis habet, ut ſelectiora quaeque colligat, uberrimam ſaepenumero meſſem obſervationum citra expectationem agnoſcat ſe reperiſſe, ut nihil amplius optari poſſe plane ſentiat, & ingenuè fateatur. Nequè alienam a veritate protuliſſe ſententiam dicendus ille eſſet, quoties ſola cadaverum extiſpicia conſiderentur, quae maximam titubanti Medicorum animo quietem largiuntur, ut exindè quidquid confusè edoctum, perceptumque fuerit, tutius obſervatorum oculis innoteſcat. Antiquariis equidem feliciorem Medicum praedicaverim, qui non rariora Imperatorum, Regumque cimelia inviſere diuturna ſuſcepta peregrinatione compellitur, ut admiranda naturae arcana, atque artis portenta

contempletur: Valetudinaria enim ubicumque poſita ſunt, quae ab inducta a Romanis ſervitute ſunt adumbrata (*a*) atque octingentis iam elapſis annis latius ad communem hominum utilitatem propagata, ubi penes arbitrium eſt quaſcumque animadvertere, maioriſque momenti aegritudines, nec non mortuorum corpora Anatomico cultro ſubiicere, atque ex aſſidua, & vigilanti eorumdem contemplatione quodcumque rarum, ac peregrinum obvenerit adnotare. Haec autem dum mecum ipſe vel ſtatim ac Medicinae tyrocinia ſuſceperim, animo volutarem, Etruſcorum felicitatem magni faciendam cenſebam, cum apud ipſos ſupra caetera, in quibus CAESARIS elucet munificentia, atque Etruriae Praeſidum vigilantia, permulta valetudini ſervandae apprimè neceſſaria conſtituantur (*b*). Quum vero huiuſcemodi abuti nefas eſſet emolumentis, hinc vel dum Praxeos limen attingere aggreſſus ſum, rariores naturae luſus peculiari genio ſum contemplatus, ut quidquid exindè frequentius accideret, ſedulo meditarer: Videbam etenim, quod

(*a*) *Vid.* Zorn. Opuſc. Sacr. Tom. I. pag. 335. Sculz. Diſſert. De Serv. Medic. Midlet. De Medic. Veter. Cond. & Brunings Antiq. Graec. cap. 30. §. 3.

(*b*) *Inter haec Piſana recenſentur balnea, de quibus accuratiſſimè diſſeruit Cocchius. Vid.* De' Bagni di Piſa.

quod ſi quid eſt in me literarum, ſi quod veritatis ſtudium, Etruria mihi elargita eſt, quae propria commoda omnibus aequè affluenter, ac liberaliter impertitur, pariterque noſcebam, diſci plurimum poſſe iam aliqua extante diſcendi cupiditate, ceu Demonico ſuo inculcare ſaepè ſaepius Iſocrates (*a*) conſueverat. Hiſce itaque permotus rationibus neceſſe mihi eſſe arbitrabar praenoſcere mihi largitas proficiendi occaſiones, nobiliſſimumque Medicinae ſtudium, de quo ſummoperè glorior, attentè perſequi, ut probe cognoſcens denique

Nec ſibi, ſed toti genitum ſe credere mundo (*b*)

hominum valetudini tutius invigilarem.

§. IX.

Occaſio ſcribendi.

Haec dum olim Florentiae peragerem mirabar profecto, multiplices in praecordiis, ubi Veſtalis ignis nativos lares, & focum ha-

 bet,

(*a*) Πρὸς Δημόν. λογ.
(*b*) *Vid.* Lucan. Pharſ. lib. 2. verſ. 383. & Cicer. Offic. lib. 1

bet, aegritudines ſuboriri, quae nullam propemodum curationem admittere videbantur. Sed multo magis mirabar cum paucos perlegerem clariſſimorum virorum libros, qui de praecordiorum morbis ad Aneuryſmatum praecipuè claſſem referendis fuſius agerent. Videmus etenim quandoquè, & non abſque ſtupore videmus, cor ipſum admodum dilatatum, illiusque cavitates crebro protenſas; attamen huiuſcemodi morbum haud accuratè deſcriptum reperiri non ipſe duntaxat fatebor, cum clariſſimus Imperialis Archiater Gerardus Baro Van-ſvvietenius praecipuum huius ſeculi decus, & ornamentum idipſum animadverterit ubi de vulneribus ſermonem inſtituit dum celeberrimi Praeceptoris Aphoriſmos pro more ſuo mirum in modum enuclearet. Atque ego ipſe, ſi Lanciſium, paucoſque alios exceperis, parum, aut nihil de praecordiorum Aneuryſmate videbam ſcriptores fuiſſe loquutos, ac ſi aliquas adinveniſſem relatas obſervationes, mere practicas eſſe dolebam, nec non huc illucque adeo per libros diſperſas, ut nonniſi magni laboris eſſet utiliora quaeque colligere, atque colligendo diſponere. Ecquis igitur ad congrediendum cum hoſte vaferrimo incitabitur, niſi prius eiuſdem vires, ſtrenuamque na-

Digitized by Google

naturam apertè cognoverit, abditoſque receſſus ignorare ſe fateatur? Optandum ſanè, ut praecipuae colligerentur in poſterum obſervationes praecordiorum Aneuryſmata reſpicientes: Tunc enim aetas noſtra praeſtantium ingeniorum ferax, qua

. . . . tenet inſanabile multos
Scribendi cacoethes, ... (a)

ſedulam Aneuryſmatum id temporis ſemper ingraveſcentium deſcriptionem ſuppeditabit, proindèque niſi hoſtilem debellare morbi naturam, illius ſaltem vires retundere permoleſtum non erit, & difficillimum. Ego equidem quibuſdam a me inſtitutis obſervationibus alienas addere, eaſque praecipuè, quae raritatis charactere donari videntur, minimè recuſavi, veluti videmus Bartholinum (b), Van-Hornium (c), & noviſſimè Heiſterum (d) ſupra caeteros peregiſſe, ut certis quodammodo firmatis principiis aliqua non inutilia proponerentur, quorum ordinem curſim raptimque ar-

(a) *Vid.* Iuvenal. Satyr. VII. verſ. 51.
(b) Anat. Aneuryſm. diſſect. hiſt.
(c) Epiſt. de Aneuryſm.
(d) *Vid.* Annal. Academ. Iuliae Sem. XII. pag. 81.

Digitized by Google

arbitror exponendum, cum illud, quod ſemper fuit apud eos in more poſitum, qui in lucem eſſent librum aliquem prolaturi, ut nempè nonnulla praefari decernerent, id ſanè unum reſpicere videatur, ut lectores nimirum de operis utilitate certiores facerent, atque ordinem, rerumque ſynopſim exponerent.

§. X.

Operis diſtributio.

Aneuryſmatum itaquè praecordia torquentium cognitionem haud exoletam a Galeni temporibus, tametſi Graecis omnibus, Arabiciſque Scriptoribus huiuſcemodi morbos innotuiſſe nonnulli ſentiant (*a*), repetendam tutius eſſe decernitur, proindeque clarior eorumdem idea praemittitur, ex qua variantes emergunt ſpecies aegritudinis, quae plus minuſve pro variis cauſis gravem induere naturam videtur. Hinc nil repugnare arbitror, quominus praeternaturalis cordis amplitudo ad talium affectuum claſſem reducatur, cum ex amplitudi-

(*a*) *Vid.* Planque Bibliotheque Choiſie de Medecine Tom. VI. pag. 3.

dine vaſorum idem ambientium poſſit quam ſaepiſſimè proficiſci. Nonnulla interim circa polypos offeruntur proponenda, quae ad morbos, de quibus praecipue ſermo inſtituitur, inferendos haud leviter apta ſunt. Porro quomodo efformentur Aneuryſmata exponitur, ut variantes effectus facile quidem ad proprias, etſi non ſemper eaſdem cauſas, referri queant. Quum autem teneriorem infantum aetatem multis, iiſque graviſſimis ſuccumbere morbis perſpectum ſit, id unum vel maximè inquiritur, utrum Aneuryſmaticis praecordiorum vitiis obnoxia ſit, quod ego pro certo habendum eſſe reor, quoties errata ipſis communia expendantur diligentiſſimè. Nequè aliter autumandum de adultis fateor, qui non modo diverſas aeris, & anni temporum viciſſitudines experiuntur, ex quibus non leve damnum exurgit, ſed locorum delectum deſpicientes graviſſimos ſibi morbos accerſunt, qui praecordia vehementer adoriuntur. Quod ſi errores in ſex non naturalibus rebus attentè conſiderentur, haudquaquam remotas Aneuryſmatum excogitari cauſas fit manifeſtum: Hinc etenim inopportunae corporis exercitationes ex Graecorum, & Romanorum temporibus propagatae, hinc peculiares morboſi foeminarum affectus

Digitized by Google

ctus ad aeternam ſequioris ſexus formidinem conſtituti, hinc Lues Aphrodiſiaca ad humani generis perniciem ſubcreſcens, hinc deniquè eduliorum abuſus ideo vetuſtiſſimos, ut Medorum Abyrtaces ab Athenaeo (*a*), & Plutarcho (*b*) relatos antecellere videatur, argumenta non inutilia Aneuryſmatum explicationi ſuppeditant.

§. XI.

Aneuryſmatum cognitio.

Optandum mehercule, ut quaedam tutior, & accuratior diagnoſis proponeretur, ex qua aegritudinis exitus dignoſci valeret, veluti in quibuſdam pluries animadverſis morbis uſuvenit, qui facile quidem a Medicis ſapientioribus dignoſcuntur. Iam ex obſervatis id unum vel maximè elucet, permulta Aneuryſmatum, & polyporum innaſcentium latuiſſe veteribus argumenta, nequè facile nimis eſſe, ex conſtitutis quibuſdam ſignis ſtatim agnoſcere, utrum Aneuryſma, ſive polypus praecordia ado-

(*a*) Βιβλ. γ. . .
(*b*) Συμπος. δ. . .

adoriatur, cum affectiones utraſque communia quaedam ſyntomata comitentur. Clariſſimi tamen non defuere viri, qui ex aſſidua huiuſcemodi morborum cognitione notabiliores quoſdam reſpexere characteres, ex quibus vel Aneuryſma, vel polypus deduci poſſet, etſi fidenter nimium aſſeverare quiſpiam quandoque malit, unum, aut alterum vitium in praecordiis deliteſcere. Non pauca profecto praeſto eſſent exempla, ex quibus apertè concluditur, celeberrimos quoſdam viros adeo tuta collegiſſe ſigna, ut morbum, qui diu latuerat, eiuſdemque gradus fuerint illico divinati. Doctiſſimus ſit inſtar omnium Alexander Knips Macoppe primarius in Athenaeo Patavino Praxeos Medicae Profeſſor, qui cum anno 1695 ad inviſendum Carolum Patinum in eodem Athenaeo Medicinae Profeſſorem clariſſimum vocatus eſſet, extare polypum in aorta nulla interiecta mora Medicis adſtantibus pronunciavit, quos tanti viri oraculum irridentes aegrotantis interitus rubore complevit, eo quod ſecto cadavere polypus in aorta locatus deprehenſus fuiſſet, qui ſedulo animadverſus epiſtolae ſummo plauſu exceptae, atque è Germania iam aegrotanti tranſmiſſae, Medicoſque conticeſcentes reddentis occaſionem illuſtrandae

*†††† prae-

praebuerat opportunam: Qualiacumque enim ab aliis Medicis pronunciata comperimus in irritum cecidiſſe viſa ſunt, cum modo pectoris Hydropem, modo Aſthma humoroſum, aut ſiccum, aut convulſivum, modo pulmonis vomicam, modo arterias craſſis redundantes humoribus, modo alia diverſae indolis in media extitiſſe cavitate corporis crediderint. Nequè rara admodum ſeſe offerunt Anatomicorum inventa, quae de nonnullis abſolute cognoſcendis eventibus quoſcumque certiores faciunt, quibus naturalia arridere phoenomena conſueverunt. At cum non tam facilè variantes praenoſcere conſtitutiones corporis concedatur, hinc haud variabiles ſtatui canones nequeunt, quibus firmiter conſtitutis ſedula prognoſis emergat, & accurata.

§. XII.

Exitus prudenter inveſtigandus.

Quae tamen vel ad diagnoſim firmandam decernendamve prognoſim conſpirare tutius conſueverint adducere optimum duxeram; ſed prudentis eſt utiliora quaeque colligere, ne error

Digitized by Google

ror aliquis in pronunciandis quibuſcumque propoſitionibus aegro perniciofis inſurgat. Adductis autem niſi aliquis abſolutè mederi queat aegritudinibus, auxilia quaedam proponenda cenſeo, quae, etſi quandoque non proſint, obeſſe tamen nequeunt aegrotantibus, ſi adhibita fuerint opportunè; Medicus enim ſemper laude dignus cenſetur, quotieſcumque in morbo, qui ſuapte natura agnoſcitur inſanabilis, adeo eiuſdem ſyntomata compeſcendo lenire valeat, ut niſi ſalus ſit attendenda, diuturniorem ſaltem lucis uſuram aegrotanti polliceatur. Huiuſcemodi vero haec, ne obrueret copia rerum, ideo elucubrare meditabar, non ut abſolutam, riteque diſpoſitam tractationem proponerem, ſed ut animadverſiones quaſdam a me inſtitutas, atque ex generalioribus deductas principiis, veluti efflagitantibus ſpoponderam, evulgarem, quae niſi Medicorum expectationi reſponderint, alios fortaſſis ad inquirenda veriora excitabunt, ac ſi nil ex iis, quae a me fuere propoſita, legentibus arrideat, ea procul dubio arridere confiderem, quae ex aliena praeſtantiſſimorum virorum ſententia lectorum oculis ſubiiciuntur. Haeſitabam profecto, utrum has qualeſcumque obſervationes publici iuris facerem, cum probè cognoſcerem, quodcumque

que evulgatur univerſi Orbis hominibus exhiberi: Metuebam enim, ne ingenium meum, quod ſentio quam ſit exiguum, in re tanti momenti humilia nimis proferret, quin in ſcientia, & iudicio Phyſico-Medicorum ſecurum acquieſceret. Verum cum attentè conſiderarem, quibuſcumque in libris, qui evulgantur, ſemper aliquid reperiri, quod prodeſſe Societati hominum poſſit, hinc me haerentem dubio quoddam impulit genium communis aegrotantium emolumenti, ut quidquid nimirum de Aneuryſmate praecordiorum, eiuſque peculiaribus cauſis ſentirem fidelibus Medicorum oculis ſubiicerem, planè confidens, eos quaecumque in praeſens proponam, benignè laturos, quae fortaſſis meliora erunt cum maiorem obſervationum numerum comparavero. His, aliiſque fretus rationibus opus exegeram, quod niſi placuerit perpolita duntaxat, & diligenter elaborata probantibus, ab iis ſaltem non contemnetur, qui cum pietate, ſuaviſſimiſque moribus non deſtituantur, etiam mediocria non deſpiciunt, eo quod operoſum eſſe agnoſcant quod evulgatur. Atque, ut ingenuè fatear, non ea omnia, quae vel a doctiſſimis viris fuere conſcripta, ſemper veri ſpeciem praeſeferunt, non obſervationes omnes accu-

ra-

Digitized by Google

ratè inſtitutas eſſe fatendum eſt, adeo ut praeter ea, quae a quolibet de proprio penu congeruntur, ea etiam, quae iam palam fiunt, ſint expendenda, atque obſervationes iterum peragendae, ut ſi quid temerè, & inconſulto perceptum fuerit corrigatur: Medici namque munus eſt, ex univerſa obſervationum meſſe manipulos quaſi colligere, & deleterias a genuinis ſeiungere. Id autem non abſquè labore ſummo obtineri poſſe dicendum eſt, ſi de iis praecipuè ſit cogitandum, qui arduum Medicinae ſtudium inſtituentes indubias, ac prudentiſſimas ſapientum ſententias ſummo labore aſſequuntur, dum imitari poſſe confidunt: Quemadmodum enim nemini conceſſum eſt, niſi illis, qui pares Apelli, Phidiaeque fuerint, imitari Coae Veneris pulchritudinem, atque Iovis Olympici maieſtatem, ita praeſtantiſſimorum virorum oracula nemo, niſi qui eorumdem ſapientiam fuerit aſſequutus, exprimere graphicè poſſe arbitrabitur. Quamobrem cum innata ſit omnibus diſcendi cupido, atque innata pariter ſint ingeniis noſtris virtutum ſemina (*a*), omneſque optimarum artium capiantur pulchritudine, & apertè intelligant, quod nemini ad

(*a*) *Vid.* Cic. Tuſcul. lib. 3. cap. 1.

ad laudem properanti arridere mediocritas debet, nil mirum, ſi plerique non nimis anguſtos ingenio terminos circumſcribant, nequè nimis vulgarem ſibi proponant finem laborum, ſed meditentur altiora, nihilque niſi excellens, aut arduum concupiſcant. Haec tamen in addiſcendis praeſertim Salutaris Artis praeceptis, abditiſque contemplandis naturae arcanis, occultiſque miraculis mirificè pateſiunt, eo quod

Res, aetas, uſus ſemper aliquid apportet novi, Aliquid moneat . . . . (a)

mortalibus incompertum.

§. XIII.

Cadaverum diſſectio neceſſaria.

Non me fugit, permulta eſſe Medicinae praeſertim tyronibus neceſſaria, atque ex adverſo quae, quantaque illi etiam, qui optimam praxim arripiunt, aſſiduè profiteri debeant, quibuslibet innoteſcit. Veruntamen cum ea

(a) *Vid.* Terent. Adelph. Act. 5. ſc. 4.

Digitized by Google

ea inter, quae veluti maximè opportuna conſtituuntur, cadaverum ſectiones iure optimo collocentur, nemo non videt, quam fauſta eorum conditio ſit, qui ea frequentare valent Noſocomia, ubi non modo praeſto ſunt corpora mortuorum, quae diſcentibus frequenter incidere monente Celſo (*a*) ſit neceſſarium, ſed ſapientiſſimi extant Medicinae proceres, qui ea, quae peculiarem extorquere videntur obſervationem, theatrali veluti pompa adſtantium ſubiecta oculis libenter indigitant. Ego equidem inter ea, quae ad Etruriae felicitatem magis magiſque firmandam conſpirant, celeberrimum procul dubio ponendum eſſe Florentinum Valetudinarium cenſuerim, ubi Praeſide Nobiliſſimo Equite Franciſco Maggio, votiſque, publicis olim annuente viro celebertimo Antonio Cocchi Rei Medicae, atque Anatomicae Moderatore, quem etſi è vivis ereptum honoris cauſa, utpote Praeceptorem, memorandi mihi munus incumbit, rapidum Medicinae progreſſus invidi temporis curſum velociori greſſu conſectati ſunt, & nunc quoque magis magiſque favente fortuna mortalibus augentur. Verum enim vero non in Etruria ſolummodo

modo

(*a*) In Praefat.

modo, ſed ubique tum maximè obſervari coepit Salutaris Artis iubar, & incrementum cum permulta corpora mortuorum Anatomico eſſe ſubiicienda cultro decretum fuit, ut intima obſervari valerent humani corporis penetralia. Et ſanè vel priſcis viguiſſe temporibus cadaverum ſectiones autumare conceſſum eſt, quoties novum morbum ad Ptolemaeorum tempora referendum (*a*) contemplemur, ad cuius inſtituendam obſervationem aperta Regum iuſſu fuiſſe cadavera exploratum eſt (*b*) tametſi rariores inter epochas huiuſcemodi ſit computandus eventus, licet Phoenicum, atque Aegyptiorum edoctus ſapientiam Democritus vitam longaevam in aperiendis brutorum corporibus tranſegiſſet. Id autem non ſufficere ad veram humani cognitionem corporis aſſequendam apparet, ſi Zootomicae duntaxat analogiae innitantur obſervationes, quas perraro ab Empyricis Traumaticam tantummodo, ac Vulnerariam laudantibus Anatomen perfici poſſe arbitrarer, quotieſcumque de externis repentè advenientibus cauſis ſit cogitandum. Attamen quam plurima

ela-

(*a*) *Vid.* Sculz Hiſt. Medic. ſect. 1. cap. 3. §. 15.

(*b*) *Neminem antè Herophilum humana diſſecuiſſe cadavera conjicere quiſpiam poteſt. Vid.* Cocchi dell' Anatom. diſcorſ. pag. 48.

elapſis retro temporibus tumulabantur in hypogeis veterum corpora, quae ſi inciſionem paſſa eſſent diligentiſſimam, utique cognitiones innumeras praebuiſſent: Anatomicae namquè ſectiones probè inſtitutae nonniſi utiles eſſe conſueverunt, niſi quidpiam adverſum contigerit, & inopinatum, ceu perſpectum eſt, Andreae Veſalio Bruxellenſi viro caeteroquin doctiſſimo contigiſſe (*a*).

§. XIV.

Anatomicorum inventa.

Iam veſicularem pulmonum ſtructuram, & glandulosam hepatis, ſpleniſque compagem non detexiſſet Malpighius; genuinam nervorum originem Fracaſſatus; lymphaticorum vaſorum valvulas Sylvius, & Rudbekius; fabricam cordis Lovverus; genitalia mulierum organa Graafius; varium plurimarum glandularum uſum Warthonus; ac Steno; muſculorum motus, fabricamque Borellus; ſalivales ductus Gliſſonius; inſenſibilem, atque irritabilem quarum-

(*a*) *Vid.* Paraeus lib. 23. cap. 46.

dam partium naturam Hallerius; aliique alia quam plurima minimè detexiſſent, niſi cadaverum inciſiones frequentius Anatomicorum manibus, atque Medentium oculis patuiſſent. Nequè nova quaedam inventa praetermittenda ſunt, quae illas praeſertim reſpiciunt partes in quibus ea locantur Aneuryſmata, circa quae animadverſiones noſtras proponere in animum induximus. Proprias itaquè in corde foetus deſcripſit accuratè Galenus anaſtomoſes, venoſarumque uſum valvularum agnovit; externas cordis conditiones Veſalius aperuit; binas arterias, ac venas, tranſverſumque cordis ſitum Euſtachius detexit; Arterioſas Arantius valvulas nominavit; naturalem propoſuit Rudius, atque morboſam cordis conſtitutionem; lymphatica cordis vaſa pinxit Rudbekius; fibrarum deſcriptionem tradidit Steno; muſculares obſervavit fibras Lovverus; cardiacas vires aeſtimavit Borellus; ſpiralem humano in corde texturam, ſanguiniſque ex arteriis coronariis ingreſſum, nec non excretorios liquoris pericardii ductus Vieuſſenius agnovit; papillares muſculos plures in dextro, quam ſiniſtro cordis ventriculo deprehendit Bartholinus; ventriculos, auriculas, arterioſa, & venoſa cordis vaſa Santorinus dimenſus eſt. Sed longum ni-

mis

Digitized by Google

mis eſſet inventa omnia, quae ſolummodo circa cor, a Bellinio, Lanciſio, atque aliis doctiſſimis viris propoſita ſunt, memorare, quae Aneuryſmatum in praecordiis genitorum doctrinam haud parum colluſtrant. Quum autem & vaſa cordi adhaerentia ſub praecordiorum nomine contineantur, in his quoquè poſt frequentiorem humanorum cadaverum inciſionem permulta, quae iamdudum latuerant, tractu temporis fuerunt ab Anatomicis obſervata: Hinc etenim accurata aortae figura perperam, a Veſalio deſcripta correcta eſt a Caſſerio, ac principes eiuſdem rami a Riolano reſtituti; hinc illius arcus ſedulo a Ridleio depictus, & a Bergero ſubtiliter obſervatus, hinc deniquè innumera tum a Ruyskio, Covvpero, tum ab Heiſtero, Morgagno, aliiſque viris de Anatome optimè meritis obſervata extant, quae non aortam duntaxat, ſed omnia quaecumque vaſa, quae praecordia conſtituunt, neceſſaria lege penitus conſectantur. Neceſſitas igitur ſecandi cadavera elucet, eamdemque dum Bononiae doceret adeo imprimere auditorum ſuorum animis clariſſimus conſueverat Albertinus, ut infinitum propemodum ſecandorum cadaverum numerum ad celebrem conſtituendum Salutaris Artis Profeſſorem non modo utilem

Digitized by Google

ſaepe ſaepius eſſe praedicaverit, ſed cunctis Medicinam exercentibus neceſſarium. Quam itaquè olim eſſe barbaram, atque contrariam Religioni ſuperſtitionem priſcorum aliqui delirantes ſibi ſuaſerant, rem agnoverunt ita proficuam recentiores, ut ex huiuſcemodi frequenti uſu caput extulerit Chirurgia, quae viſa eſt redolere crudelitatem uſquè dum incidere mortuorum corpora homines perhorreſcerent.

§. XV.

Vetuſtas ſtudii Chirurgici.

Iam vetuſtiſſimum extitiſſe Chirurgiae ſtudium compertum eſt quoties tranſacta retro ſaecula colluſtrentur: Chaldaei etenim, atque Aegyptii illud vel maxime novis, quantumvis barbaris, inſtitutis locupletarunt, Graeci ſubtilius excoluerunt, Romani poſtmodum amplexi ſunt, donec undequaquè diffuſum coeperit accuratius a doctioribus quibuſque nationibus uſurpari. Graeci tamen principem in inſtituendo Chirurgiae ſtudio ſibi vindicant locum, cum non ſolum perarduas inſtiruerint aegritudinum curationes, ſed notabiliora quae-

que è viris ſapientiſſimis excerpta collegerint, quae noſtris hiſce temporibus ſummoperè veneramur. Inter praecipuas itaquè huius generis collectiones pervetuſta, eaque commendanda Nicetae collectio eſt ſub Conſtantino Imperatore, ut videtur, elucubrata, cuius exemplar magni faciendum Imperialis aſſervat Bibliotheca Florentia in Aedibus D. Laurentii nobiliſſimè conſtituta, atque idem inter raros, eoſque celeberrimos MSS. codices collocandum ſummo labore, & induſtria publici iuris factum maximo Medicinae, & Chirurgiae incremento omnes gloriantur, & gaudent, quibus Populorum, & Scientiarum arridere felicitas conſuevit (*a*). At quando partium ſtructura, ſitus & ordo tutius Anatomicis affulſerunt, audaciores illico facti ſunt, ac difficillimas inſtituere minimè recuſarunt operationes. Anatomicis igitur diſciplinis perfectius adauctis allata debentur emolumenta humano generi ſaluberrima, nequè a Phyſico-Medicis contemnenda, cum iis ex externis quibuſdam aegritudinum argumentis affectae intrinſecus par-

(*a*) *Vid.* Graec. Chirurg. lib. Soran. un. De fract. ſign. Oribaſ. duo De fract. & luxat. è collect. Nicetae deſcript. converſ. atq. edit. ab Ant. Cocchio Anat. Prof. publ. & Ant. Caeſ.

Digitized by Google

partes ſint agnoſcendae, ut diagnoſtico conſtituto aegrotantium ſtatu vera decernatur prognoſis, quae Philoſophico intuitu eliicienda eſt, ut Medicus Deo perſimilis, monente Hippocrate (*a*), conſtituatur. Quum autem illae quoquè obſervandae ſedulo ſint aegritudines, quae vix medelam admittunt, cum intima penetralia humani corporis adoriantur, & quae inter arduas recenſentur, nemo non videt, quantum in ſectionibus cadaverum inſudandum ſit, ut quae a clariſſimis viris pronunciata fuère lydio veluti lapide ſubiiciantur. Huius profecto generis eſſe praecordiorum Aneuryſmata denegat nemo, omneſque fatentur, qui humani ſtructuram corporis probè callent. Idipſum itaquè cum ego animadverterem, has qualeſcumque animadverſiones breviter concinnatas tradere legentibus conſtitueram, eaſdemque ingenuè quidem tum ex ſpectatiſſimis, & fide dignis ſcriptoribus, tum ex Anatomicis obſervatis, tum deniquè ex propriis quibuſdam coniecturis, atque rationibus ultro deduxeram. Monitos quidem lectores velim, me fortaſſis a natura rerum agendarum compulſum (quod Scriptoris vitio aliquid conſcribentis vertendum

non

(*a*) Περὶ εὐσχημοσύνης.

non videtur) exiguum obſervationum numerum protuliſſe; quod licet invitus peregerim, meo tamen muneri forſitan video parum accuratè ſatisfeciſſe, quoties incomptam eruditionis ſupellectilem, atque altiorem aliquando dicendi rationem a Scientiis alienam in hiſce exarandis animadverſionibus adhibuerim. Sed ſi aetatis fervori, atque occaſioni aliquid concedatur, praeſto erunt excuſationes, ex quibus rei veritas eniteſcet. Quod ſi in re adhuc obſcura quidpiam prolatum parum attentè perſtiterit, aequi bonique monitos faciam quoſcumque aſſentatorum nota deſtitutos invenero mihi res haud diligenter prolatas indigitantes. Atque utinam benè ſentiant de laboribus meis optimi rerum aeſtimatores; ſpero equidem, ſi faxit Deus, alia Medicinae cultoribus me progreſſu temporis oblaturum.

Digitized by Google

ΤΗΝ ΔΙΑΙΤΑΝ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΟΚΟΙΗ ΗΔΟΝΤΑΙ ΠΟΤΕΡΟΝ ΦΙΛΟΠΟΤΑΙ ΚΑΙ ΑΡΙΣΤΗΤΑΙ ΚΑΙ ΑΤΑΛΑΙΠΩΡΟΙ Η' ΦΥΛΟΓΥΜΝΑΣΤΑΙ ΤΕ ΚΑΙ ΦΙΛΟΠΟΝΟΙ ΚΑΙ ΕΔΩΔΟΙ ΚΑΙ ΑΠΟΤΟΙ ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΟΥΤΕΩΝ ΧΡΗ ΕΝΘΥΜΕΕΣΘΑΙ ΕΚΑΣΤΑ.

ΙΠΠ. περὶ ἀερ. ὑδατ. τόπ. γ.

DE ANEVRYSMATICIS PRAECORDIORVM MORBIS ANIMADVERSIONES.

PARS PRIMA.

§. I.

Introductio.

VEtuſta ſanè, eaque communis omnium querela eſt ex priſca mortalium gente ad nos uſque traducta, vigens adhuc, & uſquè in poſterum duratura; quod nempè natura rerum in iis, quas poſuit, legibus truculenta nimium adverſus humanum genus extiterit, non modo breviſſimos ipſis vitae terminos circumſcribens, ſed perampla morborum agmina ad eorumdem perniciem adinveniens, quaſi omnes penitus humanitatis, & ſollicitudinis notas exuerit: Nam unica

Digitized by Google

tantum naſcendi conſtituta via innumerae, ad moriendum panduntur hominibus. Si tamen humanae vitae regimen animo revolvat quicumque mores hominum ſedulo perſcrutari decreverit, omnem penè culpam ſemper propemodum tribuendam ipſis eſſe ultro fatebitur. Et ſanè rerum non naturalium abuſus, qui iamdudum irrepſerat, novos intulit morbos, quos recrudeſcere in dies coegit humanae naturae ſocordia. Eos inter, qui nobiliores adoriuntur partes, praecordiorum Aneuryſmata, vel ſpontè obvenientia, vel longe protracta, noſtrae praeſertim Italiae hoc aevo familiariſſima, accuratam Medicorum attentionem extorquent: Horum quippè morborum originem, ſi ſpontè naſcantur, hominibus ipſis tribuendam eſſe non inficiamur; at ſi ab ineunte aetate exordia ſumpſerint verendum profecto eſt, ne origo eadem in iis, quorum cuſtodiae pueri demandantur, non ſit utiquè refundenda. Illud vero unum aegrotos magis angit, atque ſollicitat, quod nimirum huius naturae affectionum ſcaturigines tum praenoſcuntur cum remediis haud ſuppetit locus. Accurata itaquè opus eſſet obſervatione, ſi praecipua, quae hoſce reſpiciunt morbos, perſtringi vellent, ut iis, qui huiuſcemodi perniciofis, atque laethalibus ſuccubuerunt affectibus, aliquod exindè levamen accederet. Id autem aliqua ex parte peragendum mihi eſſe propoſui, ut ſi fas eſt aliquid lucis ex obſervationibus mutuari concedatur, quae ad veri inquiſitionem vel propriae, vel alienae valetudinis cupidos veluti manuducat, ut frequentiſſimi morbi vires quantum licuerit infringantur.

§ II.

§. II.

Hominum querelae.

QUam plurimos ego ſaepiſſimè audio, qui non modo de morbis popularibus, & haereditariis conqueruntur, ſed adverſam incuſant ſortem, eo quod quam plurimis conflictentur, quos inſcii in adoleſcentia nonnunquam adepti ſunt. Id autem non abſque ſtupore conſiderandum occurrit, quod cum in Noſodochiis Anatomicae inſtituuntur obſervationes innumera, eaque inopinata in inciſione cadaverum praecordiorum vitia perpetim deprehendantur, inter quae Aneuryſmatica praecipuè expendenda offeruntur, quae miſerum exhibent quotidiè obſervatoribus ſpectaculum. Ut igitur hiſce calamitatibus humanam vitam breviorem reddentibus, & diuturna lucis uſura homines immaturè privantibus coniſtitui remora poſſit, id unum neceſſarium videtur, ut nempè funeſti tales eventus phyſiologicae ſubiiciantur analyſi, ut inveſtigatis praecipuis cauſis aliqua exindè nanciſcantur aegrotantes emolumenta. Itaquè minimè alienum a veritate mihi videtur, pueros a parentibus, aliiſve illorum cuſtodiae negocium nactis neglectos, ac perperam tractatos Aneuryſmatica praecordiorum vitia, atque alia, quae teneram aetatem illam, cujuſcumque impreſſionis capacem, invadere conſueverunt, contrahere poſſe, (Vid. § XXVIII. LXVIII.) quae pro datis occaſionibus manifeſtentur, & ingraveſcant. Antea vero huiuſmodi affectuum vetuſtatem, atque naturam examinare non diſplicebit.

Digitized by Google

§. III.

Aneuryſmata apud veteres.

ARteriosſos canales a corde non longè poſitos, quorum nomine ampliores quoſque truncos longius protractos deſignari velim, Aneuryſmata contrahere haud infrequenti obſervatione compertum ſit. Latius interea praecordiorum nomen accipere congruum erit, quandoquidem id & a Celſo (a) peractum noverim, qui eadem uſque ad hypochondria protendit, adeo ut in tali ſpatio univerſus comprehendatur aortae tractus, ubi efformantur frequenter Aneuryſmata, veluti ex dicendis evidenter apparebit. (§. xxv.). Non videtur tamen huiuſmodi affectibus quaedam deneganda vetuſtas ex vitae hominum regimine, & analogia corporum deducenda: Quidquid enim quibuſque contingere corporibus ex eorumdem textura ducens originem deprehenditur, paulo intenſius, ſive remiſſius in uno eodemque corpore aliorum reſpectu agere exploratum eſt. Aſt vitae regimen, circa quod tanto magis laſciviunt recentiſſimi quidam, & delicatuli hominum: quanto in deterius valetudinem ruere quotidiana nos edocet obſervatio, eo deveniſſe apud veteres, Graecos praeſertim, atque Romanos narrant hiſtoriae, ut ſi exercitationes corporis, & lauta convivia, quae tem-

(a) L. 4. *cap.* 1., & 8., *l.* 2. *cap.* 3., *l.* 5. *cap.* 26. &c. Vid. *Morgagn. Epiſt. IV. in Celſ. Tom. II. pag.* 101. *Patavii* 1750. & *Lomm. Medic. Obſerv. l. II. Tornaci* 1557. *Sylv. de le Boe Prax. Medic. Ap. Tr. VI.* §. 39. *pag.* 741. *Trajecti ad Rhenum* 1695.

temporibus illis inſtruebantur, duntaxat expendi velint, nonniſi deplorandus exceſſus ad propriam perniciem traductus valeat obſervari. Quemadmodum vero quidquid ad corpus quatiendum, atque eiuſdem depravandam oeconomiam accommodatum eſt, vitia praecordiorum inducit, veluti demonſtrabitur, (§. XXIX. XXXII. XXXIV. LII. LVI. &c.) ita veteres, utpotè iis fermè omnibus addictos, quae talia efficere poterant, credendum eſt ſaepenumero adductis affectibus ſuccubuiſſe. Cadaverum ſectiones, quae res huius generis extra omnem dubitationis aleam collocant, cum parum, aut nihil vigerent, haerentem dubio relinquunt animum, neque aliò referenda certitudo eſt, niſi ea, quae noſtris temporibus uſuveniunt, cum iis, quae apud illos contigerant, conferantur. Luxus itaquè adeo creverat, ut tum in exercitationibus, (§. LVI.) tum in conviviis, (§. LIV.) quidquid libuiſſet, non autem quidquid eſſet proficuum veteres amplecterentur, & cuncta, quae ipſi peragerent, voluptatem, atque libidinem redolerent. Eo inſuper priſcorum deliravit inſania, ut vel in Gymnicis peragendis exercitationibus quidquid populo placuiſſet praeſtandum foret, & in opiparo, & multis ferculis inſtructo convivio dignus laude cenſeretur nonniſi quicumque delibatis dapibus univerſis peculiarem ingluviem oſtendiſſet. Omnis igitur relinquenda inquiſitio eſt, qua decerni poſſit, utrum nempè praecordiorum affectibus veteres magis, quam recentiores homines tentarentur: Ipſi namquè non modo in adductis rebus frequentiſſimè delinquere conſueverant, quin & perſaepè promiſcuam venerem appetebant, ex qua non laevia detrimenta dimanant, (§ LII.) & quae peragerent intempeſtivis immiſcebant illecebris univerſa.

§. IV.

§ IV.

Veterum cognitiones.

EX his itaquè concludi poſſe videtur, errata in iis, quas non naturales res Medici nuncupari voluere, plurimum apud nationes veteres viguiſſe, ex quibus morbi, de quibus ſermo eſt, cumulati fuerint, veluti eorumdem mores oſtendunt, qui ex accuratis hiſtoriis depromuntur. Quoſcumque inſuper illorum praematura morte fuiſſe peremptos in ipſis Medicinae primordiis accepimus, etſi oracula neutiquam conſuluiſſe, ne dum optimum antea extorſiſſe reſponſum credendum ſit, quandoquidem dum praecordiorum frequentius graſſarentur morbi ſuperſtitioſae gentes illae moribus efferatae perraro Deorum frequentare delubra conſuevèrint, ut oblato libamine ex oraculis vaticinia caperent, exindeque valetudinis, aut interitus nanciſcerentur ſecuritatem; quum tamen vitae adhuc ſuperſtites oracula de morbi origine, atque ſucceſſu compellare decreviſſent, nullum extorquebant tutius reſponſum, quam ut amuleta non deſpicerent, ne, ut ipſi commenti ſunt veteres, repentino aliquo cordis morbo ſuccumberent. Quod autem licet prioribus illis, rudibuſque Medicinae ſaeculis contigiſſet, quibus falſa extiſpicia, veſana ſuperſtitio, eriſticae fraudes, & multiplicia deliramenta viguerant, rem tamen, de qua agimus, adumbrare videtur: Subdola enim Sacerdotum reſponſa, atque fraudolenta verba, quae temporibus illis uſurpabantur, aliquid, quod nonnumquam accideret, videntur ſupponere, cum ipſi vel ea, quae ab aliis pronunciari audiverant, vel quae ſibi veritati ma-

Digitized by Google

magis conſona viſa forent, effari ſaepe ſaepius conſueverint. Longè probabile igitur elucet argumentum, ex quo id vel maxime erui queat, quod nempè eos inter morbos, qui praecordia torquebant veterum, Aneuryſma ipſum recenſendum ſit ipſis adhuc hominibus incompertum. Hippocrates tamen veram cardiaci Aneuryſmatis habuiſſe notionem ambigitur, licet variis in locis tumores in vaſis cordi adhaerentibus, inque arteriis ſedem habentes enumeret (*a*). Inſuper ipſi Galeno (*b*), Aetio (*c*), Aeginetae (*d*), Actuario (*e*), aliiſque ex Graecorum familia vario quidem nomine fertur innotuiſſe, quodque non de Graecis modo ſcriptoribus, verum & de Arabibus ipſis ſyncrona evulgantibus volumina vaticinari cuilibet datum eſt. Quare non Hippocratem tantum praecordiorum Aneuryſmata forſitan perſpexiſſe, & ab Herodico Selymbriano eorumdem percepiſſe notionem ſuſpicantur, cum & reliquis, quamvis humanorum cadaverum ſectionum haud inexpertibus, comperta credantur. At ne conjecturis potius quam veritati litare videamur, ultro contendimus, Galenum nimirum utique Aneuryſmata perſpexiſſe, nullumque ex his, qui ante illum ſuperſunt ſcriptoribus, de tali morbo apertè fuiſſe loquutum, cum ille

(*a*) ΙΠΠΟΚΡ. *προγνώς*. Sed malè deducunt Medico-critici ex ipſius libro Περὶ καρδίης, cum ſit apocryphus, nequè Galeno ipſi innotuerit, etſi alii contrarium tueantur ſententiam. Vid. *Georg. Seger Diſſert. de Hipp. lib.* Περὶ καρδίης *ortu legitimo. Baſileae* 1661.

(*b*) Περὶ φλεβοτομ. θεραπευτ.

(*c*) Τετραβίβλ. κεφ. ι.

(*d*) Βίβλ. γ'.

(*e*) Μεθοδ. θεραπευτ., βίβλ. α', κεφ. ν'.

Digitized by Google

ille primus prae caeteris videatur, qui hoſce affectus aliqua ornatos obſervatione complectitur.

§. V.

Aneuryſmatum obſervatio.

Neque is ego ſum, qui veteres ſanguinis circuitum agnoviſſe ſentiam, etſi vetuſtiſſimum ſanguinis in gyrum acti inventum nonnulli praedicent (*a*), ex quo quidquid de Aneuryſmate cogitarent planè deduxerint. Si ulla proindè conſtituenda epocha tutior occurrit, in qua relati huc uſque morbi obſervari ceperint, haec ab inceptis cadaverum ſectionibus, & ab invento ſanguinis circuitu repetenda eſt, quin vetuſtiora eminus attendantur figmenta, luridiſque agyrtarum commentis fides habeatur, qui falſa pro veris obtrudere delectantur. Quum igitur Medicinae incrementum, & inſtauratio illis accepta referenda ſit ſaeculis, quibus incidenda frequentius occurrerunt corpora mortuorum, non ſecus ac illi fauſtiſſimo, quo ſanguinis circuitus deprehenſus eſt, hinc decerni poſſe videtur, veram cordis affectuum, praeſertim vero Aneuryſmatum, naturam una cum peculiaribus coniunctam obſervationibus elapſis retro ſaeculis cimmeriis involutam tenebris latuiſſe, uſque dum ex autopſia pa-

(*a*) Notum Synenſibus antiquitus fuiſſe ex Clyero refert Th. Bartholin. *Act. Hafnien. an.* 1676. *pag.* 4.; Emiſſaeque Epiſcopum Nemeſium id agnoviſſe creditum fuit. Vid. *Freind Hiſtory of Phyſick from the time of Galen to the beginning of the ſixteenth centurie. London* 1751.

pateret veritas, qua poſita eorumdem morborum cauſae ſuppeterent indagandae, quod ab inventa circulatione fieri accuratius potuiſſe neminem latet. Illud autem vel maximè obſervari meretur, quod nempè efformato Aneuryſmate vehementes perſentiuntur ut plurimum pulſationes (§. vi.), quibus a veteribus ſedulo animadverſis praeberi ipſis debuiſſe crederem indicia circulationis: Nulla etenim alia ſuppetit conſideranti ratio, quae aliam vehementis hujus arteriarum motus oſtendat cauſam praeter adauctum fluidorum impetum, niſi ad occultas ipſi qualitates illico confugiſſent. Sat igitur eſt decernere, quod nam tutius tempus ad inveniendas Aneuryſmatum cauſas affulſerit: Nam haud aliter cogitandum ſupereſt, quotieſcumque indubia perquirantur fundamenta, quibus obſervationum tempus innitatur; perarduum profectò eſt criticorum lites componere niſi adſciſcantur obſervationes. His itaquè fidendo vitia praecordiorum ad Aneuryſmatum claſſem referenda veniunt examinanda.

§. VI.

Aneuryſmatum definitiones, & diviſiones.

Patet iam ex Anatome cordis fabrica, ſimulque obſervata recentiorum docent, quatuor, ſive quinque tunicis arterias ſtipari propè cor magis conſpicuis, in aorta videlicet, & pulmonali. Media inter has, quae tenax eſt, & ad tendineam ſubſtantiam accedit, obſervationem exigit peculiarem, cum *vero*, & *ſpurio* Aneuryſmati, quod attentius examinandum occurrit, ſupervenienti, non exiguo eſſe poſſit impedi-

Digitized by Google

mento, & ſat validum exigat impulſum ut diſſiliendo fatiſcat. Diſtinctionem hanc ab aliquibus receptam, explosam ab aliis, neceſſariam in praeſenti tractatione eſſe arbitror, etſi ſaepius *verum*, quam *ſpurium* in arteriis praecordiorum deprehendatur, ut rerum obſcuritas evitetur. Sed ne fallacia ex nomenclaturis exoriatur, utriuſque ideam a me receptam, praemiſſa generatim Aneuryſmatis definitione, in medium afferam. Aneuryſma itaquè, Graecis ἀνεύρυσμα (*a*), quod ab ἀνεύρυνω deduci poſſe videtur, tumor eſt ab arterioſo extravaſato ſanguine productus, veteribus alio fortaſſis nomine notus, praeternaturalis, mollis, circumſcriptus, & facilè cedens, ſyſtaltico, atque diaſtaltico motu interdum praeditus, pulſationem habens illi ſyncronam, quae in illa, ubi locatur, arteria ſuſpicitur, & quae evenire quandoquè poteſt, ut ex excedenti, duroque tumore ex grumeſcente ſanguinis in extenſione Aneuryſmatis contenti quantitate ſuborto prohibeatur, vel obſcura admodum fiat (*b*). Si ſimplex

(*a*) Ab Arabibus *Aporiſma*, *Hyporiſma*, nec non *Emboryma*, & a Barbaris *Emboryſma*, teſtante Fuchſio *Inſt. Med. l. III. ſect. 1. cap. 26. Lugdun.* 1541. corruptis nominibus appellatur.

(*b*) Veterum Graecorum definitio iuxta Hippocratis, & Galeni mentem reperitur apud Gorraeum *Defin. Medic. v.* ἀνεύρυσμα *Pariſiis* 1622. & apud Foeſium *Oeconom. Hippocr. pag.* 58. *Genevae* 1662. Legitur in Codd. MSS. ἀνεύρυσμα, & nonnumquam ἀνεύρισμα, quemadmodum videri poteſt apud Budeum Lex. Graec. Lat. pag. 185. Pariſiis 1562. *Sed*, ut ait Henricus Stephanus *Theſaur. Graec. Lingu. pag.* 1310. *Pariſiis* 1720. *mendoſam eſſe hanc ſcripturam conſtat*, & in *Indic. Theſaur. pag.* 443. affirmat quod ἀνεύρισμα, *&* ἀνευρισμὸς *perperam apud Medicos reperiuntur ſcripta pro* ἀνεύρυσμα, *&* ἀνε-

plex arteriae dilatatio, ſeu alicuius duntaxat interioris tunicae diſciſſio, caeterarumque protenſio adſit citra cruentam ex arterioſo tubo eruptionem *verum* erit Aneuryſma. At vero ſi ſanguis idem è ſuis effluat pomeriis abſque repagulo, & patens alicuius tunicae, ſive tunicarum omnium ſeu eroſio, ſeu repentina ruptio deprehendatur *ſpurium* dicetur, cui alii Aneuryſmaticam addunt *ecchimoſim* non longè ab ea diſſimilem, quae innotuit Galeno (*a*) ex arteriotomia ducens originem, & quae pro variis gradibus tranſitum ex *vero* ad *ſpurium*, & ex *ſpurio* ad *verum* Aneuryſma praemonſtrat, veluti deprehendit Anelius (*b*). Veruntamen haec raro in praecordiorum contingit Aneuryſmate: At allata diſtinctio non modo in Aneuryſmate aliarum corporis partium conſpicua fit, cum & in eo, quod circa praecordia gignitur, obſervanti manifeſtetur; ex quo fit, ut affectiones omnes, eaque ſymptomata, quae tali morbo communia ſunt, parum, aut nihil pro varietate locorum inter ſe differant, quibuſdam duntaxat exceptis caſibus, quos proponemus. Sed morbus ipſe, etſi eodem fermè modo in pleriſque naſcatur partibus, nihilominus ſuas ex lo-

ἀνευρύσμοι. Haec tamen varietas facile iis innoteſcet qui Medicorum Graecorum textum conſiderare non recuſabunt: De hac enim aegritudine differuerunt praè caeteris Galenus Περὶ φλεβοτομ. θεραπευτ. Aetius Τετραβιβλ. κεφ. ι. Aegineta βιβλ. ζ. Actuarius Μεθοδ. θεραπευτ. βιβλ. α. κεφ. ν. & Dioſcorides βιβλ. δ. Sed quidpiam ex Heſychii operibus, & Fabriciana Bibliotheca comparari poſſe compertum eſt. Vid. *Scapul. Lex. Graec. Lat. pag.* 513. *Lugduni* 1663.

(*a*) Περὶ φλεβοτομ. θεραπευτ. Vid. *Ballon. Conſ. Medic.* l. 1. *conſ.* 107. *Pariſiis* 1640.

(*b*) *Memoires pour l'Hiſtoire des ſciences, & des beaux Arts. A Trevoux* 1716.

co accipit differentias, ut & ipſe iam in reliquis humani corporis morbis agnovit Hippocrates (*a*). Harum praecipuae, quae ex loco deſumuntur, in eo conſiſtunt, ut nempè plus, minuſve Aneuryſmaticus protendatur tumor, qui ſi parum, aut nihil reſiſtentiae ex contiguis partibus acceperit, abſque ulla remora expatiabitur; ſin minus, difficulter peranguſtos fines praetergredietur, niſi quidpiam validum ſupervenerit, ex quo reſiſtentia partium ſuperari admodum queat. Ut igitur *verum* conſtituatur Aneuryſma cauſae adeſſe debent, quae cordis, & arteriarum texturam debilitaverint, nec non connaturalem imminuerint reſiſtentiam. *Spurium* vero, niſi ortum ab eroſione fuerit, adauctam agnoſcit vim impetus recti, ſive reflexi ſanguinis ſupra nativam cordis, & arteriarum reſiſtentiam impellentis, niſi quidpiam extrinſecus ſupervenerit. Diagnoſtica vero utriuſque ſigna, licet vagentur incerta, tutius tamen ex obſervationibus eruuntur (§. LXXII.),

§. VII.

Aneuryſmatum efformatio.

SEd quotuſquiſque eſt, qui minimè noverit, inter Aneuryſmata, quae maximè circa praecordia naſci conſueverunt, multa variae indolis obſervari? Nil igi-

(*a*) *Τῶν δὲ δὴ νούσων ἁπασέων ὁ μὲν τρόπος ὁ αὐτὸς, ὁ δὲ τόπος διαφέρει.* ΙΠΠ. *περὶ φυσ* Haec omnia clariora ſunt ſi internum Aneuryſma ab externo diſtinguatur, & alia obſerventur, quae proponuntur praeſertim ab Heiſtero *Inſtit. Chirurg. P. II. ſect. I. cap. 13. Norimbergae* 1731.

igitur repugnare videtur, quo minus cordis prolapſus, eiuſdemque immutatus locus (*a*), & adaucta ipſius moles ad Aneuryſmatum claſſem reducantur. Immodica ſanguinis quantitas, quae vaſa cor nutrientia pervadit poteſt huiuſmodi vitia producere, & cordis etiam magnitudinem a naturali recedentem (§ x.); id tamen Aneuryſma *cardiacum* liceat appellare. Ramis innumeris arterias, quae coronariae vocitantur, per intimam divagari cordis ſubſtantiam docet Anatome, quae diametro fiunt ſenſim ampliore ſi inſignis adſit cruoris affluxus, & craſſitie polleat non exigua. En itaquè maior in arteriarum canaliculis preſſio, atque earumdem expanſio, ex qua validiſſimè adiguntur cordis fibrae, & gradatim moles extenditur univerſa. Quum autem craſſa, rugoſaque tunica in arteriis coronariis deprehenſa ſit valdè ad eroſionem ſuſcipiendam accommodata, hinc ſi ſanguineae plethorae eroſivum interdum ſuperveniens adiungatur principium (§ LI., LXXII.), tunicarum affectio facillimè promovebitur. Quarè non incongruum erit aſſerere, ipſas coronarias arterias peculiari fieri obnoxias Aneuryſmati, quod *idiopaticum* appellabitur. Immodica in vaſis coronariis amplitudo ut plurimum cum glutinoſa, craſſaque ſanguinis in iiſdem vaſis contenti materie copulatur. Sanguinei proindè globuli mole aucti dum magno adiguntur impetu ultimi generis vaſcula difficile pervadunt, exindèque aut ſenſim ampliantur, aut ex grumeſcente obturantur ſanguine, fitque impedimentum ubi vaſorum rami divaricantur, ex quo in alternis cordis contra-

(*a*) In puero cor in dextra locatum detectum eſt, quin ne minimum quidem ne dum in laeva, ſed ne in medio quidem Thoracis propenderet. Vid. *Journal des ſçavans an.* 1668.

tractionibus eadem ſemper praeternaturalis vaſorum amplitudo ſuboritur, atque interna cordis ſtructura pervertitur. A robore fibrarum, ex quibus vaſa coaleſcunt, eorumdem vaſorum robur enaſcitur: Atqui maior, minorve vaſorum latitudo compoſita menſuratur ratione ex directa impetus impulſi fluidi, atque inverſa reſiſtentiae laterum: Ex athonia igitur fibrarum reſiſtentia laterum minuetur, & vaſa conſequenter diſtendentur eodem ſemper impetu permanente, Quum itaquè in tumorem Aneurysmata concreſcant (§. vi.), utiquè percipitur, quomodo impulſus fiat in ſubſtantiam cordis adeo validus, ut ſpiralium fibrarum ſuperare valeat reſiſtentiam. His accedit, quod ſanguinis impetus minimè remoratur ex arteriis maioribus, quinimmo facilior redditur: Tunc etenim arteriae coronariae replentur cum exinanitur aorta, ex qua ipſae ducunt originem, adeoque prioribus in ſyſtole permanentibus altera perſiſtit in diaſtole, veluti monuit Boerhaavius (a). Immanem cordis amplitudinem in homine ex ipſis incunabulis admodum ingluviei dedito ego ipſe obſervavi, ex qua interitus fuerat conſequutus, quodque titubanti animo calcar addidit, nimirum ut arbitrarer, non ſecus ac ſuſpicabar, ex nimia ſanguificatione, quae in ipſa pueritia inchoaverat, cardiacum ſenſim Aneuryſma ſuperveniſſe: Etſi enim in parva puerorum machina neceſſaria ſit ad eius incrementum progreſſiva ſanguificatio, ea tamen ſi modum exceſſerit, vaſa plus aequo reddet ampliora, ac fibrae gradatim dilatabuntur, & perrumpentur; quod non uſuvenit ſi debita quantitate edulia facile digerenda, cruoremque mediocriter augentia commedan-

(a) *Praelect. in propr. Inſtit. §. 183. Lugdun. Batav. 1734.*

dantur (§. lxix.). Apparet inſuper cauſa Hydrocardiae (§. xxiii.), quam ſimul cum excedenti cordis amplitudine mihi crebrò videre contigit, ſemperque propemodum conſecutivum mortis effectum eſſe arbitror, niſi aliae praeextiterint cauſae ratiocinationes theoreticas eludentes. Age dum nonnulla de hac praeternaturali cordis amplitudine proponantur, ut proindè maiorum vaſorum cordi adhaerentium Aneuryſmata phyſiologica expendantur diſputatione.

§. VIII.

Ingens cordis amplitudo.

Quoniam vero praeternaturalis haec cordis amplitudo, unae eo vel maximè quia ex adaucta cavitatis vaſorum ſanguinem ferentium amplitudine produci poſſit, ad Aneuryſmatum claſſem iurè, meritoque reducitur, perſaepè in incidendis corporibus mortuorum occurrit obſervatoribus inſpicienda altumque de illius cauſis penes Scriptores ſilentium eſt, niſi ea, quae de polypis, abſceſſibus, calculis, tophis, callis, aliiſque organicis impedimentis continui ſolutionem ultro inducentibus, & unicuique conſpicuis effati ſunt recentiores, comminiſci velint, è propriis nondum tenebris, ubi iamdudum conſepulta delituerant, accuratè exturbata, ceu rudioribus quibuſque innoteſcit; hinc obſervationibus, ſi quae praeſto ſint, innitendum foret, ut ex iis, quae luculenter Scriptores meminerint: aliquid lucis emergeret. At enim Philoſophorum obſervationes praevia analyſeos ſuffultae methodo nonniſi ex ritè conſtitutis quibuſdam, optimiſque princi-
pils

piis deducantur, hiſque profecto Medicina careret, ni ad obſervationes tamquam ad ſacram anchoram, optimumque praeſidium confugiendum ſupereſſet. Itaquè amplitudinem huiuſcemodi in hoc ancipiti rerum ſtatu conſiderandam aggredimur, eiuſque cauſas ex obſervationibus deducendas eſſe putamus, nè nimium fortaſſis in tenebris trepidando, ſi quae peculiares ex generalioribus advenientibus cauſis hauriendae contingerit, minimè detegantur.

§. IX.

Cauſae peculiares.

Haudquaquam neſcius ego ſum, vel praeteritis, longèque diſſitis temporibus ſtupendas cordis amplitudines deprehenſas fuiſſe, quas aſſidua annorum ſerie, frequentique cadaverum inſpectione magis magiſque patuiſſe conſtat, noſtriſque praeſertim ſaeculis, quae parum, aut nihil habent quod antiquitati invideant, haud infrequenter obſervantur, dum experimenta in humanis iugiter captandi corporibus innata penè dixerim Medico-Anatomicis libido eſt. Praeternaturalis tamen, & ingens cordis amplitudo non morboſa ſemper cenſenda eſt, niſi dilatationis cauſa vel in corde ipſo, vel in vaſis ipſi adhaerentibus palam fiat: Nam in ipſa foetus efformatione monſtroſi cordis geneſim contingere poſſe haud repugnat, quod quantumvis rarum ſeclusis tamen cauſis manifeſtè apparentibus oriri poſſe dicendum videtur. Morboſa tamen affectio adeo diverſa cohoneſtatur imagine, ut variantes ſaepè ſaepius variis in corporibus exhibeat magni-

tu-

Digitized by Google

tudines multum a primaeva conſtitutione degeneres: Modo enim cor univerſum undiquè protenſum (*a*), modo in baſe, modo in cuſpide dilatatum adinvenitur, modo fungoſa carne externo eiuſdem cono adhaerente repletum, nothoque veluti carcinomate; & ſycôſi fulcitum, modo cruore inhexauſtum, modo prorſus exinanitum, naeviſque refertum, glabra ſuperficie, atque inſolitis maculis circumſeptum, interniſque quaſi carneis lemniſcis, ac veluti myrmeciis, qui ex eiuſdem ſuccuſſi cavernulis foras profluunt, muſculoſam, quam & ipſi ſubſtantiam referunt, penetrantes obductum, ſuique planè diſſimile, ut quandoquè ne cordis quidem imaginem in unaquaque propriae com-

C pa-

(*a*) Cor triplo maius obſervavit Marchettus *Obſerv. Chirurg. Obſerv.* 49. maximumque pariter viſum eſt cum ingenti cavae amplitudine ſupra diaphragma demiſſum. Vid. *Miſc. Nat. curioſ Dec. I. Tom IV. Obſ.* 40. Haec dum olim Florentiae ſcriberem vita functum vidi ex immani morbo Religioſum Virum nomine Carolum Philippum Angelinium Mediolanenſem ex inclita Capuccinorum familia pietate, moribus, & doctrina conſpicuum, qui in Imperiali Laurentiana Baſilica Apoſtolicum Concionatoris munus in Quadrageſima illius anni 1756. Florentiam perrexerat impleturus. Cadaveris itaquè inſtituta ſectione ſupra caetera notatu digna, inter quae lapideſcentes, & calculoſae quam plurimae tum in cyſtide fellea, tum in ureteribus adinventae ſubſtantiae peculiarem philoſophandi materiem Medico-Anatomicis tribuère, cor plus quam duplo maius eſt adinventum, cuius praeternaturalem magnitudinem cum aliis morboſis affectibus conſociatam adeo functiones corporis immutaſſe ſuſpicandum videtur, ut interitus exindè fuerit conſequutus. Id etiam nuper obſervavi in homine, qui Pleuritide laboraverat, nullumque auctae cordis magnitudinis ſignum oſtenderat, veluti ex epiſtola apparet, quam ad Novarenſem amicum miſi. Vid. *Novell. letter. di Firenze d' Agoſto an.* 1758.

pagis parte praeſeferat. Haec autem in maioribus quoquè canalibus cordi proximis detecta ſunt, ita ut ad oſtium aortae in ſingulis ſemilunaribus valvulis duriae, fungoſaeque ſubſtantiae, nec non exigua quaedam, & inaequalia ſarcomata fuerint adinventa in fimbrias, atque lacinias ad inſtar condylomatum eo uſquè protenſa, ut intus aortam ipſam inclinarent, neque ſe citra ſciſſuram avelli ab iiſdem valvulis paterentur. Id autem reticendum neqùaquam videtur, quod nempè ideo morboſam cordis magnitudinem, eamque excedentem a naturali diſtinxerimus, quia in peragendis circulationis muneribus augeri neceſſario cor debet mole ſua, ut poſtea ſanguineus latex ex eiuſdem erumpat ventriculis, qui tanto magis minuuntur, quanto maius ſubſtantiae cordis eſt augmentum; idque morboſae diſcrimen amplitudinis a naturali diſtinguit, proptèrea quod ſemper illa augeſcit quando haec eadem aſſiduè perſiſtere compellitur.

§. X.

Varices venarum.

EGo equidem arbitror, praecipuis adductorum phoenomenorum cauſis, vaſorum, quae coronaria vocitantur, quorum nomine tum venae, tum arteriae accipiuntur, varices (*a*), aut idiopatica quaedam Aneu-

(*a*) Non valde differt varix ab Aneuryſmate niſi morbi ſedes obſervetur: Aneuryſma etenim in arteriis locatur, varix autem in venis, quas, praeſertim propè valvulas, in ſuis tunicis ita extendit, ut deperdita qua donabantur forma, in ali-

Aneuryſmata non immerito accenſenda eſſe, quandoquidem quidquid varices iſtas producit, & adducta pandit Aneuryſmata, praeternaturali cordis amplitudini producendae non leviter ſuffragatur. Ac profecto quaecumque in coronariis vaſis inordinatae extenſiones adveniant ad praeternaturalem cordis amplitudinem promovendam conferre poſſunt, ſi arteriarum, in quas a corde velociter truditur ſanguis, reſiſtentiae vim cordis exſuperent, quod ex multiplicibus, variantibuſque cauſis deduci poteſt, quas inter plaethoricus corporis habitus recenſendus eſt, auctaque in morbis acutis celeritas, inflammatoria corporis conſtitutio, arteriarum vitia, & alia quam plurima ab unoquoque facilè praenoſcenda. His, aliiſque conſtitutis facilè pervertitur oeconomia circulationis: Tunc enim integra cordis obtineri nequit exinanitio, cruentaque congeries in coronariis vaſis ſenſim apparebit, ex qua vaſa ipſa plus aequo protendentur, inductoque idiopatico Aneuryſmate illico cardiacum conſequetur. Id vero clarius oſtendetur ſi adductorum vaſorum proprietates ex eorumdem deſcriptione deſumantur.

aliquo venoſi tractus ſitu in ampliorem ſaccum abeat, ut in vero ſit Aneuryſmate. Sed uterque morbus ad cyſtides, ſive tumores capſulatos reducitur. Aneuryſma eſt cyſtis ab alterutra dilatata arteriae tunica dependens; Varix vero eſt nodoſa, vel interpolata venarum dilatatio. Vid. *Sauvages Patholog. Method.* pag. 310. *Amſtelodami* 1752.

§. XI

Vaſa coronaria deſcribuntur.

VAſa haec modo maiora, modo minora ſe produnt, eumdemque non raro ſitum iuxta maiorem, minoremve cordis magnitudinem aſſervare videntur; ſemper tamen obſervatorum oculis patent, eorumque ramificationes ab unoquoque cernuntur. Haec in arterias, & venas diſtingui poſſunt, quarum priores in unum coeuntes varia, & multiplici inter ſe cohaerent anaſtomoſi, atque in exiliſſima diſtribuuntur vaſcula, quae cuncta ſenſibilia cordis puncta pervadunt, omnemque penè cordis ſubſtantiam una cum venis componunt, & quae perſtant in diaſtole quando reliquae corporis arteriae in ſyſtole manent (*a*). Aliae vero, quae ſanguinem verſus auriculam dextram ferunt tum inaniuntur cum reliquae in corpore implentur, tenuiſſimamque oſtio ſuo valvulam poſitam habent. Coronariae tamen arteriae id peculiare habent, ut nempè ex iis interior ſuperficies exterioris arteriarum tunicae denſum accipiat rete, quod in ſyſtole aortae repletur, & in diaſtole exinanitur, ipſamque aortam in univerſa contegit ſuperficie, velut ex iniectionibus ipſis deducitur, quibus in ſiniſtro cordis ventriculo inſtitutis, eiuſdem membranae immiſſo liquore tinguntur, cum eiuſdem inſuper vaſa cordi proximiora ex arteriis profluant coronariis, quae nonniſi ab

(*a*) Tametſi hoc ipſum plures doctiſſimi viri aſſeruerint, nonnulla tamen contrarium demonſtrare videntur experimenta in animalibus inſtituta.

Digitized by Google

ab aorta replentur. Deindè quando cor in diaſtole laxatur, tùnc utraque coronaria vaſa eo ſanguine turgent, qui ex aortae contractione in coronarias arterias impellitur. Expellitur ſanguis dum cor eſt in ſyſtole, atque per coronarias maiores venas in ſinum, auremque dextri lateris effunditur, ac per exhalantes venas in univerſam effluit cavitatem; neque alienum a veritate videtur, quod ſanguis in coronariis contentus arteriis per earumdem oſcula in aortam retropellatur. Arteriae autem coronariae ſupra ſemilunares exoriuntur valvulas oppoſita ex aortae lateribus directione ubi maximè illa è corde egreditur. Harum una dicitur dextra, ſive inferior, quae ex aorta ipſa prodiens iuxta oram auris dextrae deſcendit, & circa marginem acutum reflectitur: Siniſtra vero, ſive ſuperior circa obtuſum reflectitur marginem ad planum inferius, & dextrae trunco occurrit; ideoque ambae oppoſita oriri directione dicuntur. Dextra inter cordis baſim, dextramque auriculam, ſiniſtra vero inter baſim cordis, atque ſiniſtram inſinuatur auriculam, eiuſque rami deſcendendo una cum poſtremis dextrae ramis, mox ſiniſtrae rami cum ramis dextram componentibus communicant. Huiuſcemodi vero rami adeo exiles inventi quandoque ſunt, ut iniecta cera vix ad ſolis radios ope microſcopii cerae globuli conſpiciantur, qui modo in venas, modo in alias lymphaticas exhalantes venas videntur inſinuari. Venarum tamen tres ſtatui poſſunt ex uno duntaxat tubo valvula ſtipato, qui in ſinu cordis locatur, provenientes, quarum maxima iuxta radicem ſiniſtri ſinus per ſeptum in ſuperiori plano, ac per obtuſum marginem diſtribuitur; media vero in inferiori plano abit ad cordis mucronem, ſeque priori inoſculatur; anterior tandem

ad

Digitized by Google

ad latus mediae contraria inſeritur directione. His autem aliae adduntur innominatae ſenſim minores, quae praecipuè in dextram auriculam inſeruntur. Itaquè huiuſcemodi tum arterioſa, tum venoſa vaſa, quae cor extrinſecus ad inſtar coronae ambiunt, & per totam internam illius ſubſtantiam divagantur, una ſimul accepta coronaria dicuntur.

§. XII.

Vaſorum turgeſcentia.

Quaecumque in vaſis nuper deſcriptis mutationes adveniunt facilè quidem omnes propemodum conſpirare videntur ad praeternaturalem cordis amplitudinem promovendam, ipſumque Aneuryſmaticum efficiendum. Id autem nonniſi ab autopſia deſumendum occurrit, cum huiuſcemodi aliquando vaſa obſervata fuerint ab Anatomicis turgidiſſima (*a*), horumque turgeſcentia non ex ipſo duntaxat oborta ſupponitur ſanguine, ſed ex ipſa cordis fabrica, quae ex ramis vaſorum innumeris in modum glomi intortis, ſive ramoſae arboris coaleſcit. Quum vero exploratum ſit, maiorem ſanguinis quantitatem in cordis baſe, quam in eiuſdem cuſpide contineri, utpote quod conico donatur perimetro, hinc ſi craſſiora quomodocumque fluida evaſerint, perarduè quidem è corde propellentur, & paulatim grumeſcent, neque ſemper ex vi circulatio-

(*a*) In cadavere militis coronaria cordis vaſa in corde magno, duro, & albicantibus referto maculis turgidiſſima obſervavit Famonus *Obſerv. Anat. Medic.*, *Obſerv. VII. §. 2. pag. 20. Venetiis* 1713.

tionis advenientia ſuperabuntur impedimenta. Fieri tamen poteſt, ut quaecunque obvenerit grumeſcentia non ſemper perſeveret, quinimmo ex aliquo naturali conatu diſcutiatur, ceu in foeminis deprehenſum eſt, quae cum ſymptomata cordis adaucti praeſetulerint, ſupervenientibus affatim catameniis ex incipiente morbo ſanae evaſerunt; id quod nonniſi ex liberiori ſuperaddito per vaſa ultimi generis in corde cruoris tranſitu deducitur eveniſſe. Id tamen ſecluſis huius naturae conatibus obtineri nequit, cum impedimenta potius creſcant, quam minuantur. Quoniam igitur abſquè libero ſanguinis tranſitu per proprias cavitates cordis motus fieri nequit, cum hic quantitatem aſſentare debeat internam cordis ſubſtantiam pertranſeuntem, nec non ordinem ſervare circulationis, hinc quo magis pondus adaugetur in cavitatibus, eo minus perfectas interna cordis ſubſtantia perficiet expanſiones. Caeterum qualeſcumque fluidorum cunctationes in minimis canalibus fiant, ideo a maiori minorum nexu relatè ad maiores exoriuntur, quia cum fluida huiuſcemodi anfractus pertranſire conantur, maiori reſiſtentiae reluctando vim propriam exercent. Vaſa inſuper coronaria id peculiare habent, ut nempè ſanguis arteria allatus haud revertatur per venas, verum in cordis ſe exoneret cavitates, atque vena, quae revehere ſanguinem ſolet, eumdem in cavitatem ipſam extrudat, quin neceſſaria fatiſcere conetur lege dum incertis vagari curſibus adſolet (*a*).

§. XIII.

(*a*) Omnium primus, quantum videtur, Raymundus Vieuſſenius *Traitè de la Structure*, *&* *des cauſes du mouvement du coeur*. *A Toulouſe* 1715. animadvertit, ſanguinem ex arteriae coronariae ramis, aliiſque finibus in cava cordis trudi, in-

§. XIII.

Sanguinis conſtitutio.

PRaeterquamquod ſi craſſis nimium partibus ſcateat ſanguis ad minimos pervadendos canales ineptis, obex ſanguinis circulationi apponetur, quae ne intercipiatur, iiſdem partibus in hiſce itineribus abſolvendis maxima in lateralibus vis occurret facienda, ex qua coronaria vaſa dilatabuntur. Minimè vero id uſuveniet ſi ſanguis tenuibus partibus, globuliſque coagmentetur exilibus, veluti ſecluſis morboſis affe-ctibus praenoſcitur, & a Medico-Phyſicis comprobatum eſt (*a*), etſi eadem ſemper cordis fabrica debeat neceſſario perſiſtere, quod in valetudinariis corporibus, quae optima haemathoſi deſtituuntur, neutiquam deprehenditur, cum in his heterogeneae partes plures ſint

inque internam cordis ſubſtantiam exonerari, ex quo peculiaris in corde conſpicitur iniectionum ope circulatio ex duplici exorta ſanguine; ex eo nimirum, qui fluit per auriculas, eoque qui per arteriae coronariae fines ultimos in cavitatem cordis immittitur.

(*a*) *Lorſq' on regarde les globules rouges du ſang d' un homme, & qu' on ſe donne la peine de les conſiderer avec patience, iuſqu' a ce qu' ils ſe ſoient diſſous, & changez en ſeroſitè, on decouvre, que chaque globule rouge ſe partage en ſix autres plus petits globules ſereux de couleur jaune: ſi on continue enſuite à les obſerver encore avec la même patience, & a l' aide d' un Microſcope, on les verra ſe ſeparer l' un de l' autre. & ſe diviſer en ſix autres globules aqueux, qui ſont ſi traſparens, & ſi fins, qu' il n' eſt pas poſſible de pouſſer plus loin ces recherches a cet egard avec les Microſcopes, qui ſont aujourdhui en uſage.* Eſſai de Phyſique par M. Pierre van Muſſchenbroek, chap. 2. A Leyden 1739.

ſint quam in corporibus benè valentibus, in quibus adſunt quidem, ſed aequam haud praetergrediuntur quantitatem. Atque, ut vera fateamur, ſanguinem heterogeneum fluidum eſſe ex iis infertur, ex quibus ipſe ſuboritur, ceu ex Chymicis evincitur ſolutionibus; quae aqueas, pingues, atque tartareas partes ſeorſum exhibent inſitas ſanguini, uti vel ex longe diverſis, quibus coaleſcit materiis divinari fas eſt: Ipſe enim a fluidis, ut lacte, vino, aliiſque heterogeneis rebus incrementa ſuſcipit, nec non a carnibus, herbis, frugibus, & a ſolidis quibuſque corporibus augetur. Neque deſpicienda proclivitas eſt ipſis perſpecta veteribus, qua ſanguis vel in corporibus non valetudinariis ad concreſcendum diſponitur (*a*) prout maiori, minorive ſuperveniente calore concreſcendi vis augetur, veluti in acutis affectibus deprehenditur. Nil itaquè mirum videri debet ſi craſſus nimis quandoque ſanguis evaſerit, adeo ut nonniſi magna vi per coronaria adigatur vaſa, & quemadmodum valdè ſolutus aptior ad motum redditur, atque maiori efficacia proprios pervadere canales nititur, ita cunctari compelletur ſi nimium craſſus extiterit. Omnis inſuper ſanguinis motus fatiſceret ſi ea ipſi contingerent, quae poſt inſtitutam phlebotomiam deprehenduntur: Si etenim è ve-

D na

(*a*) Veteres ob concretionum metum ſanguinem ſibi frequentiſſimè detraxiſſe alienum a veritate non arbitrabitur, quotieſcumque Aegyptiorum praeſertim mores obſerventur: Ipſi enim ne in magnam ſanguinis abundantiam incurrant *praeſervationis gratia plurimi, ne omnes dicam, quotannis non modo ſemel, ſed bis vere, & autumno ſanguinem ſibi detrahunt, & hoc faciunt tam urbani, quam agreſtes homines*, ut ait Alpinus *Hiſt. Ægypt. Natural. l. II. cap.* 10. *pag.* 126. Lugdun. Batav. 1735.

Digitized by Google

na miſſum fictili exceperis ſcypho, eius ſenſim rubentem partem in fibroſum conglutinari rete conſpicies, cuius in areis, quae nonniſi per microſcopium cernuntur, qua limpidus ichor, qua rubri globuli continentur; mox ſerum undequaquè exprimetur, quod diuturna dudum pruna concoctum in cartilagineam, ac penè oſſeam duritiem convertitur. Haec tamen licet diverſimodè in ſanguine fiant dum in venoſis, & arterioſis vaſis locatur (a), ſaepè ſaepius obſervatorum oculis innoteſcunt, ipſumque cor infeſtare videntur.

§. XIV.

Cordis obſtructiones.

Adducta proindè conſtituta remora ex inducta craſſitie ſanguinis originem trahente obſtructiones intus cor ſuboriri neceſſario debent non idiopaticum modo in coronariis vaſis producentes Aneuryſma, at ipſius quoquè cordis amplitudinem promoventes. Obortae obſervantur tales obſtructiones ſive in ipſis arterioſis canalibus, ſive ad extrema eorumdem oſcula, ex quibus liber ſanguinis circuitus aliquatenus praepeditur. Quum vero cordis contractiones nuſquam fieri deſinant, atque ſanguis ipſe in arterias perpetim deferatur

(a) Quaelibet fermentationis ſpecies in corde, atque arteriis excitata ob mutuos cordis motus major eſt quam in venis, atque adeo efficere poteſt ut ſanguis magis caleat, rubeat, & mutationes planè diſſimiles in arteriis producat, quae ab iis non parum differant, quae in venoſis vaſculis efformantur. Mecum autem conſentire videtur Widmerus *Chym. corp. Animal. cap. VII. §. 55. pag. 26. Argentorati* 1752.

tur, evidens eſt, ex tali occurrente impedimento reniſum quemdam ſanguinis in cor effici, & utraque coronaria cordis vaſa repulſo aortae cruore repleri (§. VII.), nec non muſculoſam cordis ſubſtantiam uberiorem nutritium ſuccum recipere, valvulaſque laxari, ac penè diduci ſemilunares. Qua propter cum in unaquaque cordis diaſtole non modo conſuetus fiat in cor ſanguinis impetus per auriculas, & venarum truncos, verum & ſuperadditus in cor ipſum ex arterioſo tuborum latice refluxus, hinc non ſola ventriculorum utrobique protenſio conſequitur, ſed auricularum quoque, ubi ſaepius propter minorem quam in ventriculis reſiſtentiam, Aneuryſmata ab Anatomicis reperta ſunt, proindeque univerſi cordis amplitudo induci magis magiſque debebit. Idipſum itidem ex ebulliente cruore expectandum fore concludendum eſt, ſi in fibrarum poris dudum effuſus in coronarias effluere venulas prohibeatur; conabitur enim ſe in meatus fibrarum intrudere, atque ex inducta quadam veluti phlogoſi torreſcens ſanguis coronaria ſenſim diſtendet, & haud raro perrumpet vaſa, credendumque videtur praeternaturalem ipſum cordis amplitudinem pariturum. Reticendum autem illud non eſt, quod nimirum grumeſcens in corde mole aucto ſanguis abſquè concretione polypoſa nonnumquam adinvenitur. Has quidem grumeſcentes ſubſtantias cardiaco iam praeexiſtente Aneuryſmate mihi aliquando intueri contigit gelatinoſam referentes naturam, colore praeditas nigricante, facilè tamen anatomico cultro cedentes, atque nullis internis ipſius cordis vaſis fortiter adhaerentes, ſed a quibuslibet propemodum partibus ſegregatas. Minimè vero conſolidari poſſe apparet, niſi fibroſae gignantur in ipſis partes ſubſtantiam ipſam duram reddentes,

Digitized by Google

& aſſiduis cordis contractionibus reluctantes, quod raro admodum fieri poteſt, cum huiuſmodi grumeſcentes ſubſtantiae vel in obitu ipſo, vel paulo poſt ipſum quandoquè efformari queant (§. XVII.) Huius generis fuiſſe videntur illae, quae anno 1656. obſervatoribus affatim patuere, & quae plurimos repentinos produxerunt interitus, & cor, eiuſdemque vaſa turgentia, cruentaque ſubfluida maſſa, & nigricante latice referta reddere viſae ſunt. Etſi itaquè ex polypo, aliiſque dureſcentibus concretionibus conſequi praeternaturalis cordis amplitudo queat, eodem tamen ſecluſo fit manifeſta; grumeſcens etenim obſervatur quandoque ſanguinis in corde congeries, non vero fibroſa, firmiterque coronariis vaſis adhaerens (a).

§. XV.

(a) Concretiones aliquae polypoſae dicuntur ob quamdam fortaſſe ſimilitudinem cum animalibus quibuſdam marinis, quae tale nomen ſortita ſunt, ſeu cum aliis eiuſdem nominis in aqua dulci manentibus, & ad Inſectorum claſſem reducendis, quae a Lyonetto graphice tabulis deſcripta ſunt, & in obſervationibus Trembleyanis inſerta. Vid. *Trembley Memoires pour ſervir a l'hiſtoire d'un genre de Polypes d'eau douce a bras en forme de cornes. Mem. I. &c. A Leyde* 1744. Quemadmodum autem animalia haec longis donantur brachiis, ita & polypoſae humani corporis concretiones ea ratione diſponuntur, qua deſcripta ſunt a Caldeſio *Oſſervaz. Anatom. intorn. le Tartarugh. Tav. IX. Firenze* 1687. polyporum nempe brachia repraeſentantes, quibus alia Inſecta praeſertim terreſtria frequenter arripiunt, veluti adnotavit Ovidius *Metam. l. IV. v.* 366.

Utque ſub aequoribus deprehenſum polypus hoſtem
Continet; ex omni dimiſſis parte flagellis.

§. XV.

Vaſorum ſanguineorum alterationes.

MInores canales cujuſcumque generis multo minus ex cordis vi ampliantur, quam maiores, quibus admodum extenſis minora vaſa fortiter comprimuntur. Ex huiuſmodi vero compreſſione minor in iiſdem ſanguinis affluxus peragitur, ex quo magnoperè debilitantur. Alicuius proindè momenti laxitas in his quoquè viſceribus fieri debet: quae a ſanguine, qui per minores canales defertur, enutriuntur, exindèque determinatum robur accipiunt. Si itaquè vel qualibet levi de cauſa id in coronariis vaſis acciderit, haec laxabuntur, alterniſque aliquantulum deperditis motibus circulationem ſanguinis in vaſe illo, ubi locatur impedimentum, lentius peragi certum eſt. Reliquae igitur ramificationes minoris, & infimi generis ex prohibita conſueta ſanguinis alluvione exinanitae propemodum ſupererunt, ac paulatim humore illuc ſenſim extillato, & per ſpatium, quod ſupereſt, pertranſeunte refertae illum eumdem diu detinebunt, uſque dum paulatim craſſeſcens debilia, ubi locatur vaſa immaniter extendat, quae in aliqua cordis ſyſtole tandem aliquando diffringentur, cruoremque inter muſcularis ſubſtantiae minimos anfractus immittent. Inſuper cum non modo fluidi nervei, ſed determinati cruoris affluxus ad promovendam muſcularem actionem non leviter conferant, nil mirum ſi quadam ſuperveniente preſſione nervoſa, & ſanguinea vaſa alterationem quamdam ſubeant, ex qua ipſius cordis imminuatur actio, & aequabiliter haudquaquam exerceatur.

(a)

Digitized by Google

(*a*) Hinc palpitatio, & intermittens pulſus emergunt; tunc enim fluida conſtitutas ſibi ipſis leges non ſervant, conanturque vaſa remiſſius alternos motus peragere. Huiuſcemodi tamen preſſiones extrinſecus fieri quoquè poſſunt, praeſertim ad baſim cordis, quin aliquid aliud internè agens ſemper adveniat. Et ſanè pinguedo illa, quae in eius baſe continetur, nec non glandulae nimium ampliatae vaſorum truncos adeo comprimere valent, ut illud idem conſequatur, quod iam innuimus. Minor ergo ex hac compreſſione in coronaria vaſa propelletur ſanguinis quantitas, ex qua vaſorum eorumdem actiones immutabuntur; debiles namquè fient, nequè ſufficientem fluidi quantitatem in vaſa ſibi reſpondentia tranſmittent. Sanguinis interim portio aliqua ſupererit, quae cum proprio, perennique motu deſtituatur, facilè quidem depravabitur, & eos, intra quos continetur, canales afficiet, ibique, vel extra ipſos grumeſcens expatiabitur, donec cordis moles incipiat extendi, & cardiacum ſubſequatur Aneuryſma (*b*).

§. XVI.

(*a*) Id clarius apparet ex cognitione relationis inter vim dilatantem, & reſiſtentiam intercedentis. Vid. *Bernoulli Diſs. De mot. Muſc.* §. 10. *Lugdun. Batav.* 1710.

(*b*) Frequentiores eſſe ſanguinis coagulationes, rarefactionesque demonſtravit praè caeteris Jo. Tennentius *Phyſical diſquiſitions demonſtrating the cauſe of the bloods morbid rarefaction, and ſtagnation*. London 1745.

§. XVI.

Polyporum indoles.

QUae autem de grumeſcente paulatim ſubſtantia effati ſumus determinatam reſpiciunt ſanguinis quantitatem, qua ſenſim dureſcente, licet eius moles ex vi circulationis nequeat ut plurimum diſſipari, incrementum illius lentè perficitur; pertranſeunti enim ſanguini ſupereſt locus uſquè dum immani confecta mole ſanguinis fluxus prohibeatur, ex quo mors repentina ſuboritur. Id tamen & vero in polypo aliquando contingere poſſe aſſeruit Malpighius (*a*), qui eodem in cordis ventriculis exiſtente relinqui ratus eſt canalem ſanguini pertranſeunti. Polypus vero celerius incrementa ſuſcipit (*b*) citiuſque dureſcit, ac retropulſo ſanguini facilius obſiſtit, veluti ex eiuſdem geneſi comprobatur, ſi ipſe praeſertim pauſatim fiat; nam in interitu ipſo efformari quandoque poſſe credibile eſt (§. XVII.) Maiorem uberioremque ſanguinis quantitatem in venis cadaverum, quam arteriis collectam reperiri repetitis comprobatur experimentis, propterea quod cum motus ſanguini impreſſus aliquantulum in morientibus perſeveret, arteriae mediocriter exinaniuntur

(*a*) *Oper. Poſth. Amſtelodami* 1698.

(*b*) Experimenta in animalibus inſtituta idipſum oſtendunt: ſi enim ea animalibus ſuppeditentur alimenta, quae concretiones valent producere, diſſectis eorumdem cadaveribus concretiones ipſas poſt mortem fuiſſe repertas eſt ab aliquibus deprehenſum. Quinimmo in iis, quae ob venenatum viperae morſum interierunt, congelationes ſanguineas fuiſſe adinventas teſtatus eſt Redius *Oſſervazioni intorno alle Vipere pag.* 59. *Firenze* 1664.

Digitized by Google

tur dum ſanguis, qui in eaſdem ruebat, in venas exindè protruditur, ubi copioſior haeret. Enim vero ſive ex rubra, ſive ex alba ſanguinis parte polypus fiat, planè conſtat, coronaria vaſa ſanguine referta, & plus aequo amplificata, ex maiori poſt interitum addictione peracta adeo immaniter turgere, ut fieri prorſus nequeat, quin illico diſrumpantur, atque internae cordis ſubſtantiae ſuperent reſiſtentiam. En igitur & poſt ipſum interitum praetumida cordis mole magis magiſque reddita inceptum, auctumque coagulum deficiente ſenſim nativo calore multiplices recipit mutationes. Nequè attendenda ſemper polypoſa aegritudo eſt, ex qua homines interierint, cum eſſe queat polypus ipſe mortis effectus: Si enim ſanguis motum omnem deperdat coagulari poteſt ſi tenuior demittatur pars, dum praecipuè a poſtremis exprimitur palpitationibus (*a*). Si quid interim polypoſum antea praeextiterat, ex maiori adveniente cruoris quantitate itidem extenditur, ipſique quodammodo calcar additur, cum ſupervenientes recentis huiuſce ſanguinis partes grumeſcentis ſubſtantiae particulis ita adhaereſcant, ut unaquaeque homogeneas, quae inſunt, amplectatur particulas, cunctaeque veluti attractione quadam mutuo intercedente in unum inibi corpus concreſcant (*b*).

§. XVII.

(*a*) Talis coagulatio non ſolum in ſanguine ipſo, ſed in tenuioribus eiuſdem particulis poſt ſeparationem aliquam obſervatur. Vid. *Boyle App. ad hiſt. hum. ſangu. P. IV. Tit.* 10. *Londini* 1684. & *Mairan Diſſert. ſur la glace Part. I. chap.* 18. *A Paris* 1730.

(*b*) Attractionis vires in humano corpore interdum agere certum eſt: Relicta enim cohaeſione plurimarum partium, quam tantopere laudavit Hambergerus *Phyſiol. Med. ſeu de* *act.*

Digitized by Google

§. XVII.

Polyporum efformatio.

QUicumque polypoſas concretiones ſeu poſt mortem, ſeu in ipſo mortis tempore fieri decreverunt, ex vario aegrotantium decubitu eſſe deducendas opinati ſunt, quandoquidem ſanguinea poſita cruſta, quae ubi ſanguis in grumeſcentis ſubſtantiae ſuperficie concreverit, deprehenditur, eamdem ita locatam in vaſis corporis obſervaverint, ut ex eiuſdem ſitu exortos in inſtanti fuiſſe polypos peculiari ſuſpicione perſtricti fuerint. Ac profecto qui coelum verſus

act. corp. hum. ſan. Jenae 1751. & quam ab attractione mutua pendere omnibus eniteſcit, patet humanum corpus ab externo aere circumdari, qui per omnes eiuſdem cavitates inſinuatur, & humoribus immiſcetur, quibus humidas aliquando particulas, ipſumque frigus communicat, ita ut quantum una die ſanum corpus per poros amiſerit tantum attractionis ope recipiat, quemadmodum in vegetabilibus experimenta demonſtrant. Perſpectum inſuper eſt allium plantis pedum admotum faucibus proprium odorem communicare, aſſumptaſque cantharides ad renes ſolum deferri, & mercurium intima, & remotiora quaeque pervadere corporis penetralia. At vero aequabilis fluidarum partium permixtio fieri non poſſet, ſolidaeque partes propriam non aſſervarent formam, & magnitudinem, neque corporis nutritio ritè perageretur, ipſiuſque neceſſaria fierent incrementa, niſi huiuſcemodi vires admitterentur, quemadmodum oſtendit Robinſonius *Animal Oeconom. Prop.* 29. *London.* 1738. Neceſſaria inſuper eſt attractionis mutuae vis ut vulnera facilius uniantur, & coaleſcant arteriae poſtquam incitionem ſubierint. Verumtamen efformato Aneuryſmate ſanguis minimorum ramorum maiori quantitate fertur verſus eam ſanguinis maſſam, quae ab Aneuryſmate continetur, & ab ipſis membranis attrahitur.

ſus ſpectante facie mortem oppetere viſi ſunt, hi memoratam cruſtam ita poſitam habuere, ut albicantes ſanguinis partes ſupremam grumeſcentis ſubſtantiae ſedem abripuerint, ac rubrae inſuper deſcenderint, pariterque quilibet variante decubitu ſi è vita deceſſerint rationem quamdam allatae haud abſimilem quodammodo ſervant, ideo ut ſi, inſtituta antè obitum ſanguinis miſſione enunciatam cruſtam, poſtquam è vena ſanguis eruperit, quis deprehenderit, vaticinari protinus poſſit, aegrotantem ex polypo moriturum, ceu inſtitutae demonſtrant obſervationes (*a*). Num itaquè

(*a*) Vid. *Andr. Paſtae Epiſt. ad Alethophilum de mot. ſang. poſt mortem & de cord. Polyp. in dub. revocat Bergomi* 1737. & *Medic. Eſſays of the Society of Edimbourg Vol. II p.* 273. Polypos ante mortem gigni putavit Kerckringius *Spicileg. Anatom. Obſerv.* 73. *p.* 145. *Amſtelodami* 1673. ſed ipſum fuiſſe hallucinatum oſtendit Mangetus *Biblioth. Anatom. T. II. p.* 2. *pag.* 124. *Genevae* 1685. vel quia grumoſas fortaſſe concretiones a polypis non diſtinxit, veluti obſervandum eſſe docet Peyerus *Met. Hiſt. Anatom. Med. cap.* 6. *Genevae* 1681. vel quia adipoſae ſubſtantiae ſanguini permixtae, & nonnumquam concreſcentis indolem non agnovit, quemadmodum in vena cava deprehendit Bontius *Medic. Indor. Obſerv.* 8. *p.* 36. *Lugdun. Batav.* 1658. vel tandem quia carnis fruſtula ſanguineis vaſis conglutinata ea non perſpexit ſolertia, qua perſpexiſſe alios demonſtrant recentiores qui veterum inter ſe collatis obſervationibus idipſum de Diemerbroeckio *Anatom. l. II. cap.* 9. *p.* 372. *Lugdun. Batav.* 1679. Bartholinio *Obſerv. Cent. I. ep.* 2. *hiſt.* 20. *Hafniae* 1657. aliiſque affirmari poſſe conſentiunt. Diſcrimen vero, quod inter polypos intercedit, & Aneuryſmata, aperte demonſtrat polypos ipſos modo ante, modo poſt mortem efformatos aliquando fuiſſe. Videnda tamen ea ſunt, quae infra ſumus prolaturi, quibus ea addi poſſunt, quae apud ſcriptores deſcripta reperiuntur, & praeſertim apud Severinum *De Nov. Obſerv. Abſc. cap.* 2. *pag.* 280.

Lu-

què ſemper in interitu, vel antè ipſum ſemper enaſcatur, ſtatuendum minimè videtur, cum ex obſervatis innoteſcat, illum tum multo antè, tum in obitu ipſo efformari utiquè poſſe. Atque, ut vera fatear, quamvis inficiari ipſe non audeam, aegrotantes nonnullos polypoſas dum è vivis exceſſerint contrahere concretiones, ipſis tamen adhuc viventibus eaſdem iampridem effici nonnumquam cepiſſe ex quodam veluti morboſae affectionis characteꝛe coniicitur.

§. XVIII.

Polyporum ſigna.

Neque is ego ſum, qui obſervationes proprias eo uſque protenderim, ut complures ex polypoſis concretionibus vita functos noverim, diuque in vivis degentes inviſerim, ex iiſque ad veram comparandam aetiologiam experimenta captaverim; quin potius ex viris ſpectatiſſimis Medicam praxim longo annorum intervallo exercentibus acceperim, modo haec, modo illa, etſi maximè diſparia, expendenda in infirmis occurrere morbi argumenta optimis quibuſque, & accuratis obſervatoribus inconſpicua. Vibratus tamen, atque intermittens pulſus, coarctata praecordia, protenſa in iugulo vaſa, animi defectus ſaepiſſimè recurren-

Lugdun. Batav. 1724. Riverium *Cent. IV. Obſerv.* 34. *Pariſiis* 1646. Heurnium *Obſerv. rar. Hiſt.* 27. *Lugdun. Batav.* 1609. Platerum *Obſerv.* 7. *Baſileae* 1755. Villiſium *Cerebr. Anatom. cap.* 7 *Londini* 1670. Tulpium *Obſerv. Medic. l. I. c.* 44. *Lugdun. Batav.* 1716. Lovverum *De cord. cap.* 2. *pag.* 145. *Londini* 1669.

rentes, palpitationes (*a*), brachii torpor, pulſuſque in eodem obſcuritas, nec non ſpaſmodicus ſterni dolor non ideo obſervatorum ingenia torquent, ut ſi luculenter in uno, eodemque caſu perſtiterint, ambigi non amplius queat, revera polypum adfuturum. His autem omnibus una ſimul conſociatis perſaepe deliteſcentibus, & nuſquam niſi ſero nimis conſpicuis, nudus profecto prodirem in ſcenam Empyricus, ſi tutos quoſdam proponere canones vellem, è quibus manifeſta diagnoſis eliceretur: Unicuique enim patet, hanc, de qua loquimur, aegritudinem ex longè variantibus cauſis proficiſci, quarum aliquae deliteſcunt denſiſſimis tenebris conſepultae. Inſtar omnium ſit ad rem noſtram quod de polypo haereditario dicendum foret, quem cuilibet ſedulo conſideranti perſpectum eſt, ex cauſa multiplici derivari poſſe, cum non iiſdem ſemper ſtipetur ſyntomatibus, ſecluſa cordis palpitatione, uti ex morborum hiſtoriis deprehenditur (*b*). In praeternaturali ulterius cordis amplitudine non defuere, qui certa proponere indicia meditati ſunt, at ſi quando panduntur, non in eodem ſemper aegrotante perſiſtunt,

niſi

(*a*) Aliquando ex ſola palpitatione cognoſcitur polypoſa concretio, maximeque poteſt determinari, ſi poſt excedentem corporis motum ideo creſcat, ut non facilè tractu temporis minuatur, pulſumque debilem habeat cum difficili coniunctum reſpiratione. Praecipua tamen ſigna nullum robur habent ſi polypoſa iamdiu efformata concretio aegritudinem aliam produxerit, quemadmodum de Apoplexia dicendum eſt: Tunc enim utriuſque morbi ſigna ita confundi poſſunt ut aliqua ab aliis facillime deſtruantur, veluti obſervationes Wepferi demonſtrant. Vid. *Hiſt. Apopl. Obſ.* 70. 71. *& ſeq. Amſtelodami* 1658.

(*b*) Vid. *Act. Berolin.*, *Dec. II. Vol.* 7. *pag.* 99.

niſi ea comminiſci velint, quae de pondere, atque moleſtia cordis Scriptores prodiderunt (*a*).

§. XIX.

Aneuryſmatis, & polypoſae concretionis coniunctio.

Illud unum maximè iuvat agnoſcere, quod nempè polypoſae ſatis ſuperque adinveniuntur concretiones modo in vitae curriculo, modo in interitu exortae, modo deniquè, uti quondam legimus contigiſſe, haereditario veluti ſemine propagatae (§. XVIII.). Haſce non Aneuryſmate quovis duntaxat efformato in ipſis coronariis vaſis agnitas novimus (*b*), quin & ex iis idem produci Aneuryſma conſueviſſe contendimus, ex quo praeternaturalis cordis amplitudo deduci queat: Nam quod in reliquis arteriarum truncis uſuvenit, id & in ipſis coronariis canalibus animadvertitur, externo tamen, & validiori ſecluſo impedimento ex ipſa muſculoſa cordis ſubſtantia interveniente, quo reliqua vaſa, ubi obſervantur Aneuryſmata, nonnumquam deſtituuntur, quodque ex valido, alternoque cordis motu pro diverſa humanorum corporum firmitate ſuperatur, dum propè cor univerſum vaſorum genus concutitur. Ac profectò quacumque poſita gru-

(*a*) Vid. *Lang. Oper. Medic. Part. III. pag.* 211. *Lipſiae* 1704.

(*b*) Vid. *Leeuwenhoeck Experim. & contempl. pag.* 179. *Lugduni* 1696. *Memoires de l' Academ. Royal. des Scienc. an.* 1707. & *Haller Memoire ſur le mouvement du ſang, & ſur les effets de la ſaignée chap. II. pag.* 22. *A Lauſanne* 1756.

Digitized by Google

grumeſcenti materie, quae paulatim in coronariis gignatur vaſis, ſanguinis affluxus aliquatenus intercipitur, ac ex perenni ipſius reniſu intimae canaliculorum parietes adiguntur, uſquè dum maiori peracta concretione ex ampliore vaſis capacitate inſuperabile nanciſcantur impedimentum. Praeterquamquod ſi prava ſanguinis accedat conſtitutio, & praeſertim eroſivis ſcateat ipſe particulis (§. LI. LXXIII.) tunc facilè dignoſcetur, quomodo vel in ipſis minimorum vaſorum cor ipſum ambientium oris haud diſſimilis conſequatur effectus: Ea etenim, quae ex eroſione contingunt Aneuryſmata in tenuioribus vaſorum orificiis frequentius apparent cum aliquo dolore conjuncta, & quamcumque praeripiunt intercapedinem (a). Nil itaquè prohibere videtur, quin & in extremis minimorum vaſorum, quae cordi inſunt, oſculis idem quadam veluti conſtituta ſimilitudine fiat, quod in nimio catamaeniorum in foeminis fluxu, nec non in haemophtyſi obſervatur, quodque alias ex vi circulationis fieri prohibetur.

§. XX.

Eroſionum efformatio.

Quum vero coronaria cordis vaſcula tenuia fuerint in extremis oſculis conſtituta; erodi haud difficile valebunt, exindèque cruore per anfractus muſcularis

(a) Vid. *Hiſt. Morb. Uratiſlav. an.* 1701. *pag.* 238. *Lauſannae.* 1746. Mortua Ducis Brunſvicenſis coniuge Chirurgus aperuit cadaver, & obſervavit dextrum cordis ventriculum ab ulceroſa eroſione fuiſſe diſruptum. Vid. *Memoires de l' Acad. Royal. des ſciences an.* 1732.

laris cordis ſubſtantiae diffuſo augebitur cor admodum mole ſua, neque aliquid aliud adveniens incuſabitur. Ex quo fit, ut cardiacum Aneuryſma in iis ſaepius detegatur, qui ſive ſyphiliticis, ſive ſcorbuticis tentantur affectibus (a), cum in iiſdem coagulantes, adnotante Malpighio (b), acidique ſales contineantur (§. LI.). Quod vero ad polypoſae cuiuſvis concretionis pertinet productionem innuendum eſt, non ex polypo duntaxat emergere Aneuryſma conſueviſſe, ve-

(a) Haemorrhagiae, quae in ſcorbuticis obſervantur, ex ipſa humorum acrimonia deducuntur, ex quibus groſa vaſa ſanguinea, ſive mollia reddita, ſanguinem contentum effundunt, veluti reluctante licet animo in cariſſima ſorore mihi obſervare datum fuit, quae quantitatem ſanguinis univerſam per nares paulatim effudit, uſquè dum integro elapſo ferme anno ſeroſa, & albicante ſuperveniente ſubſtantia, & languidiore ſenſim reddito cordis motu, tandem occubuerit, cum vix novem annos attingeret. Si ergo ex affectione duntaxat ſcorbutica adeo depravatur ſanguinis maſſa, ut eroſivam naturam adipiſcatur, multo magis in Aphrodiſiacis id uſuvenire poſſe cenſendum eſt, cum ipſi labem immiſſo veneno acceptam referant. Quod vero gravius in ſcorbuticis extat ſtatim apparet, & ex ipſis, etſi maxime variantibus, eiuſdem ſignis eruitur: Puſtularum enim eruptio, membrorum extenuatio, pruritus, & eroſio gingivarum, & alia, quam plurima laethalis huius aegritudinis argumenta oſtendunt, ſanguinem adeo depravari, ut vaſa, quae ipſum continent, erodantur; & mollia fiant, ut facilè ſanguinem ipſum effundant. Hic è vena miſſus atram, & grumeſcentem indolem in fibroſa ſui ipſius parte praeſefert, ſalſam, & acrem in ſeroſa, ut ſi in minimis haereat vaſis, ex ea, qua pollet acrimonia, ſanguinea erodat vaſa, ut ex varicoſa venarum, quae raninae dicuntur, conſtitutione deducitur. His in minoribus humani corporis vaſis ritè perſpectis, facilè in coronariis cordis oriri poſſe concludimus.

(b) *De Polyp. Cord. Diſſert. Londini 1686.*

verum Aneuryſmate conſtituto polypum ipſum in arteriae expanſione efformari, ceu animadvertit Morgagnus (*a*). Quid quod & in expanſione alicuius coronarii vaſis ex allatis caſibus induſta enaſci concretio poteſt, ex qua liberiori cruoris affluxu intercepto cor admodum creſcere compellitur mole ſua (*b*). Quaelibet autem exorta huius generis concretio perſaepe in ventriculis, & auriculis cordis adinvenitur, qui ramoſas propagines in arterias, & venas emittunt, ibidemque pariter oſſificatas hirſutaſque repertas fuiſſe partes accepimus totam ſiniſtram cordis regionem occupantes (*c*). Quo in loco reminiſcendum occurrit quod obſervatum eſt, polypos ipſos facilius in dextro, quam ſiniſtro cordis ventriculo concreſcere, & ampliorem quoquè molem acquirere.

§. XXI.

(*a*) *Et nos revera in muliere quadam cum nihil uſpiam polypoſi, & nominatim in corde, & cerebri ſinibus inveniſſemus, intra Aneuryſma tamen non magnum, in quod ſiniſtra ejus arteria ſubclavia expandebatur, adhaerentem oblongum polypum obſervavimus*. Adver. Anatom. II. Animadv. 40. Lugdun. Batav. 1723.

(*b*) Vermes in corde circa coronaria vaſa repertos fuiſſe veteres crediderunt. Hos polypoſas fuiſſe concretiones aſſerimus Inſectorum ſpeciem referentes.

(*c*) Vid. *Bonet. Sepulchr. Tom. II. l.* 3., *ſect.* 16. *pag.* 313. *Genevae* 1700. Cor Leonidis Lacedaemoniorum regis ex genere Heraclidarum hirſutum fuiſſe repertum ex Ariſtide Perſicarum rerum ſcriptore aſſeruit Plutarchus Παραλλ. δ., quod tamen inſolitae cardiacorum vaſorum alterationi arbitror eſſe tribuendum, quae ipſum quaſi hirſutum reddere potuiſſet. Sed nonnulla libenter audire fas eſt, quae eruta ſunt ex *Miſc. Natur. Curioſ. Dec. III. an.* 5. & 6. *Obſerv.* 122. Ita namque ibidem legi poteſt: *De corde hirſuto meminit clariſs.*

Dom.

§. XXI.

Concretionum quantitas.

MOnendum tamen videtur, maiorem, minoremve polyporum in ventriculis cordis ſedem habentium amplitudinem eorumdem capacitati proportionari: Dexter enim quoad ſubſtantiam dimidia parte mollior, & tenuior ſiniſtro eſt, eodemque amplior, adeo ut illius vis dimidio ſaltem robore polleat, atque ſufficiat ſanguinem ad uſque proximos deferendo pulmones, quando ſiniſter ad omnes totius corporis partes per minimos propellere canales debet. Dextera tamen cordis auricula non admodum ſiniſtra maior extat,

 pro-

Dom. D. David Grebnerus Med. Vet. Reſt. c. 16. De cord. p. 121. & ante ipſum de tali corde alii. Hinc narrat Valer. Max. de Mirac. lib. I. c. 8. Ariſtomeni Meſſenio cor repertum fuiſſe hirſutum, de quo etiam Plinius Hiſt. Nat. lib. 11. & Jo. Schenckius Obſ. Med. lib. 2. De corde pilis referto ſcribunt curioſas obſervationes. Pet. Crinitus De hon. diſcipl. Bauhinus Anat. Antiqu. Benivenius De abdit. morb. cauſ. Theod. Craanen De hom. Plutarchus Paral. Coel. Rhodigin. Antiq. lect. l. 4. M. Ant. Muretus Var. lect. l. 12. c. 10. & tandem Amatus Luſitanus cent. 6. narrat olim Ferrariae noſtrae (ſunt Lanzonii verba) *ſe obſervaſſe cor cuiuſdam latronis inſignis, & audaciſſimi pilis circumſeptum, ſic pariter hic Ferrariae an. 1696. ſub fine menſis Aprilis quemdam plebeium aetatis an. 47. forti Pleuritide extinctum in hoſpitali S. Mariae Novellae* (idem loquitur Lanzonius) *meae curae commiſſo cultro Anatomico aperui, & cor inventum eſt undiquè pilis refertum; in pulmonis autem ala dextra abſceſſum vidimus mortis, ac morbi cauſam; ſic monſtra naſcuntur in dies, & mirabilia depromit natura ſemper admirabilis, ſemperque curioſa in triplici ſuo regno, animali nempè, vegetabili, & minerali.* Permulta etiam ex aliis ſcriptoribus eruuntur.

propterea quod ſanguineus latex minori vi ex venis in cor effluens ampliorem exigit diametrum, quam qui maiori cum velocitate per venam effluit pulmonalem; vaſis etenim anguſtia ab aucta celeritate rependitur. Animadverſum pariter fuit, non ita frequenter in canalibus a corde remotis huiuſcemodi concretiones adeſſe, rariuſque in arterioſo aortae tubo ſedem habere, quandoquidem ex ſanguine vehementer a corde propulſo diſſipari valerent (*a*). In iis tamen aortae locis, ubi ipſa incurvatur, & ubi ramoſae fiunt vaſorum elongationes, ex obſervatis eſſe frequentiores innotuit, eaſdemque cum Aneuryſmate in aortae tractu frequentiſſimè conſociari. Id autem ab unoquoque facilè percipi poteſt, ſi ſuperveniens obſtaculum cùm exorto conferatur Aneuryſmate: Si namquè concretio aliqua, quae efformari iampridem coeperit, ex vi circulationis per aortae truncum deſcendens in locum, ubi illiacae ex aorta proficiſcuntur arteriae, ſtatim deſcenderit, ibidemque conſtiterit, ſanguini ad iliacas fluenti remora quaedam fiet, quae ſi inſignis ſit ſubitam mortem minabitur, ſin vero mediocri ſtipetur mole, concretio haec quotidie magis ſubcreſcens arteriae parietes amplificabit, atque in emiſſaria arteriarum ab aorta derivantium proruet ſanguis, & modo cœliacam, modo meſentericas, modo emulgentes, modo vero ſpermaticas comprimere conabitur, uſquè dum varii generis exurgant Aneuryſmata. Quare non abs re concludi poſſe videtur, non ſolum ex ef-

(*a*) Rarum videtur, per omnes corporis arterias, & venas polypoſas ſimul diffundi poſſe concretiones. At ex Zoologicis obſervatis evincimur, canem vita functum eſſe ex polypis venas, & arterias omnes corporis occupantibus. Vid. *Act. Hafnienſ. an.* 1679. *Obſ.* 29.

Digitized by Google

efformato iam Aneuryſmate innaſci polypum poſſe (§. XIV.), ſed ex polypo ipſo emergere Aneuryſma conſueviſſe, etiamſi eiuſdem locus ab eo, quem occupat polypoſa concretio, aliquantulum diſtet.

§. XXII.

Cordis laeſiones.

His itaquè poſitis idem in ipſo met corde ſtatui poſſe apparet: Nam ſive in eiuſdem ventriculis, ſive maioribus ramis adſit impedimentum, Aneuryſma ſenſim conſequitur, quod ſeu cum polypoſa concretione, ſeu cum aliqua vaſorum obſtructione copulatum cordis amplitudinem aequo maiorem ingenerabit. Potiori ergo iure arguendus videtur Plinius (*a*), qui cor morboſis nuſquam tentari affectionibus effatus eſt, neque fortè fortuna laeſum illico necem inferre audacter nimis pronunciare non dubitavit. Attamen ipſa probè cognovit Antiquitas, ex laeſo animalis corde oeconomiam perverti univerſam, atque ipſi acceptum vitae principium eſſe referendum: Non enim ignem, & caloris cardinem cauſamque ſolummodo veteres appellarunt, ſed humanae vitae theſaurum, vivifici, aureique nectaris fontem, τῦ μικρὸκόσμῦ ſolem, ipſiuſque animae ſedem, veluti ex ipſa voce, quae animum quoque deſignat, ad nos uſque deducta concluditur (*b*). ipſo

 igi-

(*a*) *L. XI. cap. 42. Pariſiis* 1723.

(*b*) Id non ſolum a Graecis, apud quos vox *καρδία cor animumque* ſignificat, indigitatum videmus, ſed inter Orientales ab Iudaeis acceptum novimus, quandoquidem ex voce Chal-

§. XXIV.

Pericardii alterationes.

Maiorem tamen humori, qui in pericardio continetur, labem ex putreſcentibus ſanguinis ibidem contenti particulis, quas ſatis ſuperque adeſſe ex rubentibus maculis, atque colore loturae carnium conſimili concluditur (§. XXIII.), arbitror acceſſuram, quam ex univerſa ipſius maſſa, in qua ſalinas, acreſque reperiri particulas adnotavimus. Id autem tum verum eſſe cenſendum eſt, cum huiuſcemodi ſanguineae partes maximè exuberant: Tunc enim facilè corrumpentur, & ſuppurabunt, propterea quod effuſus affatim ſanguis è propriis canalibus facilè in pus convertitur monente Hippocrate (*a*), niſi quidpiam contrarium advenerit, veluti in nonnullis Aneuryſmatum tumoribus monendum eſt (§. LXXI.). Verumtamen quantitas ſanguinis univerſa utiquè putreſceret, niſi magna coaleſcendi vis ineſſet ſanguini, ac praeter defectum balſamici ſpiritus liber ambientis aeris influxus adiiceretur (*b*). Verum etſi talia ſupervenirent, ex aſſi-

(*a*) Ἢν εἰς τὴν κοιλίην αἷμα ἐκχυθῇ παρὰ φύσιν, ἀνάγκη ἐκπυηθῆναι. ΙΠΠΟΚΡ. ἀφορισμ. τμῆμ. ϛ., ἀφ. κ.

(*b*) *Duplex ergo putrefactionis cauſa exiſtit; prima defectus influentis balſamini ſpiritus; altera ambientis aeris, & corpuſculorum ibidem contentorum influentia, qua evenit, ut partes ſpiritu vitali balſamino deſtitutae, quo anteac ab omni externa cauſa defendebantur, & praeſervabantur, iam ab ambiente aere (aliiſque circumſtantiis) influentiam, & actionem patiantur.* Beccher. Phyſ. ſubt. l. I. ſect. 5., cap. 1. num. 23. pag. 276. Lipſiae 1703.

aſſidua fortaſſis, perennique humorum circulatione ad nihilum deducerentur, quod tamen in pericardii humore nequit ſuvenire, niſi ſanguineae ſubſtanriae quantitas cum quantitate acrium, & ſalinarum partium minorem habeat proportionem. Quod deniquè attentionem quamdam videtur exigere illud profectò eſt, quod nempè pericardii membranae phlegmone perſaepè afficiuntur, veluti ex preſſione quadam circa ſternum, aphnoia, aſſidua febri, inquietudine, ſiti, calore, ſudoribuſque dignoſcitur. Si itaquè ſuppuratio intus pericardii capſulam fiat, maxima ibidem materiae putreſcentis alluvies conglutinabitur, ex qua nova conſequentur ſyntomata cordi infenſiſſima. Sed iis animadverſis, quae praecipuè cor afficiunt, iam ad arteriarum Aneuryſmata perpendenda deveniendum putamus.

§. XXV

Aortae Aneuryſma.

QUaedam itaquè veluti ſeries aliquando conſtituenda videtur, cum evenire poſſit, ut idiopatico Aneuryſmate conſtituto oriatur cardiacum, habita ſemper ratione plethorae, ex qua allato duplici etiam exiſtente Aneuryſmate reliqua conſequantur, quae arterioſos canales cordi proximiores invadant: Poſita namquè aucta cordis magnitudine, cum maior in ipſo contineatur ſanguinis copia, quam antea, ideo maior in aortam impulſus in ſyſtolis actu continget. Aortae igitur Aneuryſma fiet, ſi huius tunicae ex aſſiduo, & diuturno ſuperveniente ſenſim impulſu debilitentur. Cadaverum ſectiones rem evincunt, cum magis in aorta

Digitized by Google

ta aſcendente, quae cordi cohaerens eſt, quàm in deſcendente, quae ab eodem dimovetur, frequentiſſimè reperiantur Aneuryſmata: In aortae enim flexione maior exoritur reſiſtentia, quae ex eiuſdem curvatura ſanguini opponitur. Aucta inſuper attendenda vaſorum amplitudo eſt in naturali ſtatu probè conſpicua, quae in vaſis a corde haud longè poſitis praenoſcitur, quorum initia magis ampliantur, quam eorumdem extremitates. Ac profectò arteriarum extenſiones ex vi cordis ſanguineum laticem in eas impellentis dimanant, & magis minuſve augentur iuxta maiorem, minoremve cordis actionem, quae in arteriis ipſi proximioribus maior eſſe, quam in remotioribus neceſſario debet, cum ex vicino cordis impulſu maiorem in egreſſu ſanguinis ipſi eidem cogantur apponere reſiſtentiam (a). Plura tandem ſunt, quae ſanguini in aortam propulſo reluctantur, inter quae ſanguis arterioſa vaſa replens, conica arteriae figura, & poſtremorum anguſtiae vaſorum merentur obſervationem, niſi ea in medium producantur, quae de imminutione cavitatis binarum arteriarum, nempè axillaris dextrae, & ſubclaviae ſiniſtrae fuerunt excogitata; unde aortae Aneuryſma deductum quandoquè fuit utpote a defectu virium elaſticarum exortum.

§. XXVI.

(a) Maior in aorta requiritur reſiſtentia, quae ſiniſtro, eidemque admodum robuſto cordis ventriculo aliqua ratione reſpondeat ut neceſſariae quaedam actiones facilius peragantur. Vid: *Berger Phyſiolog. Medic. l. I. cap. 5. pag. 61. Francofurti 1737.*

§. XXVI.

Aliorum vaſorum vires.

NEquè praeternaturali duntaxat aortae vaſorum amplitudini ſemper inſiſtendum eſt, quandoquidem huiuſcemodi amplitudo effectus eſſe poteſt arterioſi vaſis, qui ſuam diametrum breviorem, exindèque perimetrum anguſtiorem reddiderit: Tunc enim ex cauſa, quae contraria effectui apparet, idem conſequetur effectus, qui eidem cauſae adverſari manifeſtè videtur. Id vero nonniſi ex accuratis profluxit obſervationibus cuilibet conſideranti evidenter oſtendentibus, ex multiplicibus nempè, iiſque variantibus accidentibus, a quibus recitandis ſuperſedere ſatius eſt, ne longè nimium protrahatur ſermo, imminui vaſorum capacitatem poſſe: Sat namquè eſt, ut ſive ex tumore cartilagineo, ſive ex ſuperſtructa viſcerum vaſis adhaerentium preſſione, ſive alia quacumque de cauſa imminui queat vaſis cuiuſcumque, & arterioſi praeſertim perimeter, exindèque amplitudo aliqua non longe ab huiuſmodi impedimentis inſurgat. Id autem haud difficulter agnoſcitur ſi ea obſervari velint, quae in circulatione ſanguinis non interrupta fieri debent: Quemadmodum enim ex nimia, puſillave ſanguinis alluvione pravi naſcuntur effectus circulationem quandoquè ipſam intercipientes, etſi definita vaſorum diameter eadem ſemper perſiſtat, ita eadem conſtituta ſanguinis maſſa idem, vel huic perſimilis conſequetur effectus ſi vaſis anguſtia contigerit: Perſpectum quippè eſt, internum vaſorum ſpatium in compoſita ſuboriri ratione ex directis diſtendentibus, inverſiſque contra-

 hen-

hentibus facultatibus. Neque longè admodum ab anguſtiae ſuperadditae ſitu quidpiam arteriae parietes fortiter comprimens adinvenietur, eo quod maior ſemper vis propè reſiſtentiam fiat ſupervenientem. Haec ſi circa praecordia fiant, nil mirum ſi validae exoriantur palpitationes obſtaculum non exigui momenti demonſtrantes obſervatoribus. Retropellitur itaquè ſanguinis portio quaedam, cui prohibita reluctatur vaſorum expanſio, idemque retropulſus ſanguis fieri nequit, quin ibidem, ubi maiori adigitur vi, praeternaturalem promoveat amplitudinem, cuius cauſa ſi inſuperabilis fiat, repentinus obitus ſubſequetur, inſpectoque mortui aegrotantis cadavere Aneuryſmaticus apparebit tumor, quem in aorta exiſtentem, inter cor, & obſtaculum ſedem habiturum credendum eſt, cum comprobetur ex obſervatis, ex ligata aorta tumorem fieri, qui inter cor, & vinculum intumeſcit. Maior autem allata ſuperius vis ex immutata ſanguinis velocitate, non ſecus ac ex ſuperaddita reſiſtentia deduci poteſt: Oſtenderunt enim Hydrologi, quod ſi fluido quopiam per canalem variae amplitudinis excurrente tanta eiuſdem quantitas aequali tempore pertranſeat ubi minor diameter eſt: quanta ubi maior, velocitatis diverſitatem in contraria eſſe proportione cuiuſcumque quadrati diametrorum. Quum autem perſpectum, exploratumque ſit, ex fortiori obſtaculo minorem fieri ſanguinis velocitatem, facilè quidem illa praenoſci poterit ſi maſſarum producto in quadratum earumdem reſpectivae velocitatis ducto per earum ſummam dividatur; Tunc enim vis in impulſu deperdita ex quotiente innoteſcet.

§. XXVII.

§. XXVII.

Explicatur quomodo fiant Aneuryſmata.

SEd ut intelligatur, quomodo verum fiat Aneuryſma, ponantur cordis reſiſtentiae $= m$, cordis vis $= y$, & arteriarum ſyſtoles $= b$; erit $m + b = y$. Si itaque debilis evaſerit b aliquo gradu x, manente tamen y, non erunt $m + b - x = y$. Quamobrem arteriarum diaſtoles reſpondebit decremento reſiſtentiae x, verumque conſequetur Aneuryſma pro varietate locorum, quae afficit dignoſcendum (*a*):

 San-

(*a*) Nequè difficilè nimium videtur decernere, quae quantaque ſit praeternaturalis amplitudo, quae in maioribus arterioſis canalibus uſuvenerit: invenio enim Aneuryſmate, rotundaque poſita arterioſi vaſis periferia, eiuſque diametro, iam vaſis eiuſdem innoteſcit dilatatio, veluti in aortae Aneuryſmate demonſtravit Valcarenghus *De Aortae Aneuryſm. Obſervat. Obſ. I. Cremonae* 1742. Et ſanè in homine mediocris magnitudinis eſt iuxta Keillium *Tent.* 2. aortae diameter 0. 73. ſeu per decimalem calculum $\frac{73}{100}$ pars unius digiti Londinenſis, area vero 0. 4187. His poſitis ſic praecitatus Auctor inſtitutam a ſe reſpiciens obſervationem ratiocinatus eſt: *Etenim iſtius* (aortae nimirum) *circumferentia tres digitos menſurabat una cum viginti duabus centeſimis digiti partibus. Unde cum circumferentia ad diametrum, iuxta Archimedis regulam, ſit ut* 22. *ad* 7., *inde deduximus, eiuſdem arteriae diametrum aequari uno integro digito* + 0. 2. + $\frac{5}{11} = \frac{2}{10} + \frac{5}{11} = \frac{22+50}{110} = \frac{72}{110}$; *ideoque diameter iſta alterius* dia-

Sanguis enim defluere per vaſa debet ſervato virium a corde datarum exceſſu ſupra reſiſtentias aggregatas, minimèque aequari debet vis cordis iis duntaxat reſiſtentiis, quas invenit ſanguis in proprio circuitu peragendo, uti perperam putavit Keillius (*a*). Quum vero efformato Aneuryſmate graviora ſenſim evadant incommoda, pateſcit iam, vim contractionis in arteriis, quae vi ſanguinis eaſdem diſtendentis reſpondere debet, creſcere caeteris paribus in ratione molis, & velocitatis, qua ſanguis ipſe movetur. Deniquè ex conformatione tunicarum magis, minuſve reſiſtentium in arterioſis quoquè vaſis a corde remotis Aneuryſmata totius arterioſi generis emergunt, veluti Florentiae anno 1755. in viro, qui ſenectutem attigerat, obſervatum fuit, in quo innumera diſperſa reperta fuerunt per univerſum corpus Aneuryſmata, quae in ipſis quandoquè Zootomicis ſedulo peragendis inquiſitio-

diametrum ſupra expoſitam ſuperabat per $\frac{29}{100} + \frac{5}{11} = \frac{319 + 500}{1100}$ $= \frac{819}{1100}$ *; id quod ſatis ſuperque probat, quantum iſtius area conſuetam aortae naturalem capacitatem ſuperaret. Siquidem hoc manifeſtum fiet medietate diametri in circumferentiae dimidium ducta (* Vid. *Grandi Sez. Con., Prop.* 50. *coroll.* 1., *pag.* 122. *Firenze* 1744. *) ; nam dimidia circumferentia erat* 0. 161., *medietas autem diametri erat* 0. 51. $+ \frac{1}{2} \frac{5}{11}$ *: quibus inter ſe invicem ductis, ſit* 0. 8246. *circiter. Quamobrem area arteriae detectae erat ad aream arteriae a Keillio ſupputatam ut* 0. 8246. *ad* 0. 4187., *quae ſane magna differentia eſt cum ferè duplum referat.* Haec ſi aliis arterioſis vaſis applicentur veram, & praeternaturalem extenſionem utiquè computabimus.

(*a*) *Eſſay on ſeveral parts of animal economy. London* 1717.

ſitionibus palam fiunt (*a*). Quae vero de tunicis arteriarum minus reſiſtentibus effari volumus non ſemper de internis intelligenda videntur: Externae enim & ipſae a quacumque vel compreſſione, vel contuſione, vel alia immodica vi immutari queunt (*b*). Id autem reticendum non eſt, quod nempè minor internarum reſiſtentia ex imminuta externarum vi contingere ſolet, ideoqne ſi vel ex eroſione (§. LI. LXXIII.), vel alio quovis adveniente caſu aliqua ex externis tunicis ſive laxetur, ſive dehiſcat, impulſus ſanguinis, qui in arterias truditur, minorem inveniet in internis reſiſtentiam, ubi maximè externarum conſueta deeſt elaſticitas, ibique haud raro Aneuryſmaticus tumor ſenſim efformabitur. At vero ſermo nunc de iis eſt, quae in corde ſitae ſunt, Aneuryſmaticis aegritudinibus, iiſque in aorta, carotidibus, aliiſque arteriis a corde non longè remotis ſedem habentibus, etſi circa iecur, & alia abdominis viſcera, & alibi conſpicuae fiant. (*c*) Sed in aorta quam ſaepiſſimè Aneuryſmata deprehenſa fuiſſe unus eſt obſervatorum ſenſus, pariterque apparet, ea, quae in interno Aneuryſmate notatu digna perleguntur, in aorta ipſa ut plurimum contigiſ-

(*a*) Aneuryſma obſervavit Eduardns Tyſon in animali, quod *Tajacu* appellatur, ſeu Indico nomine *Quaubtla*, *Coymatl*, & *Quarizvtl*. Vid. *Tranſ. Philoſoph. for the year.* 1683. *num.* 153.

(*b*) Neque difficilè admodum eſt decernere qualis in ſanguine velocitatis immutatio fieri poſſit non ſolum ob quamlibet compreſſionem, contuſionemque, ſed etiam ob quamlibet obſtructionem, & contractionem, inductamque ab Aneuryſmate dilatationem. Vid. *Robinſon Animal Oeconomy Prop.* 19. *London.* 1738.

(*c*) Inter Iecur, & ventriculum Aneuryſma obſervavit Tabarranus *Obſ. Anat.* §. 8. *pag.* 16. *Lucae* 1742.

giſſe. Et ſanè prae caeteris peculiaria quaedam memorantur a Littrio, Morando, aliiſque Scriptoribus de Medicina optime meritis (*a*). Inſigne inſuper obſervarunt Laſagius (*b*), & Roſinus Lentilius Archiater Wurtenbergicus (*c*), nec non Noortwyk (*d*), & Horſtius (*e*), rarumque pariter in muliere abſcidit Doddius (*f*) monſtroſumque ſe vidiſſe narrat Ruyſchius (*g*) mediocre pulvinar, quo in ſedili utimur adaequans, aliudque infantis recenter nati caput repraeſentans, hiſque rariſſimum ſubnectitur Aneuryſma tribus iam elapſis annis Florentiae a Viris doctiſſimis obſervatum, quod magnitudine ſua aortae tractum occupaverat univerſum. Neque deſunt diſſectorum Aneuryſmatum hiſtoriae ideo inter ſe variantes, ut propriam in unoquoque Aneuryſmate aſſignare cauſam nonniſi perarduum

(*a*) Vid. *Memoires de l'Acad. Royal. des ſciences an.* 1707. 1712. 1721. 1732 1733. ec.

(*b*) Vid. *Of the Philoſoph. Tranſ. Abridgment. Tom. III.*

(*c*) Vid. *Ephem. Acad. Nat. Curioſ. Cent. I. an.* 1712.

(*d*) Aneuryſmatis in quadragenario Viro a DD. Tronchin, & Van-Leent obſervati hiſtoriam refert Wilhelmus Noortvvyk, qui cadaveris diſſectioni interfuit, antè obitum deducti ex tumore dorſi ſynchronam cum pulſu carpi habente pulſationem, in quo tam ampla evaſerat aorta, ut in veſicae urinariae inflatae amplitudinem intra Thoracem aſſurgeret, atque ex arcu aortae ad uſque diaphragma protenderetur. Hanc praemittit obſervationem in Praefatione ad latinam verſionem Nihellii editam Amſtelodami 1746., & recuſam Pariſiis, & Venetiis 1748., cuius eſt Anglicus titulus: *New and extraordinary obſervations concerning the pulſe made by D. Franc. Solano de Luque, illuſtrated with new caſes, and remarks by Iames Nibell M. D. London* 1741.

(*e*) *Obſerv. I., l. o. Ulmae* 1628.

(*f*) Vid. *Of the Philoſoph. Tranſ. Abridgment. Tom. IV.*

(*g*) *Obſerv.* 37., 38. *Amſtelodam.* 1691.

duum videatur. Quae autem de hac aegritudine vocitantur haudquaquam neſcius ego ſum, utrum ex cauſis nimium proximis deriventur. Arbitror equidem, perraro Aneuryſmata illico pateſieri cum incoeperint, cum ea, quae in virilitate obſervantur, in adoleſcentia, vel infantia ipſa exorta ut plurimum fuiſſe contendam. Atque ut in his rerum ambagibus aliquid exindè lucis emergat, prava puerorum nutritio vel ex incuria parentum, vel ex divitiarum defectu proveniens ſedulo videtur examini ſubiicienda, ſimulque affectus quidam ipſis communes, planèque neglecti perpendendi occurrunt in iis praecipuè, quibus anguſta domi res eſt, quam ſaepiſſimè recurrentes.

§. XXVIII.

Puerorum Aneuryſmata.

PUerorum corpora tenerrima, & gracilia eſſe, fibriſque facilè cedentibus coagmentari, ex neceſſario eorumdem incremento conſequitur (*a*). Dupliciter

(*a*) Haec ipſa gracilitas, quae Aneuryſmaticis praecordiorum morbis excitandis conferre poteſt, non modo pueris noxia eſſe videtur, ſed foetubus etiam in lucem nondum editis: Saepiſſimè enim Aneuryſmata in nonnullis reperta ſunt in aliqua cordis auricula ut plurimum collocata. Contra vero violentae cordis contractiones, quibus maxima arteriarum opponitur reſiſtentia, huiuſcemodi morbum aliquando producunt, qui frequenter auriculas ipſas adoritur: *Une maladie aſſez fréquente du fetus* (ſunt Hallerii verba) *c'eſt l'Aneuryſme de l'oreillette que le ſang retenu dilate & rend immobile. Ne ſeroit ce pas l'effet des violentes contractions du coeur*

citer profectò augentur, ſi ſolidorum, fibrarumve nervearum, ſive fluidorum, quae per omnem corporis ambitum diſperguntur, contemplemur operationes: Ut namquè ſolida protendantur, partibus quae in contactum arctiſſimè nitantur, neque diſtractioni renitantur, coaleſcere minimè debent, alioquin ſive non protendentur, ſive niſus, quo in contactum nituntur, vi maxima ſupererit ſubigendus. Adhaec ſi pars, quae protenſa extiterat, ita perſiſtat, aliquod diviſas partes ſubeat corpus neceſſe eſt, eaſque ita ſeiunctas detineat a contactibus, ne iterum diſtractae partes in contactus ſibi proprios commigrent. Fluidorum inſuper incrementum tale eſſe debet, ut nutriatur corpus, & augeſcat, non vero adeo validè premantur ipſius canales, ut ex fluido, quod illuc extruditur, nimis fortiter diſtrahantur, atque diſſiliant. Nil igitur mirum ſi quaſcumque puerorum corpora ſuſcipiant impreſſiones, facilèque tententur morbis, qui niſi optima victus ratio acceſſerit potius exacerbantur, quam mederi eos poſſimus. Invaluit profectò in multis Italiae urbibus mos, ut nempè puerorum lactatio paucos menſes attingeret, atque plurimas ex tali abuſu exoriri praviſſimas affectiones certum eſt, quibus ne illae, quae praecordia torquent, accenſendae non ſint aliquantulum pertimeſco. Dolendum itaquè, non modo cibos, quibus adulti veſcuntur, iiſdem exhiberi, ſed illos quoquè, qui adultis ipſis olim noxii eſſe conſueverunt. Quomodo igitur machinulae illae teneriores detrimentis vacabunt, quae illis imminent, in-

coeur, aux quelles les arteres oppoſeroient trop de reſiſtence? Vid *Memoire ſur la form. du coeur &c. Mem. II. ſect.* 13. *pag.* 195. *A Lauſanne* 1758.

indèque obvenientes morbos arcebunt? Quum autem multiplices ex huiuſcemodi fonte dimanent morbi, ecquis praecordia immunia fore praedicabit? Minimè alienum a veritate videtur ſupponere, inter quam plurimas puerorum lues, quae ex ingeſtorum abuſu proficiſcuntur, praecordiorum affectus eſſe computandos ex iis quoquè morbis enatos, quibus aetas illa torquetur: Pueri namque contumaci nonnunquam tentantur Epilepſia, quam tamen in iis ſaepius uſuvenire deprehenſum eſt, qui delicatioribus epulis proprio temperamento exactiſſimè reſpondentibus minimè ſaturantur. Humores interea, qui meſenterium, & alia abdominis viſcera pervadunt, ſi craſſiores evaſerint, obſtructiones producent, ex quibus interna profluere non raro ſolent Aneuryſmata (§. XLV. XLVII.), cum una ſimul uterque morbus ut plurimum coniungatur.

§ XXIX.

Ciborum noxa.

ITaquè decerni poſſe videtur, non omnes cibos omnibus ſive ſanis, ſive aegrotantibus, maximè vero pueris convenire: Iis etenim ex Hippocrate (*a*) humidus victus ſatius convenit. Quare habita aetatis ratione cibi facillime digerendi, & nutriendo, firmandoque corpori accommodati adhibendi ſunt, ut optimam pueri nanciſci queant haematoſim, & exin-

H dè

(*a*) Αἱ ὑγραὶ δίαιται, πᾶσι τοῖσι πυρεταίνουσι ξυμφέρουσι: μάλιστα δὲ παιδίοισι. καὶ τοῖσιν ἄλλοισι, τοῖσι οὕτως εἰθισμένοισι διαιτᾶσθαι. ΙΠΠΟΚΡ. τμῆμ. πρ., ἀφορ. ιϛ.

dè profluat non interrupta ſanguificatio. Secus vero Epilepſiae, & moleſtiſſimae expectandae tuſſes, aliaeque ne obſervatae quidem affectiones pertimeſcendae. Animadvertere nonnunquam mihi contigit, facilius Epilepſia tentari ruſticos pueros, quam urbanos, idque ex pravo ciborum delectu deducendum uidetur, quandoquidem iis familiaris eſt morbus dum acre primas pervadit vias, ceu adnotavit Van-Swieten (*a*): Talis quippè acredo nonniſi ex prava ciborum oboritur qualitate. Et ſanè allia, caepas, & immaturos fructus, nec non glutinoſa, & dura omnia, quibus veſcuntur, indiſcriminatim abſorberi a ſanguine, in quem commutantur, perſpectum eſt (§. XIII.). Nil igitur mirum, ſi conſequatur Epilepſia, ſiquidem morbus iſte ex acribus ſaepiſſimè materiis in ſtomacho latentibus, & fibras irritantibus oritur, veluti docent obſervationes. Quum autem inordinati ex huiuſmodi affectione ſubſequantur corporis motus (*b*), ecquis aegritudines alias non expectabit? Puerorum pulſus frequentior quam in adultis obſervatur, & non raro febrem ſimulat, quae non adeſt. Vaſa flectuntur facilè, multumque ſanguinis excipiunt; & quemadmodum cor, utpote anguſtum, iiſdem replendis vaſis impar videtur, ita ex frequentibus pulſationibus quidquid deficit compenſatur (*c*). Quod ſi naturalibus hiſce, frequentioribuſque pulſationibus inordinatus addatur motus ex Epilepſia proveniens, haud

(*a*) *Comment. ad Aphor. Boerhaav. Text.* 1077. *Lugdun. Batav.* 1753.

(*b*) Coſtarum elevationem ex validiſſimis Epilecticorum ſubortam motibus obſervavit *Malpighius Conſult. Medic. Cent. I. conſ.* 8. *pag.* 23. *ex Hier. Gaſp. Patavii* 1713.

(*c*) Vid. *Hales Animal Staticks*, §. 75. *London.* 1733.

haud video, quomodo arteriarum involucra non multum firma nequeant alterationem quamdam ſubire. Si igitur ante pubertatem quatiatur ſaepiſſimè corpus, contractos perſentiet morbos cum adoleverit, &, uti quandoquè fit, dum effaetum ſenectute corpus macreſcit, & poſt ipſum interitum cognoſcetur, illo in corpore iamdudum praeexiſtens vitium aliquod latuiſſe.

§. XXX.

Arteriarum oſſificatio.

ARteriarum mutationes reliquis corporum vicibus reſpondent, quandoquidem tenuiſſimis coagmentantur eaedem filamentis in embryone, quae craſſiuſcula evadunt in pueritia, firmiora poſt pubertatem fiunt, & cartilagineam nonnumquam induunt in virilitate naturam, ex qua ad oſſificationes quoquè fit tranſitus in ſenectute, veluti mihi quondam animadvertere contigit in ſectione cadaveris viri cuiuſdam peragenda, qui cum ex immani morbo, quo correptus antea fuerat, ſanus evaſiſſet, dum adhuc convaleſceret, inopinato morbo correptus Hippocratica adveniente facie mortales reliquit exuvias: Invaſit itaquè libido animum introſpiciendi cadaver, cumque viſcera, & reliquae partes anatomico ſubiectae cultro ſoſpites eſſent adinventae, vixque obitus origo perſcrutanda contingeret quemadmodum etiam in diſſecando Foeminae cuiuſdam Piſanae cadavere nuper obſervatum eſt, oſſificatio tandem aliquando in externa carotide reperta fuit, quae arterioſum canalem impervium reddiderat. Nequè novum, & inauditum

Digitized by Google

autumare lubet quod repetitae comprobarunt obſervationes, vaſa nempè ſanguinea prioris generis, ne corde quidem excepto (*a*), oſſeam perſaepe naturam induere, non ſecus ac in cervis, qui multum ex curſu defatigantur, crebro ſuſpicitur, quodque Medici Arabes ad longaevitatem laudaverunt. Quidni Albertum ab Haller (*b*) minimè reticendum putaverim, qui univerſum aortae tractum contemplatus eſt mirificè ſquamis oſſeis variegatum? Huiuſcemodi demonſtrant immutationes, quomodo ea, quae in infantia obvenerunt Aneuryſmata, diu multumque perſeverent abſquè notabili humanae machinae detrimento. Ac profecto poſita in pueris Aneuryſmatis origine ſive ex Epilepſia, ſive aliis de cauſis infra producendis exorta, iam vix ac ne vix quidem perceptibilis tunc aderit dilatatio, quae cumprimis circa praecordia verſetur, cum illic vis maior adſit propter viciniorem cordis ſitum, ex quo maior exindè motus adiacentibus vaſis communicatur: Reliqua etenim caeterarum partium a corde remotarum Aneuryſmata cauſam ut ſe prodant videntur ex gere validiorem. At vero adducta conſervabitur dilatatio uſquè dum inſigne aliquod in ſex non naturalibus rebus erratum eamdem ſe manifeſtare compulerit. Quamobrem ſi mi-

(*a*) In corde Urbani VIII. P. M. oſſis fruſtum repertum eſt. Vid. *Dict. Univ. de Trev. Tom. I. pag.* 1803. *A Trevoux* 1721. Neque tendines, membranas, cartilagines, & ligamenta ab oſſificatione liberari ex obſervatis eruitur.

(*b*) *Adn. 2. ad Praelect. Boerhaav. Text.* 184. *Lugdun. Batav.* 1740. Sed Auctor ipſe oſſium quoque ipſorum efformationem ab ipſa deſumit cauſa, a qua efformatio dependet, & augmentum aliarum corporis partium, ab impulſione nimirum cordis, quae praecipuè in arteriis agit. Vid. *Haller Memoire ſur la form. des os. ſect. VIII. n. 2. pag.* 262. *A Lauſanne* 1758.

Digitized by Google

minimè interveniente cauſa, ex qua dilatationem adeſſe cognoſcatur, ad plures annos Aneuryſma perſtiterit, maior ſpes aderit cum vaſa firmiora ſenſim evaſerint, illud idem abſque ſeavitie ſyntomatum perſeveraturum.

§. XXXI.

Foetuum nondum natorum incommoda.

HAudquaquam neſcius ego ſum, quam plurimas in foetibus nondum enixis mutationes fieri, ſed omnes latet, utrum in praecordiis mutatio aliqua obvenire poſſit dum embryones in utero materno latitant, ex qua ſuſpicari datum ſit, partes illas ad Aneuryſmata ſuſcipiendum diſponi. Veruntamen longè nimis morbi huius origo deduceretur, ſi ea, quae in utero materno fiunt explorari valerent, niſi natura ipſa culpari velit, utpote quae organica praecordiorum vitia dum foetus efformaretur effecerit, & genuinum partibus adhuc latentibus talium morborum caracterem impreſſerit, quod adhuc incertum videretur niſi ex obſervationibus pateſieret. Attamen nil affirmare prohibet, haec organica vitia in iis facilius apparere, qui non modo debilem in ipſo lucis limine fibram ſortiti fuerint, ſed in illis quoquè, qui dum in utero formarentur laxitudinem quamdam in univerſo corpore ſubierint. Illud profecto contingere non raro ſolet, maternos reticendo conatus, ut maritalibus leporibus fruantur foeminae quando prolem in utero baiulant. Apparet itaquè, alterationem quamdam non exigui momenti tenellum embryonem, etſi in chorio, & amnio detentum ſubire, ſi praeſertim plures ictus mater abſorbeat dum ambo parentes amatorio perculſi

culſi pathemate in palaeſtra decertant aphrodiſiaca: Exaeſtuant quippe in orgaſmo partes, & intumeſcunt, aliaeque repentinae mutationes adveniunt. Quamobrem pueros, qui in exortu ipſo Rachitidem nacti ſunt, coniectandum eſt, hanc aegritudinem ex immodico parentum concubitu ipſis adhuc in utero permanentibus acquiſiviſſe. Ipſa Venerea lues, quae comitatur aliquando naſcentes, aliique exitiales morbi, qui in utero contrahuntur, foetum enervant. Cuncta humani corporis vaſa ideo ſenſim, & in ipſo embryone craſſeſcunt, propterea quod ex fluidorum, quae in ipſis reperiuntur, motu annulares ipſorum fibrae protenduntur: At quacumque poſita vehementi concuſſione fluidorum motus adaugetur: Fluida igitur maiori agent momento, & vaſorum ſuperabunt facilè reſiſtentiam. Quum autem tenuiſſima extent in embryone vaſcula, aliqua repentè fiet dilatatio, quae tractu temporis aucta tandem aliquando innoteſcet. Qua propter ſi debilibus arteriae tunicis coaluerint in iis, qui liberos genuerunt, evenire poterit, ut foetus ipſi eadem praediti naſcantur vaſorum textura, adeoque haereditario, ut ita dicam, conflictentur Aneuryſmate vel mediatè, vel immediatè a parentibus ipſis in eoſdem traducto, veluti ſe obſervaſſe teſtatur Lanciſius (a), qui Aneurvſmatis re ipſa haereditarii hiſtoriam diſertè commemorat. Inſuper innata in pueris cardiacorum Aneuryſmatum ſemina nonnumquam delituiſſe deſumptis ab inciſione cadaverum obſervationibus deprehenditur, cum in his non modo cor maximum, ſed infirma cordis textura di-

(a) *De Mot. Cord.*, & *Aneuryſm. L. II.*, *cap.* 1., *Prop.* 12. *Lugdun. Batav* 1740.

dignoſcatur, velut expertus eſt laudatus ipſe Lanciſius (*a*). Caeterum & ex ipſis generationis primordiis huiuſmodi traduci labem tum concludendum eſt, cum nempè venae cavae radix, auricula, ac dexter cordis ventriculus languidiori fibrarum nexu coaleſcunt, ſiniſtris interim cavorum cordis parietibus multo validioribus apparentibus: Tunc quippè adoleſcente ſenſim praecordiorum mole dextrorum amplitudinem cavorum plus aequo latiorem evaſuram leves ob cauſas pateſit. Verum enim vero ne inſudare nimis videar in demonſtrando, Aneuryſmaticos praecordiorum affectus haereditarios eſſe conſueviſſe, ſufficiat decernere, tum haereditarias adeſſe poſſe diſpoſitiones cum parentes debili fibra coaluerunt; & quemadmodum fortes creantur fortibus, ita ex debilibus parentibus ambigendum eſt debiles natos prodire poſſe.

§. XXXII.

(*a*) *Ita in puerorum cadaveribus, nec non in catulis, ac vervecibus aliquando ſpectavimus eorum corda, in altera auricularum, vel (ut frequentius) ſiniſtro in ventriculo locum quemdam, ac veluti foramen perlucidum, quod externa, internaque tantum membrana ne omnino dehiſceret, impediebat. Neque dubitandum, quin, ſi eadem corpora adoleviſſent, inter illa facilè adnumeranda eſſent, quae repentino interitu ob apertum ex tempore cordis foramen concidunt, cuius profecto mortis genus & alii ſaepè. & nos crebro etiam vidimus*. De Mot. Cord, & Aneuryſm. l. I. cap. 2., Prop. 38. Lugdun. Batav. 1740.

§. XXXII.

Puerorum aegritudines nonnullae.

Editus in lucem foetus clamitat, ingemiſcit, illacrymatur, plorandoque nimium, & ululando tenellum calet corpuſculum, quatitur, & infirmatur. Celerior interea ſanguinis evadit circuitus, cum ex aſſidua vocis exercitatione univerſa ſanguinis quantitas magnis motibus concitetur. Undè potiori iure ex ea, quam Graeci dicunt ἀναφοίνησιν, animam moveri perhibebant veteres Medici, cuius nomine ſanguinem intellexerant, eo quod animae ſedem in illo Philoſophi illis temporibus collocarent. Si itaquè ex frequenti ploratu quatiatur aſſiduè corpus, concludendum eſt, eorum, qui debiliorem nacti ſunt corporis habitum dum vitae limen attingerent, dilatari ſenſim arterias poſſe, atque ad verum ſuſcipiendum Aneuryſma diſponi. Quapropter improbandi ſunt qui fletum in teneris infantibus foveant potius quam planè coerceant, perindè ac emolumentum aliquod foret expectandum. Dum ululat puer inſignis amplitudo glottidis internoſcitur, quae cum illa, quam adulti quique homines obtinent, ritè confunditur. Illud idcirco deducitur, auctam nimirum maximoperè fuiſſe muſculorum actionem, & ipſius quoquè cordis, quod inter muſculos recenſetur. Non equidem inficior, quoſdam naturae conatus perutiles extitiſſe, eoſque magnoperè vituperandos, qui priſcis temporibus ploratum ingemiſcentibus pueris lege vetuerant; ſed ex adverſo non video, qua permotus ratione nimium laudaverit Ariſto-

te-

teles (*a*). Porro non modo ululatus una cum gemitu copulatur, ex quo detrimenta non pauca conſequuntur, ſed ſingultus advenit moleſtiſſimus, in quo non diaphragmatis duntaxat convulſio, uti veteres crediderunt, ſpectanda eſt, ſed longitudinalium fibrarum oeſophagi contractiones animadvertendae, ex quibus praecordia torquentur. His additur quoquè cantus pueris familiariſſimus, qui ſi modum exceſſerit, uti non raro fit, poterit affectiones adductas in tenellis illorum corporibus excitare: Dum namquè perardua queque non modo pangere, ſed elata vota fundere delectantur, graves ſibi morbos accerſunt non tam facilè diſcutiendos. Tenera inſuper aetas illa plaudere quae ſenſus alliciunt perſaepè ſolet, adeo ut ſi clangentes choraules, tibicines, vel alios quoslibet audiverint, ad ravim clament ni & ipſi idem peragere poſſint, quod tamen aſſiduè, ſi libuerit, perſequuntur, cum facilè ſupra caeteros dulcioribus inſtrumentorum modulis deliniantur.

§. XXXIII.

Prava puerilium corporum adminiſtratio.

EDucatio neglecta, & malè pertractata, uti apud imperiti, & ignobilis vulgus aſſeclas conſiderari po-

(*a*) Τὰς δὲ διατάσεις τῶν παίδων, καὶ κλαυθμοὺς, οὐκ ὀρθῶς ἀπαγορευούσιν οἱ κωλύοντες ἐν τοῖς νόμοις. συμφέρουσι γὰρ πρὸς αὔξησιν, γίνεται γὰρ τρόπον τινὰ γυμνασία τοῖς σώμασιν. ἡ γὰρ τοῦ πνεύματος κάθεξις, ποιεῖ τὴν ἰσχὺν τοῖς πονοῦσιν, ὃ συμβαίνει, καὶ τοῖς παιδίοις διατεινομένοις. ΑΡΙΣΤ. πόλιτικ. κεφ. ισχ.

poteſt, nec non abuſus quidam, qui etiam in cultioribus Urbibus irrepſerunt, permulta in infantum praecordiis afferunt detrimenta: Mulierculae etenim nullum aliud expectandum eſſe arbitrantur remedium, ut pueros ſeu nimiae laetitiae, ſeu fletibus oppreſſos in officio contineant, quam ut eos ſpectris, & falſis idolis, rerumque terrorem incutientium imaginibus perpetim terrefacient, adeo ut quam ſaepiſſimè immoderata laetitia cum repentino moerore confligat dum refractariam nimium aetatem coercere contendunt. Simulant proindè lemures iratos, horrenda ſpectra, minaces furias, informes lamias, exitialia monſtra, cerberum trifaucem, & indomita cuiuſcumque generis animantia, quae pueros repentè adoriantur. Ex quo fit, ut falſis illis decepti imaginibus inſolita formidine terreantur, & maximoperè perturbentur. Ignoratur ſanè, utrum maius animo detrimentum ex corpore, quam corpori ex animo accedat; verum id experientia conſtat, tenera illa corpuſcula ad quaſcumque ſuſcipiendas impreſſiones eſſe multum accommodata. Quum autem adultos quoſque homines ex infauſto aliquo ipſis allato nuncio ita exagitari appareat, ut moleſtas, & intempeſtivas ſubeant convulſiones, adeo ut Epileptici decumbere videantur, & vehementi febre diſcrucientur, tanto magis id obvenire infantibus debet, quinimmo ſatis ſuperque animadvertitur, ipſos convulſionibus laceſſitos diu multumque in tali rerum ſtatu perſeverare. Quod ſi in adultis hominibus repentini metus ex ſpecie terrifica ſuborti adeo corpus afficiunt, ut cordis palpitationes, temporum pulſationes, & concuſſiones inordinatae univerſi corporis conſequantur, quidnam in infantibus evenire poſſe putandum eſt, qui ſunt veluti mollis

cera,

cera, in qua facilè quidvis impreſſeris? Dolendum ſanè, impuberibus filiis una cum imperitis, imbellibuſque mulierculis vitam eſſe ut plurimum tranſigendam, cum ipſae non modo ad optima praebenda conſilia ineptae eſſe ſoleant, ſed callidae haud raro malorum evadant artifices. Quorumcumque inſuper cuſtodum aſpectus ad iram compoſitus ſit, pueris moleſtus, & iniucundus: Dum namquè eos impetere verberibus minitantur, ac ſimulatam quandoque iracundiam praeſeferunt, corpus inſolito pallore perfunditur, genae rubeſcunt, ipſique meticuloſi haerent, & ſemianimes contremiſcunt; id quod concitatiorem in corpore circulationis motum evaſiſſe ſuadet. Hinc non abs re liberalitatem pro metu arripiendam, ipſaque pueros ſatius eſſe corrigendos perſpectum ſit. Poſtremo cuncta, quae noxia admodum extare creduntur, motumque cordis augere, arterioſa flacceſcere vaſa compellunt, ipſaque ad verum Aneuryſma diſponunt propter imminutam earumdem reſiſtentiam. Quod ſi haec eadem reſiſtentia ex adverſo adſit, multumque agat, & in ipſa ſubſtantia ſanguinis locum habeat, idem ſemper conſequetur effectus: Fluida enim non moventur, ut ex Hydraulicis legibus comprobatur, in reſiſtenti medio, niſi vires, ſive prementia pondera medii reſiſtentiam exſuperent; ſin vero illorum augeatur velocitas, auctae tunc vires ſunt in proportione maiori reſiſtentiarum. Si vero hiſce omnibus aetas addatur ſuſcipiendorum pathematum haud incapax, quae ſolicita nimis advenit, tunc nondum firmato corpori quam plurima afferuntur detrimenta, ceu tandem in ipſis hominibus conſiſtentem aetatem nactis, atque firmiori corpore gaudentibus internoſcitur.

Digitized by Google

§. XXXIV.

Animi perturbationes.

ANimum ex contagione corporis laborare, nihilque angere frequentius homines experientia rerum magiſtra nos edocet, quam animi pathemata, quibuſcum perpetuum intercedit foedus nuſquam propemodum coercendum: Excandeſcit quippè homo, & in furorem adigitur, moerore torquetur, corripitur zelotypia, lacrymas fundit, in ultionem exaextuat, permulcetur gaudio, pudore ſuffunditur, amat, odit, triſtatur (*a*) & modo haec, modo illa praeſefert pathematum plus minuſve ingravaſcentium phoenomena in foeminis praeſertim conſpicua, quae cuncta ſi modum exceſſerint corporis perturbant oeconomiam. Peramplum profectò in quibuslibet, qui immodicis huiuſce generis affectionibus laceſſuntur, è quorum cenſu ipſos excipiendos non eſſe pueros utiquè comprobatur, unicuique obſervare fas eſt mutationum numerum, inter quas cordis, & arteriarum motus ſaepiſſimè concitatior peculiares extorquet obſervationes. Ecquis igitur ex iteratis huiuſcemodi motibus praecordiorum Aneuryſmata in iis, qui debili donantur ſtructura corporis, interdum ſubſequi poſſe inficias ibit? Reſpirationis organa moleſtiam ſubeunt neutiquam contemnendam, tuncque cordis actio, tacitaque retegitur eiuſdem poteſtas. Ipſi met probè no-

(*a*) Talis nonnumquam eſt obſervata triſtitiae vis, ut polypoſas concretiones produxerit, quemadmodum animadvertit Lowerus *De Cord. cap.* 2. *p.* 145. *Londini* 1669. Vid. *Berger De Polyp. Vittembergae* 1689.

Digitized by Google

noverunt Metaphyſici, quantitatem impreſſi in corpore motus actioni pathematum reſpondere, ſimulque exploratum eſt, eadem in cerebro, ubi hoſpitatur mens, atque nervis omnibus excitari. Dum itaquè vehementi quiſpiam percellitur pathemate ſi talia foriniſecus praebeat irrequieti animi argumenta, ut a quolibet eumdem aſpiciente praenoſci poſſit valido illum pathemate perturbari, non erit abſurdum arbitrari, ex affectione nimirum nervoſi ſyſtematis reliquas corporis partes noxam aliquam perſenſiſſe. Quemadmodum autem maiores, atque multiplices nervorum rami ea pervadunt loca, quae ſanguinem ex corde excipiunt; maior illic impulſus fiet, & alterni cordis, & arteriarum motus vehementiores evadent, cum ipſi ſoleant eſſe ſuapte natura concitatiores: Contractionum namque cordis velocitas radici quadratae virium, quae in illo contrahendo exercentur, proportionatur, pariterque libero ſanguinis in venas ingreſſui reſpondet. Percipitur itaquè, quomodo ex huiuſcemodi motibus oriri quandoque poſſit praecordiorum Aneuryſma: Quinimmo & cor ipſum ex frequenti, & diuturna palpitatione ex aliquo ſive bono, ſive pravo ſuborta pathemate Aneuryſma ſubire poſſe, ex quo maximoperè amplificetur, concludendum videtur, quandoquidem id eveniſſe D. Philippo Nerio comperimus, quem Aneuryſmati, quod nobis cardiacum nuncupari placuit, ſuccubuiſſe autumat Caeſalpinus (a), eo quod quam ſaepiſſimè in palpitationem cordis incidiſſet ex vehementi, atque frequenti ecſtaſi manantem: Sicuti enim cor muſculus eſt, & ipſum convulſionibus laceſſitur, eiuſque vis non

(a) *Catopt. l. VI. cap. 20. Romae 1602.*

non modo quantitati ſpirituum animalium, ſed illorum quoque velocitati reſpondet, patet, huiuſce organi vim tum creſcere admodum debere cum valido quocumque incipiente pathemate illorum motus evadit vehementior.

§. XXXV.

Sanguinis concretiones.

Quod vero praetermittendum non videtur illud eſt, quod nempè diverſae ſanguinis concretiones in iis facilius fiunt, qui aliquo afficiuntur animi pathemate, non ſecus ac in reliquis aegrotantibus. Et ſanè quaecumque ſupponi velit huiuſce phoenomeni cauſa, ex metu vita functos legimus fuiſſe obſervatos (a), quorum interna cordis vaſa concreto redundantia ſanguine reperta ſunt, quin & polypos ipſos in melancholicis repertos novimus; neque haud infrequenti comprobatur inquiſitione, eos, qui modo laetitiae, modo moeroris imperio premuntur, praecordiorum affectionibus ſuccubuiſſe; id quod & in ipſis uſuvenire pueris animadvertitur, cum & ipſi propriis, etſi remiſſius agentibus, haud vacent pathematum inſultibus ex ipſo praeſertim Hypocondriaci affectus fonte ſaepè ſaepius manantibus. Horum proindè ſunt, qui ablegatis quibuſque mentis relaxationibus inſueto ſuffuſi metu privatos inter parietes commorari conantur, quique modo laetitia, modo moe-

(a) Vid. *Bartholin. Cent. IV. Obſerv.* 76. *Hafniae* 1657. & *Alpin. De praeſ. vit. & mort. aegrot. l.* I. *cap.* 11. *Lugdun. Batav.* 1710.

Digitized by Google

moerore perculſi repentinos ſubeunt motus, falſiſque ut plurimum ludentes imaginibus irrequietis languoribus fatigantur. Quoniam vero triſtantur frequenter pueri, pariterque pro data qualibet occaſione moerorem laetus animus excipit, hinc ex hiſce ſubortis mutationibus una cum innato pathematum ſemine conſociatis quaſſationes praecordiorum proficiſcantur oportet: Quemadmodum enim agile corpus in pueris extat, ita commotione corporis vehementi animus perturbatur, quaſi lumen, quod ventis agitatum minus clarè vicina colluſtrat. Si igitur innatis pathematum ſeminibus in puerorum corpore locatis ea, quae nonnumquam adveniunt, ſubindè luſtrentur, haec una ſimul copulata in ipſa iuventute vim exercebunt validiſſimam, cui ſi diſpoſitio aliqua ſuperſtruatur, diſſimilia praecordiorum incommoda conſequentur, quae tum temporis maximè emergere conſueviſſe compertum eſt.

§ XXXVI.

Tuſſes convulſivae.

VEruntamen alia praenoſcenda occurrunt, quae pueritiae ſtatum adoriuntur, tenellumque corpuſculum ad Aneuryſma praecordiorum ſuſcipiendum diſponunt, inter quae non poſtremum obtinere videntur locum convulſivae quaedam neglectae tuſſes, è quibus peramplus morborum numerus profluit praecordiorum fines raro admodum praetergrediens. Quis igitur ſanae mentis convulſivas puerorum tuſſes omnino neglectas Aneuryſmata praecordiorum producere

re poſſe non arbitrabitur? Has etiam, niſi mea me fallit opinio, probè noſcendas eſſe, earumque examinandum effectum cenſeo: Sunt enim quandoquè adeo vehementes, ut ex ipſis peremptos fuiſſe pueros accipiamus. Ex maiori, eaque valida pulmonum actione arterioſi, & venoſi ſanguinis motus augetur, & talem multiplicatam actionem a convulſiva tuſſi pendere conſueviſſe, nullus ambigendi locus eſt, eo quod maxima in thorace concuſſio deprehendatur. Tuſſiat puer, atque ſenſim tuſſis exacerbetur uſquè dum illius cauſa perſiſtit; maximus illico rubor faciei oborietur, oculi è propria veluti ſede dimoveri videbuntur anxietas aderit, praegreſſaque tuſſi Cephalalgia non raro, anhelitus, cordis palpitatio, nec non reliqua ſuperérunt convulſivae tuſſis ſyntomata, quae de concitatiori ſanguinis circulatione rudes quoquè homines commonefaciunt. Nonnè arteriarum involucra in pueris teneriora maximum ſubibunt ex impellente ſanguine ictum, & modo debiliori, modo fortiori ſuccumbent Aneuryſmati? Huiuſmodi tamen res evidens videtur eſſe, ita ut minimè ratiocinationes eludat. At ne quis ſuccenſeat mihi, pueros utpotè tuſſis non expertes debere omnes Aneuryſmatica affectione tentari, varias noſcendas occurrere circumſtantias reponam: Vel enim arteriae vitium non adeſt, vel protinus non manifeſtatur, cum nonnumquam ne extitiſſe quidem dubitet quiſpiam quando revera efformatum eſt (§. LV.). Ego equidem non inficior, non omnes eadem arteriarum firmitate pollere, cum modo firmiora, modo tenuiora humani corporis vaſa ab ipſo exortu pueri ſortiantur, quae quidem firmitas, atque tenuitas una cum aliis eventibus conſociata ſi vim, quae ex tuſſi emergit, retundere valeat, atque ſubigere,

gere, iam Aneuryſma evitabitur; ſecus vero his ſeclusis continget. Sed opus non eſt, ut confeſtim appareat, & toto vitae curriculo praenoſcatur, cum aliquid aliud neceſſarium ſit, ut incoepta haec affectio patefiat, veluti demonſtrabitur. Haec tamen aſſumptum non adſtruunt, cum ii ſecludantur caſus, in quibus fieri nequit, ut ea, quae monuimus uſuveniant: Sunt namquè pueri, qui ſive ex ea, quam nacti ſunt, corporis diſpoſitione, ſive parentum ſolicitudine tuſſibus non tentantur, vel ſi tentantur, hae ſelectioribus remediis arcentur. Aetas poſtremo attendenda praeſertim eſt, cum ea quo magis ab exortu diſtat, eo rem ſoleat inhibere.

§. XXXVII.

Auctae cordis vires.

Adnotatum eſt a viris in Medicina praeſtantiſſimis, circa exitum tertii ſeptenarii vires cordis non amplius creſcere, quod in eo temporis tractu, qui inter exortum, & finem eiuſdem ſeptenarii intercedit, nequaquam contingit: Tunc enim maior eſt vis cordis, ut ex celeriori puerorum pulſu dignoſcitur, qui febrem ſimulare videtur (§. XXIX.), etſi vis cordis talem vincat reniſum, qui multum ponderis adaequat. Hic tamen obiter monendum, non adeo certum eſſe, quod de vi cordis, eiuſque reniſu vocitatur a Medicis, ut analytico theoremate demonſtratum ſit, quaenam vera ſit vis, quae in quolibet exerenda corpore neceſſario videatur adhoc ut animalis ſervetur oeconomia, cum non omnia hominum corpora

ra eadem fibrarum polleant firmitate. Quod vero mirum videtur illud eſt, quod nempè Medico-Mathematici non modo in aſſignanda cordis vi minime inter ſe conveniant, quinimmo magnum inter illos obſervetur diſcrimen (*a*). Non tamen id ex calculorum defectu deducendum eſt, quandoquidem animadvertendum occurrit, integram horum nonnullos vim cordis inquirere, alios vero apparentem, quae nil ſane aliud eſt, quam exigua totius integrae portio, veluti ex principiis, quibus innituntur demonſtrationes, eruitur. Quod autem in ſtatu valetudinario conſiderandum ſupereſt id profecto eſt quod nimirum talis adducta in corde laxitas aliquando ſuboriatur, ex qua Paralyſis, exindèque Syncope fiat, quae tum perniciosior evadit, cum ex obſtructione, ſeu eroſione vaſorum proficiſcitur, quodque non modo ex dolore circa praecordia, verum ex anhelitu, atque animi deliquio dignoſcitur. Itaquè vivendi ratio perpendenda foret, cunctaeque praenoſcendae circumſtantiae, quae favere pueris obſervantur, ut accuratum motus cordis diſcrimen eliceretur: Sed noſtris hiſce temporibus, quibus parum, aut nihil in puerorum regimine invigilant caeteris paribus illi, quorum cuſtodiae fuere commiſſi, plus conſiderandae ſuperſunt pravae corporis diſpoſitiones teneriori machinae ſuperſtructae, quam reliquae humano corpori ſalutares. Patet ergo neceſſitas quaedam arcendi

(*a*) Huius diſcriminis cauſa dependere poteſt a diverſitate irritabilitatis, quam eſſe ultro admittendam experimenta demonſtrant in animalibus inſtituta: Certum namque videtur cor a ſanguine ventriculorum ſtimulari, quemadmodum elapſo ſeculo ſuſpicatus eſt Bohrius *Oeconom. corp. animal. Progym. VI. pag.* 105. *Lipſiae* 1686. & noviſſimè obſervationibus comprobatum eſſe perſpectum eſt.

di convulſivas tuſſes a pueris, atque id omne ſemovendi, quod ad concitatiorem cordis, & arteriarum actionem reddendam aptum cenſetur, ne aſſiduè urgendo arterioſa ſenſim vaſa labefactentur, & ad quamcumque recipiendam impreſſionem diſponantur. Deniquè ex his omnibus illud conſequitur, quod etſi unus, aut alter ex infantum erroribus ad Aneuryſmata producenda non ſufficiat, plurimorum tamen congeries idipſum praeſtare valet, quodque novum fortaſſe frequentiſſimae aegritudinis exhibet argumentum, ex quo ad alia generaliora gradum facimus.

Digitized by Google

PARS SECUNDA

§. XXXVIII.

Tempeſtatum varietas.

IIs autem curſim raptimque perſcrutatis, quae teneram praecipuè infantum aetatem ad vitia praecordiorum ſuſcipienda poſſunt diſponere, aliqua ſunt afferenda, quae infantibus ipſis una cum adultis communia ſunt, atque in illis viam ſternunt ad aegritudines adductae indolis producendas, in his vero ſi morbi primordia latuerint in apertam lucem collocandas, & nonnumquam ſponte ſua inferendas, quae benè perſpecta cunct s aequè prodeſſe poſſunt, atque neglecta aequè detrimentum allatura credendum eſt. Immutatorum itaquè temporum examini inſiſtendum occurrit, ut iis qui ex aſſiduis mutationibus panduntur, morbis conſtitutis, praecordiorum affectiones, quae ex ipſis deduci conſueverunt, ſi libuerit innoteſcant. Atque ut firmius innitantur obſervationes, Etruſcum contemplari coelum decrevimus. Hoc profecto, ubi vita ſoſpes degitur, relatè ad alia Italiae loca caeteroquin ſaluberrimum, quibuſdam tamen gravibus & ipſum morbis, ut & regiones reliquae, ſuccumbere ho-

Digitized by Google

homines cogit, prout vices nonnumquam advenientes expoſtulant. Si quis tamen endemius ſtatuendus eſt morbus, hic in locis paluſtribus, & humilibus deprehenditur, ceu inferius oſtendetur (§. xlv.). Omnes profecto probè noverunt, coeli mutationes diverſis anni temporibus recurrentes ſaepè noxias evadere, raro tamen proficuas ſi magnae caloris, & frigoris repentè mutationes advenerint, quod & ipſe iamdudum agnovit Hippocrates (*a*). In Etruria vero non adeo variare ſolent, ut unoquolibet anno novus ſemper ex adveniente huiuſcemodi varietate expectandus ſit epidemicus morbus, qui dominetur, atque diſſimilis, & nova febris, veluti uſuvenire arbitratus eſt Sydenhaamius (*b*), qui novum ſemper graſſantem morbum expectandum eſſe aſſeruit, qui quaslibet regiones adoriretur, & quodcumque anni tempus invaderet. Illae autem, quae in Etruria noſtra pateſiunt affectiones, perraro aliam agnoſcere ſolent peculiarem mutationem praeter exceſſum caloris, & frigoris, ceu elapſis retro ſaeculis fuit ab accuratis obſervatoribus adnotatum, quos inter praetermittendus haudquaquam videtur Marcellus Virgilius (*c*), qui dum vitam Florentiae du-

(*a*) *Αἱ μεταβολαὶ τῶν ὡρέων μάλιϛα τίκτεσι νοσήματα, καὶ ἐν τῇσιν ὥρῃσιν αἱ μεγάλαι μεταβολαὶ ἢ ψύξιος, ἢ θάλψιος, καὶ τ' ἄλλα κατὰ λόγον οὕτως.* ΙΠΠΟΚΡ *ἀφορ. τμῆμ. τρ. α.*

(*b*) *Nihil quicquam, opinor, animum univerſae qua patet Medicinae pomeria perluſtrantem tanta admiratione percellet, quam diſcolor illa, & ſui planè diſſimilis morborum Epidemicorum facies non tam qua varias eiuſdem anni tempeſtates, quam qua diſcrepantes diverſorum ab invicem annorum conſtitutiones referunt, ab iiſque dependent.* Obſ. circ. morb. acut. cap. 2. Genevae 1749.

(*c*) *Comm. in Dioſcor. l. III., cap. 6. Coloniae 1529.*

duceret catarrhales praecipuè morbos familiariſſimos obſervavit ex ingenti frigore tunc temporis manantes. Verumtamen non omnis frigoris exceſſus eoſdem ſemper morbos producit: Elapſo quippè anno 1755. magnum frigus deprehenſum eſt, quod iuxta thermometrum Farhenheitianum Ianuario menſe ad duodecimum fermè gradum ſubter trigeſimum perveniſſe conſtat, quodque relatè ad teterrimum frigus anni 1709. tredecim gradibus iuxta idem thermometrum differt: Illo enim anno vigeſimum quintum ferme gradum attigiſſe patet, tuncque frigus iuxta Ramazzinum (*a*) ad frigus praecedentium octo annorum Pſicrometro teſte proportionem Patavii habuit ſexquialteram, hoc eſt ut ternarium ad binarium. Hic autem adnotandum, anno videlicet 1691. hyemem ventoſam, & ſiccam, frigidamque elapſi conſtitutionem extitiſſe, atque inter eos, qui graſſati ſunt, morbos a ſanguinis incoepta coagulatione oriundos, polypoſas circa cor deprehenſas concretiones fuiſſe (*b*). At non omnis frigoris exceſſus adeo periodicam aſſervare videtur naturam, ut eoſdem morbos producat: Anno enim 1755. non ita frequentes morbi catarrhales obſervati ſunt, veluti aevo Marcelli Virgilii nuper laudati contigerat, quinimmo cronicis ſecluſis aegritudinibns, parum, aut nihil quolibet anni tempore obſervatu dignum extitit, niſi eae comminiſci velint, quae praecordia affecerunt, affectiones unicuique conſpicuae. Anno autem 1756. quo frigoris vis non extitit admodum ferox, Morbilli pravis ſtipati ſyntomatis hyemali tempore obſervati ſunt, quibus ineunte vere aliquantulum evaneſcentibus

(*a*) *Conſt. alg. an.* 1700. *Patavii* 1709.
(*b*) Vid. *Act. Erudit. Lipſ. an.* 1691., *pag.* 220.

bus Pleuritides, aliique thoracis affectus dominari coeperunt (*a*). Caeterum ex his eruitur, non modo ſiccitatem, & humiditatem cum algida conſtitutione coniunctas, alioſque caſus huiuſcemodi varietatibus anſam praebere, verum longa annorum ſerie varios exindè recrudeſcere morbos, qui iamdudum delituerant, alioſque frequentiores fieri, qui vix Medicorum obſervationem videbantur exegiſſe, quos inter praecordiorum affectus ad Aneuryſmatum claſſem referendi ſunt iure meritoque computandi.

§. XXXIX.

Etruſci aeris mutationes:

AT vero memoratis temporum varietatibus ſenſim recrudeſcentibus huiuſcemodi morborum deberi frequentiam coniicitur. Florentinum antiquitus aerem aſſeverabat Iacobus Nardius (*b*), veluti ex anecdotis patet, non adeo noxium, ſubtilemque extitiſſe, veluti dum ille viveret factus eſt, cum temporis progreſſu montium cacumina nemoribus fuerint deſtituta, aditusque ventorum ſeptentrionalium procellis relaratus. Neque illum ſomniaſſe cenſendum eſt, quandoquidèm maiores, minoreſque anni temporum immutationes videntur reſecatis exindè nemoribus reſpondere.

(*a*) Obſervationes alias ſequentium annorum a me ipſo deſcriptas tranſmiſi D. Andr. Eliae Buchnero Profeſſ. Hall. Acad. Caeſ. Phyſ. Med Nat. Cur. Praeſ. ut in Actis Norimbergenſibus imprimerentur.

(*b*) Anonim. *Ricordi varj MS. in codic.* 73., *claſſ. XVI. MSS. Bibliothec. Public. Magliabech. Florent.*

Digitized by Google

dere. Et ſanè inſignes deprehenduntur in praeſens mutationes, quas non tam frequenter Etruſcis adveniſſe comperimus antequam celſiſſimae Piſtorienſium alpes altiſſimis, quibus luxuriabant arboribus non adeo frequenter expoliari conſueviſſent; id quod prudenter quidem publica lege cautum exindè fuit ne incolarum valetudo periclitaretur, ut nempè non tam frequenter annoſae quercus, ac proceriores arbores, quae ibidem conſiſtunt, humanis uſibus inſumerentur(*a*). Si igitur atmoſphaericae varietates apparent nihilominus frequentiſſimae, pariterque conſtat, ex his morbos recrudeſcere, videndum, utrum quid in praecordiorum affectibus, de quibus praecipuè ſermo eſt, gignendis, & exacerbandis praeſtare poſſint. Quae pateſiunt huius generis affectiones numquid frequentiores, quam elapſis temporibus dici poſſint, plane ignoro: Nullum tamen me legiſſe ingenuè fateor Etruſcum Auctorem, qui praecipuè de Aneuryſmate circa praecordia genito, & in noſtris hiſce regionibus adeo frequenti, & pernicioſo ut in praeſentiarum videtur, ſermonem inſtituerit, atque tractationem numeris omnibus abſolutam praelo commiſerit, cum altum ſit de hac re ſilentium. Fatendum eſt utique, cadaverum ſectiones non adeo frequenter elapſis retro ſaeculis in uſu fuiſſe, veluti adnotatum eſt (§. III.); Sed res tanti momenti ſi ſaepiſſime contigiſſet, ſecluſis etiam cadaverum ſectionibus videbatur ex congerie ſyntomatum eruenda.

§. XL.

(*a*) Algidum aquilonem graviora humanis corporibus allaturum detrimenta ſi nemora montium altiorum reſecata fuerint. poeticè pronunciavit Franciſcus Bracciolinus municeps meus, qui XVI. labente ſeculo, & ineunte XVII. floruit. Vid. *Schern. degli Dei Cant. VI. Venezia* 1689.

§. XL.

Locorum conſtitutio.

SI quae tamen attendenda forent, ut optimae, & accuratae morborum ephemerides complanarentur, id unum eſſet expetendum, ut ſedula, & luculenta morborum, qui nobiliores adoriuntur partes a veteribus Etruſcis Scriptoribus adumbrata ſaltem enumeratio peracta eſſet, & ad ſeros tranſmiſſa nepotes: Praecordiorum namquè morbos graphicè propoſitos fore conſideremus. Quum autem quidquid nobiliores illis temporibus aggrederetur partes huc illucque poſitum videatur, hinc ea, quae praecordiorum reſpiciunt aegritudines, haud diligenti expoſita tractatione conſiſtunt, adeo ut quidquid de Aneuryſmate cenſendum eſſe ſentirent obſervatores planè ignoretur. At ne lucem in tenebris quaerere videamur, atmoſphaericae rurſus conſtitutionis examini inſiſtendo, longè nimis Aneuryſmatum, quae cordi evadunt infenſiſſima, progreſſus deducere quemvis non poſſe aſſerimus, ſi annuam, hodiernamque coeli conſtitutionem conſideraverit, quae aliis fortaſsè regionibus perniciofior animadvertitur: Autumnali etenim ingruente tempeſtate multum elaſticitatis ſuae non ſatis diu humilibus in locis deperdit aer, qui humilis pariter fit (*a*), eamque non valdè celeriter recuperat, niſi ſicca ſit hyems, ceu anno 1755. patuit obſervanti. Ac profecto humiditas eo tempore maxima longos interdiu no-

L

(*a*) Vid. *Io. Keill Introd. ad ver. Phyſic. & Aſtronom. lect.* 20. *pag.* 386. *Lugdun. Batav.* 1739.

Digitized by Google

noctuque tractus occupat, ſitque capiti permoleſta, atque homines valetudinis cupidos adſcititiis calvariam munire comis cogit, & nuſquam propemodum in iis praecipuè locis, qui a paludibus alluuntur intercalares dies habere ſolet. Nebulae plus, minuſve compactae huc illucque vagantur, ex quibus perennis, ac veluti filamentoſus humor extillat non tegmina ſolum ambulantium per vias humectans, ſed internos domorum parietes, & ſtragula inſolito humore madida reddens, adeo ut ipſa hominum corpora inflata quandoquè appareant, quod non aliundè deducendum videtur niſi quia externae partes ſic quaſi in perpetuo detinentur balneo, unde labefactatae cedunt liquidis diſtendentibus, ceu adnotavit Van-Swieten (*a*). Talis haec maritimis praeſertim in locis conſtitutio ad plures etiam hebdomadas extenderetur, niſi flabra ventorum, nec non frigoris exarcerbati dominium ſuperveniret. Capitis gravedines, anxietas in praecordiis, & hypocondriacae affectiones tunc graſſari ſolent, quae niſi aſſidua corporis exercitatione eliminentur, evadunt ſenſim contumaciores. Quamobrem nullimodè improbandum videtur illorum conſilium, qui ruſticantur, & montano perfruuntur aere uſque dum frigus ſiccum ſupervenerit. Qui vero Civitatis, Pagorumque flagrant cupidine, eaſque praecipuè incolere compelluntur regiones, quae marinis conterminae litoribus extant, ſi cum in eas venerint ex igne ſuppetias mutuentur, & artificialibus hypocauſtis deciduam diſcutiant humiditatem, non leve nanciſcentur emolumentum. Quum autem allata humiditas extrin-

(*a*) *Comment. ad Aphor. Boerh. Text. 26. Lugdun. Batav.* 1742.

trinſecus occurrens caput laedat, hinc montanus aer haud inſalubris cenſendus eſt: Montium namquè cacumina purioris aeris nota gaudent, eeu Barometrorum uſu percipitur, uti mirificè patefecit Muſſchembroeckius (a). Maior ulterius ſalubritas ex puriori emergit aere, magiſque proficuum vel aeſtuante Sirio in montibus experiuntur qui ibidem degere aſſueſcunt, veluti longa comprobatum fuit obſervatione.

§. XLI.

Obſervationes nonnullae.

QUicumque itaquè adductam nequeunt evitare conſtitutionem, neque opportunas adhiberè praecautiones, non modo debiles fient, ſed praeter caetera, quae ſolent advenire ſyntomata, Anorexia laborabunt cum organa triturationi ciborum dicata nonniſi remiſſius proprio munere perfungantur; id quod fibrarum indigitat athoniam ex adductis ſyntomatibus adumbratam. Obſervare mihi non raro datum eſt, eos, qui morbis ex athonia confliċtantur, humida ſuperveniente conſtitutione in deterius ruere, quod coniiciendi locum praebet vel eos, qui ſive cordis magnitudine praeternaturali, ſive praecordiorum laborant Aneuryſmate ex eadem athonia deducto, non levia incommoda laturos, ea ſane ratione, qua caeteros debili fibrarum nexu coaleſcentes ad morboſis affectibus ſuccumbendum, in quos proni ſunt, diſponi cernimus, veluti accidit iis omnibus, qui Otalgia laboran-

L 2

(a) *Eſſai de Phyſique, chap. 36. A Leyden 1739.*

rantes aliquantulum aeris humiditate diſcuſſa ſonoras recipiunt impreſſiones, eademque ſuperveniente auditus iterum ſenſu deſtituuntur. Conſtituta huiuſce naturae athonia plurima emergunt incommoda, inter quae non poſtremum obtinere videntur locum anomalae quedam febriculae contumaces, quae auctam cordis actionem fuiſſe demonſtrant. Id mehercule reticendum non eſt, quod nempè talis adaucta cordis actio non modo pendere poteſt ex ſuperveniente febricula, ſed ex ipſa tunicarum, quibus ſtipantur arteriae, laxitate, atque imminuta earumdem reſiſtentia: Internas quippè arteriarum tunicas comprimens ſanguis ſi maiori adigatur impetu ac imminutam invenerit reſiſtentiam, ampliorem ſibi viam ſternet, & internus proindè arteriarum ambitus dilatabitur; ſiquidem non plaethora tantum Aneurysma ipſum producere poteſt, ſed & ipſa vaſorum athonia cum plaethora coniuncta una ſimul conſpirant ad huiuſmodi affectiones inferendas. Ac profectò ſi ſanguinis motus in perenni ex corde egreſſu augeatur, violentior evadet impulſus quo maior erit relativa velocitas, ſive diſcrimen velocitatum huiuſce ſanguinis, illiuſque, qui per arterias moveri perrexerat, veluti demonſtrare conati ſunt viri ſapientiſſimi (*a*).

§. XLII.

(*a*) Vid. *Sauvages Diſſert. ſur l' Inflammation*. §. 173. *A Geneve* 1744.

§. XLII.

Effectus peculiares mutationis atmoſphaericae.

QUod ſi aucta ſanguinis quantitas conſiderari velit, quae nonnumquam cum talibus affectibus copulatur, iam vaſa ex plaethora ipſa dilatabuntur, & non tam facilè in venas nimis diſtentas ſanguis ipſe propelli poterit; undè maior circa arteriarum fines exorietur reſiſtentia. Hac poſita apparet, aortae diametrum, quae definita eſt (§. XXVII.), aliquantulum protendi; ex quo fit, ut cor eamdem ſanguinis quantitatem in canalem ampliorem immittat. Quamobrem minor evadet celeritas quam antea fuerit dum per canalem conicum convergentem, proindèque anguſtiorem fluebat. Si igitur maior impulſus in vaſis cordi proximioribus fiat, hinc maior in ipſis deprehendetur extenſio, & inchoabit fortaſſis Aneuryſma, inchoatumque augebitur, quae tamen omnia tum forſitan veluti praegreſſa conſpiciuntur, cum adducta immutati temporis conſtitutio varietatem quamdam oſtendit: Vel enim immane frigus advenit, vel totalis repentina ſiccitas ſuperſtruitur, ex qua terra ipſa dehiſcere quodammodo videtur dum tempeſtas primaeve conſtitutioni aemula dominatur, ex qua cuncta variantur aegritudinum ſyntomata humanis haud innoxia corporibus. Haec quidem omnia tamquam relativa ſtatuenda volumus, cum non omnibus eadem atmoſphaerae officiant inquinamenta, neque omnibus eadem ſit ſolidorum firmitas, atque textura adductis immutationi-

ni-

nibus obſecundans: Adnotatum namquè fuit a Medicis praeſtantiſſimis, non omnes perſimili donatos fuiſſe corpore, adeo ut etſi plures facilè debilitentur, nonnulli tamen graviſſimas quaſque noxas evadant. Huius notae illorum plerique videntur eſſe, qui borealibus in regionibus commorantur, ubi licet quam plurimi ex flamine venti cuiuſdam intereant, cuius tanta denſandi vis eſt, ut vel Hyſpanicum vinum conglaciet, ipſi tamen vitam ſoſpitem degunt, pariterque mortuos in Arabia legimus animales ex ingenti, ac pernicioſo frigore, qui ex borea ſuper Athlantem Africae montem ſpirante defertur, ubi tamen quam plurimi nullimodè laeduntur. Frigus inſuper Regiae Urbis Pekini rapidiora quaeque flumina adeo una tantum die in glaciem conſtringit, ut plauſtra ferre valeant mercatores gravioribus onuſta mercibus; at minus infeſtum evadit hominibus, quam frigus Europaeum. Ad ſinum denique Hutſonii vehemens adeo eſt frigoriferae aurae poteſtas, ut frigida quaelibet vaporum moles aeri interſperſa per eiuſdem terrae mixtionem congeletur, atque in exiliſſima, diſcretaque glaciei ſpicula reſolvatur. Tales profecto algidae conſtitutiones fortiori fibra donatis parum, aut nihil officiunt, aliiſque debili corporis textura praeditis adeo moleſtae fiunt, ut ſi illae eaedem repentè contigerint permagnum ipſis morborum agmen adveniat, ex quo praecordia haud rarò infeſtentur. Et ſanè quamvis tam multos athletico pollere corpore comperiamus, tamen alios quoſdam adeo debiles extitiſſe videmus, ut ſi poſt corporis excalefactionem frigida uſi compotatione, ſive balneo fuerint, protinus occubuerint; id quod relativas diſpoſitiones, affectuſque relativos oſtendit. Ex ingenti inſuper frigore affici praecordia poſſe ani-

animadvertit Ramazzinus (*a*) dum algidam anni 1709. conſtitutionem erudita exponeret oratione. Quidquid autem de Aneuryſmaticis praecordiorum affectibus ex immutatione temporum ſaepe ſaepius recurrente deducendis effari conſtituimus varios ex frigore ad humiditatem tranſitus reſpicit, ex quo debili fibra coaleſcentes laedi poſſe contendimus: Corpus enim debile redditum ex frigore firmatur, maioremque apparet illi vim acceſſuram, dum ea, quae illius laxitati favebant, protinus evanuerint, eaque firmitas humida ſuperveniente conſtitutione deperditur. Imminuta igitur, exindèque ſuperaddita aeris elaſticitas ex adducta temporum immutatione dependens fit debilibus infenſiſſima.

§. XLIII.

Arteriarum vis immutata.

NEmo igitur inficiabitur, & ipſa arterioſa vaſa firmiora fieri, diuque firmitatem ſuam fovere quoadusquè temporum viciſſitudines perſeverant. Si vero in internis arteriarum involucris quaelibet vel minima dilatatio, vel ad eam proclivitas fuerit, ea ex tonica ſuperveniente facultate ingraveſcet, cum antehac gravi, & ponderoſo exiſtente aere propellenti cordi reſiſtentia fieret, humorumque praepeditus penè cir-

(*a*) *Quotus enim quiſque eſt* (ait ille) *repertus tam denſo corio, ac tam forti a natura temperie donatus, qui non in cute ſolum, ſed intus quoquè, & intra ipſa praecordia, ubi veſtalis ignis nativos lares, & focum habet, ab algidiſſimi aeris inſpiratu noxam aliquam non perſenſerit?* Conſt. alg. an. 1709. Patavii 1709.

Digitized by Google

circuitus agnoſceretur. Illud tamen vel maximè obſervatur, quod nimirum adventante verno tempore Aneuryſmata praecordiorum panduntur, haud aliter ac in reliquis anni tempeſtatibus: Quae namquè perſpiranda materies eſt remoratur, obortiſque obtemperat mutationibus, ac ſaepè ſaepius ad corporis poros pervadendos inepta per vaſcula maioris diametri refluere nititur, & dum illic detinetur extraneis coagmentata corpuſculis ibidem collocatis internos quoſdam progignit affectus ex adaucta refluente humorum quantitate innaſcentes, nequè facillimè exſuperabiles. Intimae igitur, extimaeque vaſorum partes depraventur oportet uſquè dum Aneuryſmaticam naturam aſſequantur.

§. XLIV.

Veterum, & recentiorum uſus.

FRequentiora tamen putanda non eſſe videbuntur noſtro aevo praecordiorum Aneuryſmata quandoquidem adductae mutationes, quae his excitandis conducunt, plus minuſve praeteritis temporibus uſuvenerint, quin de frequentia iſtiuſmodi morbi homines conquererentur. Veruntamen haec dum mecum reputo, haud perperam allatae ſententiae refragari eos cenſerem, qui mihi talia proferrent. At vero ſupra caetera aliquid maximoperè attendendum eſt, quod rem extra omnem dubitationis aleam collocet. Itaquè ex aeris intemperie non adeo frequenter laedi potuiſſe maiores noſtros haeſitandum minimè videtur, quoties illorum pleroſque ſerotinum, & nocturnum aerem plus minuſve pro varietate locorum ſub dio degentes nonniſi

niſi cautione quadam expiraſſe novimus ac ſi inſtantem ex aere noxam expectandam fore ducerent. Nil ergo mirandum, ſi eiuſdem immutationem non incaſſum captarent, nequè altiores itinerando ſitus quandoque inviſere gravarentur. Verum quantumvis graves atmoſphaericae mutationes plus quoquè quam hodiernae contigerint, prava tamen earumdem qualitas Gymnaſticis frequentius adhibitis exercitationibus diſcutiebatur: Ipſae enim cum corporis robur maximè reſpicerent quam ſaepiſſimè uſurpabantur, ita ut in illis quoddam veluti aequilibrium firmitas corporis ſemper propemodum aſſervaret: Hae autem cum penè obſoleviſſent, ignoratur profecto, numquid emolumenta potius quam detrimenta humanis corporibus acceſſerint: Deſidem namquè tranſigere vitam, ſomnoque deditam plerique cupiunt, & parum, aut nihil tuendae valetudinis deſiderio accenduntur, quin potius errata omnia ex fonte ſex non naturalium rerum manantia miſerrimè conſectantur. Attamen qui ſomno nimium indulgent praecordiorum languoribus obviam eunt, cum cordis, & arteriarum motum in ſomno augeri compertum ſit (*a*). Poſitis igitur iiſdem ſemper accidentibus, iiſdemque circumſtantiis, quae in atmoſphaerica conſtitutione ingruente praeſertim bruma contigerant, fieri minimè poteſt, quin in praſens graviores, frequentioreſque vel in praecordiis pandantur morbi, eo quod perampla errorum ſeges allatis mutationibus ſuperſtruatur.

M §. XLV.

(*a*) Vid. *Boerhaav. Praelect. in prop. Inſtit. Text.* 597. *Lugdun. Batav.* 1740.

§. XLV.

Regionum ſitus obſervandi.

Quum vero ea, quae uſquè adhuc adducta ſunt reſpectivas atmoſphaericas mutationes reſpiciant, eamdem neutiquam aſſervare periodum agnoſcuntur: Ventorum quippè flantium maior, minorque frequentia breviorem, diuturnioremque praeſefert, idque nonniſi ex maiori, minorive acquiſita aeris elaſticitate concluditur, ſiquidem arteriarum expanſiones aeris elaſticitati quodammodo reſpondent, adeo ut ſi aeris increverit elaterium diſtenſiones, atque rupturae in ipſis arteriis ſuperveniant, veluti adnotavit Michelottus (*a*). Locorum inſuper ſitus accuratè praenoſcendi ſunt, cum ex his haud leve deducatur diſcrimen. Fauſtiſſimus ſanè Etruriae noſtrae ſitus dicendus eſt, cum modo altiſſima montium iuga, modo vaſtas, & amaeniſſimas planities quivis intueatur. Quarè facili negocio datum eſt montanum aerem inſpirare ſi fortè fortuna qui humilia loca ambit morbos graviſſimos mi-

(*a*) Aſſerit ille, *Sanguiferorum canalium rimas, rupturaſque ab inſigniter increſcente aeris vi elaſtica fieri quoquè poſſe; ſanguinea ſcilicet maſſa certis anni temporibus, conſtitutionibuſve, ſummo gelu, vel aliam quamcumque ob cauſam, prona ad concreſcendum exiſtente, facilè intelligemus, ſi quae de aeris ex conglaciatis aqueis particulis erumpentis vi, vel bellica tormenta frangere valente, quemadmodum humores a cruore in animalibus ſecernantur ſcribentes adnotavimus, huc traducamus.* Vid. *Inſtit. Bononienſ.* Comment. *Tom. I. pag.* 439.

minitetur. Ea autem, quae circa humidam autumnali tempore obſervatam conſtitutionem (§. xl.) deprehenduntur, humiliora, & intermedia loca conſectari videntur, ubi haſce, etſi tranſitorias, & temporarias, advenire mutationes adnotatum eſt, è quarum noxa facilè evadet quicumque ſpatioſa, & montana loca inviſere non gravabitur, vel ſubciſivis ſaltem horis aliquam corporis amplectetur exercitationem. Idcirco igitur ſaluberrimum potiori iure iſtud praedicatur coelum, eo quod parvo ſecluſo tempore nulquam propemodum aegritudines, quae ex ipſo proficiſcuntur ſubſtineantur. Veruntamen ſi quae ſunt haud innocua loca, haec circa marinum litus ſpectanda occurrunt, ubi aquarum non raro pravitas adiicitur, ex qua endemius profluit morbus in iis conſpicuus, qui ſalubrem aquam venalem habere nequeunt, obſtructio videlicet in hepate, & liene, ex qua non modo multiplex Icterus, & Hydrops, ſed ipſum cardiacum Aneuryſma conſequitur, ceu ex inferius adducendis patebit (§. xlvii.). Interim è diverticulo redeuntes in viam id meminiſſe ſufficiet quod iam innuimus, perſaepè nimirum ex ingenti frigore ad moleſtam tranſitum fieri humiditatem poſteaquam novum frigus, & calor etiam ſupervenerit (§. xl.), ita ut dum humana corpora intolerabili frigore torpent, ex immodica laedantur humiditate, ſive protinus quibuſdam ardoribus torreantur. Inſuper adnotatum eſt, hominum errata homines alios incautos fallere, eoſque demum cardiacis aegritudinibus ſubiicere, eo quod tum aeris, tum arteriarum elaſticitas ſanguinis actioni non benè reſpondeat (§. xlii.). Quum itaquè ex allatis erroribus tales ingraveſcant mutationes, altera, niſi mea me fallit opinio, obtinebitur cauſa

 nul-

Digitized by Google

nullimodè criminanda, ex qua frequentiora deducantur Aneuryſmata. Interim vero ad alia properandum.

§ XLVI.

Ruſticorum regimen.

PEculiares nonnumquam obſervare fas eſt morborum curationes apud imperitum praecipuè vulgus familiariſſimas, quae ſolertiſſimorum quorumcumque Medicorum ratiocinationes eludunt, atque ex adverſo praecipites morbi quidam deprehenduntur, qui ne minimum quidem infelicis eventus antea indicium praeſeferebant. In priori itaque caſu natura morborum medicatrix ultro accerſenda foret, etſi immani inſtante morbo vix evadendi locus ſupereſſet: In altero vero ignavia fortuita conſulenda, quae inſanum vulgus hallucinatur. Ruſticos quaeſo, & inurbanos homines ſi ſpectemus, propriae necis artifices illico praedicabimus: Dum enim laborantes eſuriunt veſcuntur peſſimè, atque eſculenta praetereundo maximè ad rem noſtram facere videtur aquarum, & aeris, qui abſorbetur, ingurgitatio: Ex aqua namquè terreis referta particulis morbi quam plurimi emanant (*a*). Pateſcit iam paluſtrium locorum incolas inſalubribus ut plurimum aquis ſitim explere, quin ne hilum quidem de prava ipſarum indole cogitent. In morbum proindè incidere ſolent, quem Graeci πολυσαρκίαν dicunt, ſive aſſiduas perferunt obſtructiones, ex quibus aegritudines oriuntur innumerae,

(*a*) Vid. *A mechanical account of poiſons in ſeveral eſſais by Richard Mead, Tent. 6. London* 1745.

rae, inter quas, praeter vitia praecordiorum, reticendus Hydrops non eſt, qui ex Ictero ſolet proficiſci, ex obſtructionibus, quae prius aderant, progenito, veluti in iis, qui aere, & ſalubri aqua deſtituuntur, praenoſcitur frequentiſſimè. Craſſeſcunt illi, laxa pollent fibra, & tonica contractione privantur. Peramplum ſanè in Etruria noſtra munificentiae praebuère argumentum qui ad eam partem, quae maritima, finitimaque reſpicit loca, ſalubriorem reddendam ſtagnantibus, coenoque refertis aquis illa arva alluentibus, atque aerem pravis halitibus inquinantibus declivem largiri curſum meditati ſunt, & ſaluberrimam exindè aquam magnificis è longo tractu ductibus derivare, & in Urbes ipſas deducere. Caeterum qui optimae aquae ſubſidio orbantur, pravumque inſpirare aerem coguntur, Aneuryſmaticis haud infrequenter tentantur praecordiorum affectibus, veluti in noſtris hiſce Noſocomiis fit manifeſtum, ubi maxima aegrorum è locis paluſtribus redeuntium copia tum obſervatur, cum nimirum adveniente aeſtate in puriorem aerem illuc, undè diſceſſerant, revertuntur. Ego equidem arbitror, cardiaca vaſa ex aere parum elaſtico, & pravis quandoque haliſibus inquinato enervata, nec non ſanguinem pravis qualitatibus imbutum haud leves putari poſſe cauſas incipientis ſaltem huiuſmodi affectus, qui ex aſſidua adductis in locis mora maior gradatim fiat uſquè dum aliquo interveniente caſu patefiat, & ope tranſitus ex parum elaſtico ad elaſticum aerem ingraveſcat. Auſtrinae tamen reticendae conſtitutiones non ſunt, quibus ſupervenientibus non aliquae duntaxat corporis partes hebetantur, uti notum Hippocrati *(a)* fuiſſe colligitur, ſed cordi, pulmo-

(a) Vid. Ἀφορ. τμῆμ. τρ. ἀφορ. ί, καὶ ιζ.

monibuſque gravia ſuccedunt ſyntcmata, quae obſervationem promerentur (a);

§. XLVII.

Peculiares aliquae Aneuryſmatum cauſae.

INſuper deprehenſum eſt, omentum in iis, qui facilè pinguefiunt, mole augeri admodum poſſe, dum in obeſis praeſertim opima oppletur pinguedine (b). Quam autem nullum extet in omento vas excretorium, omnis illa pinguedo ex validis mota laboribus abit per epiploicas venas in venam portam, atque toto inundato hepate peſſimae obſtructiones emergunt. Ex his vero ut evenire Aneuryſma haud videtur incongruum, quandoquidem ex cuiuſcumque viſceris obſtructione cordis vis augetur. Si ergo dimidium ramorum aortae obſtrueretur quadrupla cordis vis neceſſaria foret, ut ſanguis in proprios canales propelli poſſet (c). Certum inſuper eſt, atque repetitis comprobatum obſervationibus, eos allatis morbis ſuccumbere, qui vel fibram minimè nacti ſunt robuſtam, ſive laxam quocumque caſu reddiderint, paritèrquè conſtat, iuniores, & robuſtiores praecordiorum

(a) *Quam plurimis aliis, qui organicas varias laeſiones circa cor, aut pulmones a diuturno tempore geſtabant, gravia pectoris ſyntomata tum difficultate reſpirandi in hac aeris auſtrina conſtitutione eveniſſe obſervavimus.* Vid. *Valcarenghi de aortae Aneuryſm. Obſervat. Obſ. I. Cremonae* 1742.

(b) Vid. *Van Svvieten. Comm. ad Aphor. Boerhaav., Text.* 916. *Lugdun. Batav.* 1753.

(c) Vid. *Sauvages An. a la Statique des animaux d' Hales* §. 277. *Genevae* 1744.

Digitized by Google

rum Aneuryſmate magis tentari, ceu iam adnotaverat Albertinus (*a*). Haec porro ut una ſimul conciliari valeant autumari poſſe videtur, vitae nempè genus eſſe maximoperè conſiderandum, utque ab iis, qui paluſtria incolunt loca aliquid luminis mutuemur, adnotandum videtur, id eos in votis habere, ut ſano, robuſtoque polleant corpore, aſſidua edocti obſervatione, iis videlicet, qui in morbos proclives ſunt, nequè ſubſtinere labores queunt, talia evitanda loca eſſe, iiſque adeunda, qui parentes ibidem non valetudinarios habuère, ſed benè valentes. Attamen & horum plerique paulatim incipiunt debilitari, omnemque in ſe refundendam culpam agnoſcunt, cum laxitatem experiantur aſſiduam, qua priuſquam illuc adirent, minimè tentabantur. Si ergo morbis corripiuntur, non ideo corripiuntur propterea quod iuniores, & robuſtiores ſubito appareant, proindèque corporis laxitatem ſubierint, ſed quia cum domum remigrarint, corpus iam debile aſſidua quaſſare defatigatione non dedignantur. Tamen ſecluſa etiam omni aeris parum, aut nihil elaſtici inſpiratione illud verum agnoſcitur, quod iuvenes, & robuſtiores praecordiorum Aneuryſmate magis tententur ſi aliae accenſeantur cauſae validiores, ex quibus arteriarum involucra adeo validae diſtendantur, ut facillimè dilatari queant, & parere ipſum Aneuryſma: Si namquè aeris elaſticitati plus minuſve agenti improbi labores corporis adiiciantur, eaque univerſa, quae validas reddere diſtenſiones poſſunt, facili quidem negocio, licet athletico gaudeant corpore, Aneuryſma patefiet.

§. XLVIII.

(*b*) Vid. *Inſtit. Bononienſ.* Comm. *Tom.* I. *pag.* 382.

§. XLVIII.

Aeris elaſticitas.

ID vero pravam aeris naturam eſſe probè noſcendam demonſtrat, cum haud exiguam humano in corpore vim nanciſcatur, veluti tum a veteribus, tum recentioribus cognitum eſt (*a*), & non leviter conferat ad morbos allatae indolis producendos, qui ideo frequentes ſunt, quia duris urgens in rebus egeſtas ruſticos homines illuc, ubi aeris noxa vitari nequit, adire compellit. Veteres ipſi locorum conſtitutiones ſedulo examini ſubiicere minimè gravati ſunt, cum probè noviſſent, a ſicco ſolo ſalubrem, a paluſtri inclementem, & quandoquè peſtilentem aerem proficiſci, veluti elapſis retro temporibus apud Aegyptios, Graecos, atque Germanos deprehenſum fuiſſe teſtatur Hofmannus (*b*), qui Scriptorum teſtimonia accuratè colligere

(*a*) Vid. ΙΠΠΟΚΡ. Περὶ ἀέρων, ὑδάτων, τόπων. Hippocraticae doctrinae inter recentiores adſtipulatur ſupra caeteros Arbuthnotius in libro, cui titulus: *Eſſay concerning the effects of air on human body. London* 1733. Huius verſioni latinae adnotationes addidit *P. Fort. de Felici. Neapoli* 1753. Agnita itaquè pernicioſa aeris conſtitutione mutationes eiuſdem illico fiant oportet: Nam *peſſimum aegro eſt coelum, quod aegrum fecit*, uti probè inruit Celſus *De Medicin. l. II. cap.* 1. *pag.* 43. *Patavii* 1750. Sed aeris innovatio in navibus quoque, cubiculis, noſocomiis, carceribus, aliiſque locis obtineri poteſt non ſolum auxilio machinae, quam Haleſius, & Deſagulierius excogitarunt, verum ope machinae ſimplicioris appoſito igne, veluti noviſſime deprehendit Suttonius *An Hiſtorical account of a nevv method for extracting the f ul air out of ships. London* 1740.

(*a*) *Diſſert. Phyſic. Med., Diſſ. V. Genevae* 1748.

ligere voluit, ex quibus rei veritas inclareſceret. Contra vero ſi celſiſſimae peragrari velint alpes, ubi aer perflatus, multùmque elaſticus apparet; atque optimarum ſcaturigines aquarum reperiuntur, raro admodum obſtructiones, & univerſum morborum agmen ex iis pendens, aliique innumeri affectus alibi conſpiciendi deprehendentur. Nequè mirum ſi rarius in cadaverica eorum, qui montium iuga incoluerunt, ſectione praecordiorum Aneuryſmata reperiantur: Aeris namquè elaſticitas, corporis labores, & vitae regimen huiuſmodi ſunt, ut nihil admodum reprehendendum eſſe appareat, niſi fortuitus aliquis error extiterit, ſive ex ea, quam profitentur arte incommodum aliquod ſubeant: Fodinas enim montium viſcera tenent metallorum, quorum glebae nonniſi ingenti effodiuntur labore, qui cum inſpiratione aeris modo nitroſis, modo ſulphureis, modo aluminoſis halitibus, qui undiquè circumvolitant, redundantis copulatus animalem perturbare valet oeconomiam, & non raro mortem ipſam inferre: Vapores enim teterrimi ore hauſti, exceptique pulmonibus ſanguini manus iniiciunt pertranſeunti, eiuſque cogunt molem, coercent, atque conſtringunt. Quarè non immerito naturae promptuarium vocatur aer, eo quod multiplices, quae ex ipſo derivantur, aegritudines ex mixtorum compoſitione multigena pendeant. Nequè praetermittenda vis eſt, qua aereae particulae ſive ſe mutuo non tangentes, ſive quandoquè ſe mutuo repellentes fugere ſemetipſas conantur, quae in ea creſcit ratione, in qua diſtantia inter centra particularum earumdem minuitur (*a*). Aer pravis effluviis inquinatus, acidis,

N qui-

(*a*) Vid. *'s Graveſand. Phyſic. elem. Mathemat. Tom. I. l. 2. cap. 13. pag. 158. Lugdun. Batav. 1720.*

Digitized by Google

quibus ſcatet particulis, vaporibuſque ad fermentationem concipiendam aptis (*a*) pulmones adigit, qui niſi firmam, integramque nacti fuerint habitudinem, afficiuntur facillimè, & cauſaria praeſertim corpora ad internocionem uſquè deducunt (*b*). Adnotandum ta-

(*a*) Vid. *Optiks: or a Treatiſe of the Reflections, Refractions, Inflections; and colours of Light: The ſecond edition With Additions. By Sir Iſaac Newton, Book III. London* 1718.

(*b*) Aeris velocitatem maximam eſſe demonſtrat machina Deſagulierii, quae in Actis Anglicanis deſcripta eſt *Tranſ. Philoſoph. for the year.* 1727. *num.* 437. Concipiatur aer in varias, atque concentricas diviſus periferias, adeo ut vires centrifugae ſint ut radii, in progreſſione nimirum Arithmetica. Sit itaque R radius maioris circuli = 3. 5. ped. r radius circuli minoris = 0. 75. m. radius circuli medii = 2. 125. $= r + \frac{R - r}{2} = \frac{R + r}{2}$ v ſpatium a medio circulo percurſum ſpat. min. 1." = 26. 1 S ſpatium percurſum ob gravitatem = 16. 1. s ſpatium a minima aeris particula ob vim centrifugam percurſum dum è centro circuli medii ad periferiam progreditur 2 m : v :: v . s, ſeu ob regulam Hugenianam $\frac{v\,v}{2\,m} = s$. G & c vim indicant gravitatis, & vim centrifugam in circulo medio Spatia eodem tempore percurſa propter actionem duarum virium ſunt ut hae vires S : s :: G : c, & $\frac{s\,G}{S} = c$, ac pro s adhibendo $\frac{v\,v}{2\,m}$ erit $\frac{v\,v\,G}{2\,m\,S} = c$, & pro m $\frac{R + r}{2}$ tunc $\frac{v\,v\,G}{R + r \times S} = c$ ita ut gravitas ſit ad vim centrifugam in eodem circulo ut G ad $\frac{v\,v\,G}{R + r \times S}$, ſeu ut 1 ad $\frac{v\,v}{R + r \times S}$. Quod ſi multiplicetur per numerum circulorum

R —

Digitized by Google

tamen, interdum ruſticos homines ſoſpites magis degere, quam urbanos: Ipſi etenim, niſi in aliorum arvis ſubſtinere labores conentur, paterna propriis bobus exercent rura, & parum, aut nihil aliquo diuturno pathemate corripiuntur. Ex quo fit, ut quandoque plebeiae genti invidere debeamus.

§. XLIX.

Pravum vitae regimen.

EX his tamen omnibus praeconceptis nonnulla eruenda ſunt, quae Aneuryſmatum in praecordiis genitorum frequentiam videntur indigitare. Primum itaquè videmus, eos, qui tota hyeme paluſtribus in locis commorati ſunt, quorum plerique miſeriis tabeſcunt, ſero admodum in proprias regiones reverti, &

$R - r$ erit preſſio aereae columnae $R - r$ producta à gravitate $R - r$, & preſſio centrifugarum virium $\frac{R - r \times v v}{R + r \times S}$.

Quoniam vero preſſionum diverſarum velocitates ſunt ut radices quadratae earumdem preſſionum, erit velocitas a gravitate producta ob naturale pondus, ſeu ob preſſionem $R - r$ ad velocitatem, quam columna eadem recipit a preſſione, quae naſcitur a vi centrifuga, ut $\sqrt{1}$, ſeu 1 ad $\sqrt{\frac{v v}{R + r \times S}}$

Si velocitas a gravitate producta $= R - r$ vocetur $a = 15.38$ ped. 1.″ min. erit velocitas, quae naſcitur a vi centrifuga $a \times \sqrt{\frac{v v}{R - r \times S}}$, ſeu $a\, v \times \sqrt{\frac{1}{R + r \times S}}$, ſeu $\sqrt{\frac{a v}{R + r \times S}}$

ideſt in adducta machina $\frac{15.38 \times 26.21}{\sqrt{4.25 \times 16.1}} = 49.67$. ped. 1.″ min.

Digitized by Google

repentinis modo humidioris, modo gravioris aeris mutationibus obrui. Nullo deindè haud valetudinariae tranſigendae vitae ardore accenduntur, nulliſque utuntur remediis, ut morbos caveant, quibus alias ſuccubuère. Si denique aliquo vel levi morbo tentatos ſe noverint, id unum in deliciis habent, ut nempè ab inſtituto vitae regimine non deflectant nihil admodum de valetudine ſervanda ſolliciti. Nil igitur mirum, ſi graviſſimos ſibi morbos accerſant, quos ingraveſcere cogunt errores neutiquam contemnendi noſtroque aevo familiariſſimi. Quamobrem nil vetat aſſerere, inſalubrem humiliorum locorum conſtitutionem cum adductis coniunctam erroribus praecordiorum affectus efficere frequentiores conſueviſſe, inter quos Aneuryſmata vel in infantia progenita, vel ſpontè obvenientia ſunt computanda, ceu aſſidua comprobatur experientia, ac ſatis ſuperque iteratae cadaverum ſectiones evincunt. Qui tamen luculentam paluſtrium, & humiliorum Etruriae locorum notionem habere concupiſcit, eos perlegat tractatus, ubi de cauſis, atque remediis inſalubritatis aeris in humilibus, & maritimis locis diſſeritur (*a*). Nos interim, ne praetervolet nimium ſermo, alio mentem, animumque convertere cogit id omne, quod alias reſpicit cardiacorum Aneuryſmatum cauſas a nonnullis ne fortaſſis quidem cognitas, etſi eas ipſam praeceſſiſſe aegritudinem, ne dum comitatas fuiſſe fatendum ſit.

§. L.

(*a*) Vid. *Targioni Tozzetti Relaz. d'alcun. Viag. fatt. in diverſ. part. della Toſcana. Tom. VI. Firenze* 1754.

Digitized by Google

§. L.

Lues Venerea.

EAs itaquè cauſas, quae inter extrinſecas adnumerantur, adduxiſſe ſupervacaneum foret; niſi quae vel intrinſecus vim ſuam exerunt in apertam planè lucem deducerentur. Huius profectò naturae Venerea lues videtur eſſe, quam praecordiorum affectiones ſeu paulatim promovere, ſeu ante pubertatem incoeptas patefacere poſſe credendum videtur, ſi praeſertim virus venereum iamdiu delituerit in maſſa ſanguinis univerſa. Iam unus, aut alter effluxit annus, quo in celeberrimo Florentino Noſocomio quidam iuvenis decumbebat annos triginta neutiquam praetergreſſus venerea cachexia admodum inveterata correptus. Huic caries oſſium in capite inſignis advenerat, ex qua vix evadendi locus ſuppetebat. Dum interim palliativa, ut inquiunt, perageretur curatio poſt irritum ptyaliſmum inopinato exortum vita functus eſt. Inſolitum ideo aortae Aneuryſma obſervatum fuit, quod utramque, thoracis videlicet, & abdominis cavitatem occupaverat. Hinc factum arbitror, ut ex imminuta ſenſim muſculari cordis actione, & ex violenta, validaque diaphragmatis preſſione organa reſpirationi dicata obſtaculum ſubierint, ex quo inferri poſſe videtur, mortem exindè fuiſſe conſecutam. Haud diſſimilia memini quondam obſervata fuiſſe, ex quibus me coniicere poſſe arbitror, Veneream nempè luem Aneuryſmatica nonnumquam vitia producere conſueviſſe, cum hae binae affectiones frequentiſſimè copulentur. Quum vero memorata lues diu, multumque fines ſuos proten-

de-

derit, hinc fit, quod ſi ſaeviſſimis ſtipetur ſyntomatibus, adductas ſuperius affectiones producet.

§. LI.

Nonnulli effectus Luis Venerae.

Quae hactenus de veneno elephantiaco, leproſo, & hydrophobico, nec non de peſtifero, & varioloſo contagio haud ineptè vel ab iis Scriptoribus congeſta ſunt, qui rerum veritatem fabulis obrepere meditabantur, de Syphilitico effari quoquè poſſe videntur, quod ſlogiſticum eſſe ex enaſcente ſubindè phlogoſi deducitur, nec non corroſivum, fixum, atque coagulans ex advenientibus comprobatur effectibus. Ex hoc ipſo inquinari ſanguinem compertum eſt, quandoquidem poſt affecta primum ea loca, per quae introgreſſum eſt, in ſaguinem ipſum deducitur, & tum gliſcenti veterno calcar additur, cum pravae diſpoſitiones corporis praeextiterint: Tunc enim exitiales vapores ſanguini permixti acidam, viſcidam, & acrem, quam praeſetulerant, conſtitutionem ad eum inficiendum aptiorem reddunt. Nullus profectò ambigendi locus eſt, quin arteriarum tunicae firmitate gaudeant non exigua (§. VI.), adeo ut non ita facilè debilitari queant, niſi magni momenti vis acceſſerit. Hanc tamen ex eodem proficiſci veneno minimè alienum a veritate putabitur: Vetuſta enim extante lue ſanguini maxima communicatur labes, quae cum in dies magis magiſque ſubcreverit, ſubſtantiam ſanguinis depravat univerſam. Sanguis itaque poſtquam adeo pollutus, pravas qualitates, corroſivam prae-

praeſertim, & hemicauſticam penè dixerim, adeptus fuerit, haud difficilè internam valebit arterarium quarumdam tunicam ubicumquè diſcindere, atque ex ea ad alteram gradatim tranſitus fiet, donec tertia in conſpectum veniat, quae cum tendinoſa ſit (§. VI.), adeoque magis reſiſtenti coagmentetur materie, ſanguinis acrimoniam forſitan retundet, & ſuperabit. Quod ſi ex huiuſcemodi labe exoſtoſes, hyperoſtoſes, oſteoſarcoſes oriuntur; & alia quam plurima, quae vim exigunt ad agendum validiſſimam, multo magis arteriarum laedentur involucra, atque verum exindè naſcetur Aneuryſma. Quoad eroſivum vero principium in ſanguine delitoſcens, & ex immiſſo veneno profluens attinet, adnotaſſe iuverit, huiuſce naturam ipſis nudis oculis innotuiſſe, ceu eximii teſtantur obſervatores, qui ſanguinem huius indolis explorare aggreſſi ſunt (§. LXXIII.). En igitur inter binas interiores tunicas excurrens huiuſmodi ſanguis, ſenſimque productum Aneuryſma; quod circa praecordia innaſci facilius poſſe deprehenditur, cum praeter pravam ſanguinis indolem, vis maior ex vicino cordis impulſu ſanguini eidem communicetur. Quod ſi his omnibus valetudinaria, ac penè ſcorbutica corporis conſtitutio (§. XX.) talium morborum ſoboles, aetas ad ſenium vergens, aegritudines praegreſſae, ac frequentiſſimi in ſex non naturalibus rebus errores ſuperſtruantur, inferri poteſt, adducta vitia facilius uſuvenire.

§. LII.

§. LII.

Laxitas inducta.

INolevit animis hominum opinio quaedam, quod ex aſſiduo nempè concubitu laxetur valdè corpus, vireſque ſenſim deperdantur, adeo ut ipſa dorſalis tabes ſubſequatur. Id autem bene, ac ſapienter eos effari conſueviſſe perſpectum eſt, quandoquidem ex repetitis fit manifeſtum obſervationibus, corpora frequenti aſſueta concubitui maximam ſaepiſſimè laxitatem contraxiſſe. Quod autem ex contracta emergit huiuſcemodi laxitate ſedulam extorquet obſervationem: Eos enim, qui utpotè in luxuriam proclives ſequioris ſexus ſe amore irretire non dedignantur, adeo in coeno cupidinum arbitror volutari, ut aſſiduè cum faeminis accubantes novis ſemper viam morbis ſternant, quibus in corpore conſtitutis fieri nequeat, ut praecordia ipſa minimè torqueantur, adverſaque ipſi ſemper valetudine confligentur. Et ſanè compertum eſt, primo pubertatis flore langueſcente, ruere in deterius valetudinem, veluti ex prava corporis conſtitutione, ſive ex perpetratis erroribus eniteſcit. Verum ſi quis dum conſtitutum pubertatis tempus attigerit, effraenatae ſe mancipare libidini non erubeſcat, exiſtimare ille poterit ſupra caeteros, maiorem ſerius ocyus laxitatem in ſe ipſum redundaturam: Nondum enim ſat firmo corpore praediti eſſe dicendi ſunt qui pubertatem ipſam haudquaquam fuerint praetergreſſi. Quod vero firmata iam corpora magis angit, atque ſollicitat illud eſt, quod nempè laxatis ex coitu diuturno corporis vaſculis non modo

pa-

Digitized by Google

pateſieri affectiones poſſunt, quae pubeſcente adhuc aetate ſubortae ſunt, ſed aliae obvenire denuo ſolent, quae nullum exindè medicamen admittunt. Haud aliter labefactatis qualibet ex cauſa uſuvenire corporibus deprehenſum eſt, quibus nulla frequentior obtigit aegritudo, quam quae praecordia torquere perſpicitur: Ea quippè omnia, quae fibrarum, ex quibus arterioſa coaleſcunt vaſa, debilitatem inducere poſſunt, ipſa met promovere poſſunt Aneuryſmata. Nequè aliter ſtatuendum occurrit, cum clarè pateat, quae, quantaque concuſſio, quique calor, & quae deniquè exerenda ſit vis dum quis venereo percitus oeſtro repetitos ictus infligit. Si ergo praeexiſtens fortè fortuna praecordiorum latuerit Aneuryſma, quilibet inferet, ipſum quàm citiſſimè ſe patefacturum, ſecus vero repente produci poſſe, ſi talis praecipuè fuerit illius corporis conſtitutio, ut debilem nimirum nactum fuerit fibram ab incunabulis, vel talem temporis progreſſu reddiderit. Porro languet corpus, & pallore perfunditur univerſum, mentis hebetatur acies, ac ſenſim temperies nativa deperditur, fractiſque proindè viribus tonica quoquè arteriarum contractio torpet, & ſanguini propellenti minus reſiſtit. Quidni lenocinante adhuc cupidine balſamicum quidquid inerat foras proruit, & ſanguinis lentor emergit? Sive igitur arterioſa ſolummodo flacceſcant vaſa, ſive iiſdèm in tonico adhuc ſtatu perſeverantibus ſanguinis lentor adveniat, ſive demum quorumcunique defectus una ſimul copulentur, arteriarum morbos emerſuros judicandum eſt. Quod ſi virus Venereum iam acquiſitum adductis ſuperaddatur conatibus, facilè concludendum erit, huius indolis aegritudines procul dubio

O con-

conſequi poſſe. Cur vero praecordia praeter reliquas corporis partes infeſtari queant, illico elucet, ſi Anatomes auxilio propinquitas partium inveſtigetur.

§. LIII.

Pravi ſalivationis effectus.

Haudquaquam illud probandum eſſe cenſerem, quod iam adhiberi conſueverat praeſertim apud Tranſalpinos remedium Aphrodiſiae depellendae dicatum, quod ad uſque ptyaliſmum ex litu corporis univerſi deductum ex Hydrargiro optimè parato deſumebatur: Facilè quippè cuivis eſt divinari pravos affectus ex hac ipſa medendi methodo profecturos, ſi quando praeſertim difficilè ſaliva reiicitur vehementia pytiſmata conſequantur. Tunc enim quod optimum cenſetur eſſe remedium, in hoſtem convertitur infenſiſſimum, cum omnes probè noverint, quae, quantaque vis ex huiuſcemodi medela proficiſcatur, humanis potius corporibus inſalubris evaſura, quam ſalutaris (*a*). Macreſcit quotidiè magis aduſtum iam redditum corpus, atque eo, quo indiget, humore ſpoliatur, & dum gliſcenti veterno aditus reſeratur optimi quique humores una cum noxiis eliminantur. En igitur quaſſatae arteriarum tunicae, quae niſi fortem nactae fuerint firmitatem, ad alterationes ſubeundas plurimas diſponuntur. Si vero in Venerea curanda labe ex litu ſudores quiſpiam multoties Aneuryſmate iam

(*a*) Vid. *Hundermark De Mercur. Lipſiae* 1757.

Digitized by Google

iam efformato ſubſtinuerit, conclamatum pro illo eſſe declarat Paraeus (*a*). Quod autem ſedulo attendendum occurrit illud eſt, quidquid nempè praegreſſa medicamenti cuiuſcumque ſumptione nocuerit, atque morbum exindè alicuius improviſae indolis patefecerit, culpari conſueviſſe: Tunc enim vel ex ipſo Hydrargiri interno uſu, licet proficuus expertus ſit, metuendum ſaepè ſaepius occurreret, etſi quandoquè nocuiſſe ambigi queat, veluti de quodam accepimus, qui plurimis mercurialium pilularum aſſumptis doſibus ex Orthopnaea peremptus eſt, inventuſque habens in baſe cordis protuberantiam ovo columbino haud abſimilem aliis proindè minoribus circumſeptam (*b*). Cuncta haec internum Hydrargiri uſum non adſtruunt, qui prodeſſe admodum ſolet, verum apertè demonſtrant, ex nimia, eaque excedenti quantitate haud levia contingere incommoda poſſe tum magis conſpicua, cum interno huiuſce medicaminis uſui litus externum, uti quondam adhibebatur, adiungitur. Ac profecto ea, quae cordi adhaereſcunt arterioſa vaſa, maiori donantur diametro, quae cum in aorta maxima ſit, locum magis praebet experimentis, quibus peractis analogia cum aliis arteriis inſtitui facillimè poteſt. Quod autem ex Anatomicis uſquè adhuc enituit iniectionibus illud eſt, quod nempè aorta ex membranis coaleſcit, quae ex vaſis minoribus componuntur, quae inſuper ex aliis ſenſim minoribus eſſe fabrefacta iamdudum innotuit. Apparet ergo, non diffi-

(*a*) Vid. *Theoph. Bonet. Sepulchr. Obſ.* 14. *l. II. ſect.* 2. *cum adnot. Manget. Tom. I. pag.* 50. *Genevae* 1700.
(*b*) Vid. *Zod. Med Gall. pag.* 156. *Pariſiis* 1679.

Digitized by Google

difficilè adeo inſignes enaſci poſſe dilatationes dum quis vehementi traditur ptyaliſmo ſi ea praecipuè attendantur, quae ex enaſcente ſubindè phlogoſi conſequuntur. Quamvis itaquè quam plurimis bene ceſſerit, non paucos tamen ex ſitu corporis univerſi novimus iugulatos, quos fibris praeſertim debilibus antehac coaluiſſe compertum fuerat. Nequè aliter de reliquis ſtatuendum eſſe medicamentis arbitrarer, quae ad promovendam affluentem diaphoreſim apta ſunt, iiſdem tamen caſibus uſquequaquè permanentibus.

§. LIV.

Veterum ingluvies.

HAud aliter videtur de reliquis internis conatibus decernendum, qui luculentam dicendi materiem ſuppeditant, quoties ex iucundis iiſque frequentibus liguritionibus depromantur: Quae namque affluenter admodum ingeruntur Aneuryſmatum cardiacorum frequentiam non adſtruunt, quinimmo inter praecipuas eorumdem cauſas videntur iurè quidem ac merito computanda. Iam pueros ex ingeſtorum abuſu ideo nocumenta ſaepe ſaepius contraxiſſe adnotavimus, quia tenellulae machinae recenter fabrefacta textura ingluviei cedit (§. XXVIII.), pariterque ruſticos homines maritimis, & paluſtribus in locis degentes ideo frequenter aegrotare conſueviſſe monuimus, quia niſi affluenti eduliorum quantitate, ſaltem qualitate prava veſcuntur (§. XLVI.) Modo autem intento animo perſcrutandum occurrit quidquid in Urbi-

Urbibus ipſis ad palati faſcinum invectum increbuit, quodque inſenſiſſimum mortalium corporibus poteſt evadere. Sive itaquè pluries, ſive ſemel in die manducare maiores noſtri conſueviſſent, ea tamen, quae officere corporibus arbitrarentur, eorum nonnulli reiicere minimè gravabantur, etſi haud frugale convivium apponerent diſcumbentibus. At ipſemet nidor embammatum, atque copia non evadebat helluonibus iniucunda, eo quod dum eſurirent aſotorum epulas inquirerent. Apud Romanos vero adeo ferina quaedam ingluvies invaluit, ut impuberes ipſi penum omnem clanculum congererent, natuque iam grandes populi placitis lenocinari non erubeſcerent. Poſtremis ſanè Romanae Reipublicae temporibus eo uſquè ſymposia legimus deveniſſe, ut in ipſis procerum aedibus nonniſi lurconum contubernia peragerentur; id quod ſub ipſis Imperatoribus perduraverat diutiſſimè, ut non amplius Catoni ſenioris frugalitas, ſed Veſpaſiani, Apicii, Luculli, aliorumque immodicum intueri valeret gulae ſatis avidae blandimentum. Etſi itaquè aſſidua veterum quorumdam intemperantia exoleverit, non deſunt quidem, qui dum propria abliguriunt, vel nunc de morbis ex ingluvie nimia ſubortis miſerrimè lamententur. Quod vero vel maximè dolendum eſt, puerorum reſpicit alimentum: Haud enim patiens inediae quilibet praedicabitur quando non in accubitu duntaxat aliquo ſolemniori, ſed in ipſis puerorum ientaculis apponantur edulia humanis corporibus inſenſiſſima, quorum libido ſi cum aetate creverit, non ita facilè poterit praetermitti. Cuncta proindè ſanguinis maſſa ex inſalubribus eodem eduliis coaleſcente alterationes nonnullas ſubibit, nequè amplius mirari

Digitized by Google

rari poſſumus, ſi plurimarum origo aegritudinum è ſanguine derivetur, cum ille potiori iure morborum reus diiudicetur poſtquam in alienigenam naturam migraverit.

§. LV.

Morbi ex prava ciborum quantitate, & qualitate manantes.

PRavam ex eſculentis, potulentiſque quantitate, & qualitate peccantibus emergere ſanguinis conſtitutionem nemo ſanae mentis inficias ibit, quandoquidem quotidiana nos edocet obſervatio, morbos quam plurimos ex adducto fonte frequentiſſimè dimanare. Caeterum ſi ſanguinis circuitus evaſerit concitatior, & dum vehementer arterioſum genus afficitur, eiuſdem acredo praeextiterit non tam facilè ſuperabilis, praecordiorum Aneuryſmata quiſpiam ſubſequi poſſe vaticinabitur. Corporis incremento proportionalis evadere in pueris debet ſanguificatio; in aliis vero ejuſdem conſervandi opportunitati debet exactiſſimè reſpondere. Haec ſi perturbentur, adverſa imminet valetudo pro efficacia cauſarum dignoſcenda. Oriuntur aegritudines nullum prima fronte periculum praeſeferentes quae ſatis ſuperque graviores evadunt, & machinam humanam ſubvertunt. Ex his tamen omnibus illud conſequitur, quod nempè validae requirantur actiones adhoc ut peracta exindè pateſcant Aneuryſmata. Hae tamen vim nonnumquam exerunt validiſſimam, veluti ex effectibus intenſius agentibus comprobatur. Et profecto plurima in Aneuryſmate promoven-

movendo collimant, quae adeo validè agunt, ut geminatam quandoque affectionem progignant arterioſa ſimul, atque venoſa vaſa protinus infeſtantem. Varicem quippè in venoſis praecordiorum canalibus cum Aneuryſmate conſociatam obſervavit in ſutore Lanciſius(a), qui nuſquam ſanè ſe credidiſſe faſſus eſt, varicem cavae minimè cognitam cum Aneuryſmate in aorta ſedem habente fuiſſe tunc temporis copulatam. Huiuſcemodi propterea caſus anſam ambigendi praebent obſervatoribus, adductas nimirum aegritudines ex cauſis vehementer agentibus proficiſci. Harum tamen nonnullae allatae ſunt, quae non infrequenter panduntur; ſed cum inter caeteras inopinatae quaedam, adveniant, quae vix poſt cadaverum inciſiones manifeſtantur, ab iis recitandis ſuperſedendum eſt, cum illae uſquè adhuc adductae fuerint, quae iteratis innotuerunt obſervationibus, ac frequentiora fortaſſis reddidere noſtro aevo praecordiorum Aneuryſmata.

§. LVI.

Gymnaſticae abuſus.

Non me fugit, immodicas quoque priſcorum exercitationes eo uſquè deveniſſe, ut vel in iis, quae ad valetudinem conſervandam inventa fuerant, luxus certatim agnoſceretur. Tametſi igitur huiuſcemodi penè obſoleverit uſus, ſatis ſuperque quiſpiam adinvenitur, qui ſive currendo, ſive canendo, ſive toluta-

riam

(a) *De ſubitan. mort. l. II. Obſ. 5. Romae 1745.*

riam peragendo equitationem, vel quomodocumquè motus corporis inſtituendo exercitationis limites praetergreditur. Quidquid vero ad immodicas corporis exercitationes referri debet, inter externas advenientes cauſas accenſendum eſt, ex quibus Aneuryſmatica vitia proficiſcuntur: Dum namquè aliqua peragitur violenta quamtumvis exercitatio illae adhibendae cautiones forent, quas apud veteres Graecos, atque Romanos in uſu quondam fuiſſe compertum eſt, qui cum Agonyſticis navarent operam exercitationibus, conſtitutis quibuſdam legibus obtemperabant, dum praecipuè de certaminibus publicè peragendis ageretur, quae adhoc ut ritè diſpoſita forent, a Gymnaſiarchis conſueverant moderatiora conſtitui (*a*). At vero in his quoque delinquere homines incoeperunt: Exercitationes quippè inſtituere aggreſſi ſunt, quae modum exceſſerant, atque habitui corporis, ipſiuſque viribus minimè reſpondebant. Quod vero maximè ad rem noſtram facere videtur in eo ſitum eſt, ut nimirum ab iis producantur cumprimis incommoda exercitationibus ad veram Gymnaſticam referendis, quae etiamnum vigent, ſed peraguntur inopportunè, quin ea ſpectentur, quae exindè emergere detrimenta conſueverunt. Quod ſi inſperatos quivis excipiat ramices, thoraci maius obveniet damnum, quod praecordia ipſa adoritur quam ſaepiſſimè, ceu in curſoribus, baiulis, tibicinibus, fiſtularum modulatoribus, caeteriſque huiuſcemodi addictis muneribus deprehenditur. Veruntamen cuncta haec pro datis occaſionibus Aneuryſmaticas progignere valent praecordiorum aegritudines, eaſque

(*a*) Vid. *Mercurial. De Art. Gymnaſ. Amſtelodami* 1672.

eaſque progenitas palam facere, ideoque inter frequentiores Aneuryſmatum cauſas reponi nonnumquam poſſe videntur, veluti in iis animadvertitur, qui ex longè perſpicuis huiuſce generis cauſis ex morbis circa praecordia ſedem habentibus infirmantur.

§. LVII.

Hyſtericae foeminarum affectiones.

AT propriis etiam foeminae praecordiorum affectibus corripiuntur ex peculiaribus cauſis, quae in illarum ſexu panduntur, illico deducendis: Saepè enim Hyſterica paſſione laborant, atque harum aliquas ego ipſe novi inſolito percitas inſultu, vixque plurium hominum viribus obtemperantes. Ad convulſivorum motuum claſſem referendum eſſe talem affectum quiſpiam benè cordatus homo non inficiabitur, cum id ex ipſis effectibus deducatur. Quatitur itaquè univerſum corpus, cordiſque advenit tremor, & palpitatio, ex qua arterioſa vaſa cordi proximiora immanem aliquando pulſationem adipiſcuntur. Puellam me quondam vidiſſe memini magno admodum animo, validoque condecoratam corporis habitu, quindecim circiter annis natam, paſſione Hyſterica laborantem. Haec ſpaſmodico ſenſim creſcente paroxyſmo tali corripiebatur cordis palpitatione, ut vel ab iis, qui ad eam inviſendam convenerant, etſi a lecto non parum remotis, exaudiretur. Anterior thoracis pars elevari quodammodo videbatur, ac ſi peracta in coſtis preſ-

P ſione

ſione ſternum aſſurgeret (*a*): Talia vero phoenomena in poſteriori remiſſius agebant; cordis tamen ictus maximoperè adaucti apparebant (*b*). Id tamen admirationem quamdam extorquere vel maximè videbatur, quod nimirum externae carotides arteriae, atque iugulares venae ſuam adeo diametrum extenderint, ut modo triplo, modo quadruplo maiorem habuerint. Mammae inſuper, quae nuper ſororiari coeperant, multum creverant mole ſua, & liviſcentibus foedari maculis, ſenſimque tumeſcere quodammodo videbantur. Omnis deniquè corporis ambitus ruborem, internumque, ut illa aſſeverabat, calorem contraxerat, qui declinante, gradatimque evaneſcente paroxyſmo deper-

(*a*) ipſo etiam exiſtente Aneuryſmate validiſſimae adveniunt pulſationes, veluti ſe vidiſſe anno 1605. teſtatur Hildanus, cui Aneuryſma perſcrutari contigit, quod totam ſiniſtrorſum thoracis partem ad ſternum, & collum uſquè occupaverat, pulſationem habens adeo vehementem, ut elevari veſtimenta conſpicerentur. Vid. *Obſ. Chirurg. Cent. III. obſ.* 43. *pag.* 225. *Francofurti ad Moen.* 1682. Monendum interea, non raro ex ipſa diuturna cordis palpitatione Aneuryſma fieri ita ut quod Aneuryſmatis quandoquè ſyntoma eſt cauſa exindè fiat. Adducta inſuper palpitatio, quae ab ipſo quoquè pericardii hydrope excitari poteſt monente Tulpio *Obſerv. Medic. l. II. cap.* 26. *Lugdun. Batav.* 1716. cum praeternaturali, eaque excedenti cordis amplitudine copulari poteſt. veluti animadvertit Heurnius *Obſerv. rar. Hiſtor.* 28. *Lugdun. Batav.* 1609. ex qua pericardium diſtendi admodum ſolet, licet ex ipſo affluenti latice diſtendi facilè poſſit, ſicuti obſervaverat Carolus Piſo *De morb. ex colluv. ſeroſ. oriund. ſect. III. cap.* 11. *Muſſipontii* 1618.

(*b*) Idipſum an. 1717. in foemina 22. ann. obſervaverat Gherlius *Oſſerv. di Medicin. &c. Cent. II. P. I. Oſſerv.* 36. *pag.* 195. *Venezia* 1753.

Digitized by Google

deperdebatur. Cuncta interim haec feſtivis, in quos fortunae blandientis ope advocata fuerat, adventantibus hymenaeis, protinus evanuère molimina eludendo ſelectiora quaeque nequicquam profutura medicamenta. Veruntamen cum debili fibra mulieres coaleſcere Medici penè omnes agnoverint, alienum a veritate nullo pacto videbitur affirmare, eas pluſquam homines praecordiorum Aneuryſmate laborare, quod haud raro in partu ipſo propter illos, quos peragere conantur foeminae conatus contrahitur. Quinimmo & ipſa adſtipulatur rationibus experientia rerum omnium magiſtra, ex qua evincimur, rarius huiuſcemodi morbos in viris, frequentius tamen in foeminis deprehendi. Et ſanè Epilepticis ſeclusis inſultibus raro quidem advenientibus non infrequens agnoſcitur in mulieribus Hyſteriſmus ad concuſſionem immanem in earumdem corpore inducendam accommodatus, ex quo praecordiorum Aneuryſmata perſaepè uſuvenire poſſe multis demonſtrari poſſet rationibus cuique conſpicuis. Praeterquamquod ſi ab ineunte aetate talis affectus exordia ſumpſerit, veluti fieri poſſe demonſtratum fuit (§. XXVIII.), facilè omnes intelligunt, ex Hyſtericis concuſſionibus morbum in lucem prodire, qui multis menſibus delituerat. Niſi itaquè optimum, robuſtumque corporis habitum foeminae ſint aſſequutae, enumeratis facilè ſuccumbent aegritudinibus.

Digitized by Google

§. LVIII.

Puellarum aegritudines nonnullae.

NEque aliter in Pica morbo foeminis, praeſertim puellis, familiariſſimo decernendum occurrit: Ipſae enim ex ingeſtorum abuſu ita diſponuntur, ut nil eſſe autument creta, carbonibus, ſimilibuſque cupediis delicatius. Quum autem planè conſtet, utiquè Hyſtericam ex huiuſcemodi affectu paſſionem emergere conſueviſſe, ex qua concuſſiones oriuntur innumerae, hinc & Aneuryſmata patefieri poſſe ſuſpicandum. Quamobrem illud cumprimis obſervatu dignum videtur, quod nimirum in aſſignanda frequentiorum quorumdam effectuum cauſa error aliquis ſemper in tranſigenda vita perpetratus deprehenditur. Quoniam vero pleraeque mulierum, quae procreandae ſoboli vacare decreverunt, prolificam perſaepe auram in uterum excipiunt, hinc & in ipſis rareſcit ſanguis, atque velocius per canales adigitur, qui, niſi valida ipſae ſtipentur textura, haud difficulter impellentis ſanguinis viribus cedent, uſque dum laxitas quaedam in internis ſuperveniat arteriarum parietibus, ex qua fatiſcere compellantur. Neque abſolutè decernendum, menſium fluxum ſequiori ſexui caeteroquin ſaluberrimum, ſi modum exceſſerit, detrimentum afferre poſſe, etſi inchoatis depellendis grumeſcentibus materiis poſſit aliquando idoneus eſſe (§. XII.): Liquet enim, ex imminuta nimium ſanguinis quantitate eiuſdem immutari per arterioſa vaſa celeritatem (§. LXXI.), pariterque Hyſtericas affectiones cum menſium ſuppreſ-

ſione

Digitized by Google

ſione conſociari, ex qua ſi morbus aliquis in praecordiis incoeperit, pateſiat: Obſtructio enim quaecumque valida ſat eſt ad vitium incoeptum, & latitans in apertam planè lucem collocandum. Porro quoddam mihi contigit in foeminis obſervare phoenomenon, quod nempè quibus in praecordiis Aneuryſma permagnum extiterit, in iis ut plurimum menſtruae ſuppreſſae purgationes deprehendantur. Quum vero uſuvenire minimè poſſe videatur, ut conſtituto Aneuryſmate menſium enaſcatur ſuppreſſio, ne dum promoveri poſſit, veluti ex valida circa tumorem Aneuryſmaticum exorta pulſatione deducitur, cum haec concitatum cruoris motum ſupponat, hinc potius ex totali ſuppreſſione ſuſpicabitur aliquis, allatum vitium exoriri conſueviſſe. At ea, quae de praeternaturali pulſatione dicenda ſunt, circa tumorem conſpicua fieri compertum eſt, quin concitatior arteriae alicuius motus uſquè ad inferiora vaſa protendatur. Menſium itaquè ſuppreſſio ideo ſuborta quandoquè praenoſcitur, ſive quia maior cruoris affluxus in ſatis amplo tumore perficitur, ſive quia eiuſdem plaethora, ex qua huiuſcemodi fluxus ad erumpendum diſponi ſolet, ex ipſo Aneuryſmatico tumore aliquatenus remoratur. Neque dubitandi locus eſt, ex eadem ſuppreſſione Aneuryſma ipſum efformari poſſe ſi diuturna admodum ſit: Sanguis etenim retropulſus internum maiori vi arteriarum ambitum comprimet, adeo ut excedenti quantitate ſua aliquam promoveat ſenſim dilatationem. His ulterius additur, quod ſanguis ipſe è corde propulſus idem ex ſuperaddita inferius reſiſtentia efficere poteſt, quin aliae accenſeantur cauſae validiores.

diores (*a*). Ut igitur decerni poſſit, num ex Aneuryſmate producatur allata ſuppreſſio, ſive ex huiuſmodi ſuppreſſione ipſum gignatur Aneuryſma, videndum ſupereſt, utrum poſt diuturnam ſuppreſſionem detectum fuerit, tuncque ex ea profluiſſe credendum eſt; ſin vero contrarium contigerit, aliter cogitandum eſſe decernitur.

§. LIX.

Menſtruae purgationis ſuppreſſio.

SAnguinis inſuper quantitas maior extat in foeminis, quam in viris, nec non relativa plaethora vel dum menſtrua ſupprimuntur adeſſe debet. Nil ergo mirum, ſi intercipiatur cruoris eruptio cum inſignis obſtructio canalium adeſt, ſi praecipuè ſanguinis lentor cum craſſitie copulatus advenerit: Tunc etenim ſuperabit evacuationem additio. Praepedito itaquè ad inferiora affluxu, auctaque ſenſim illius quantitate, uniformi preſſione, nec non aequabiliter arteriarum parietes minimè comprimentur. Quod ſi aequalis ubiquè non ſit reſiſtentia, ſed in aliqua vaſorum parte imminui facilius poſſit, ſanguis ibidem vaſis extendet diametrum, idemque vas ad Aneuryſmaticum ſuſcipiendum vitium determinabitur. Id tamen

(*a*) Inter has menſtruae purgationis conſtitutio recenſeri poſſe videtur, quae nonnumquam eroſivam contrahere naturam poteſt, ut monuit Stentzelius *Comm. ad Lindeſtolp. De ven. pag.* 144. *Francofurti, & Lipſiae* 1739.

men innuiſſe viſus eſt Freindius (a) dum affirmavit, quod nempè ex huiuſcemodi ſuppreſſione oboritur arteriarum pulſatio, ex qua venarum varices, ad praecordia anxietas, atque aliquid aliud longè moleſtum vaſis cardiacis evaſurum. Haec autem magis in aorta aſcendente obſervantur, cum deſcendentis truncus amplior in foeminis, quam in viris fuerit conſtitutus (b). Infertur igitur, pulſationem, motumque ſanguinis ſubitum magis in foeminis eſſe debere, adeoque morbum facillimè recrudeſcere: Nam ex ampliori vaſis diametro eruitur, maiori ſanguinem impetu adigi verſus inferiora, qui tamen impetus ad promovenda catamenia ineptus evadit, ſi uteri, & vaginae vaſa firmiter conglutinata textura coaluerint. Parcius fluunt in puellis pubeſcentibus menſes, ac foeminas annis graves nihil admodum torquent. Solertiſſimè tamen obſervatum eſt, quod in puellis menſtrua nondum paſſis ſaepè ante fluxum mammae intumeſcunt, pariterque in nonnullis foeminis inſtante memorato fluxu venter mole grandior evadit, ut penè Tympaniticae videantur. Ex his deducitur, plaethoram ex qua eruptio pendet, inſigniter adauctam eſſe, atque impedimenta primo impetu reperiri non tam facilè ſuperanda, ex quibus aliquando cardiacos exoriri affectus poſſe concludimus.

§. LX.

(a) *Emmenolog. cap.* 10. *Oxonii* 1703.

(b) Haec tamen amplitudo a preſſione ventriculi, aliarumque partium oriri, & a ſuperaddita pulſatione augeri facillimè poteſt. Vid. *Woodvvard Idea of the naturae of man. London* 1725. Latinè vertit, & Tiguri edidit librum hunc Jo. Jacob. Scheuchzerus.

§. LX.

Artificum quorumdam Aneuryſmata.

NEque tam viris, quam foeminis praecordiorum Aneuryſmate laborantibus extraordinarium corporis ſitum diutius perſiſtentem officere denegaverim, quin potius eorum nonnullis ex ea, quam profitentur, arte allatum morbum facile ſupervenire crediderim, ſi inordinatae corporis mutationes fuerint admodum diuturnae. Videmus itaquè artifices quoſdam, qui dorſum incurvare neceſſaria, ac perniciosa obſtricti lege varios contrahunt morbos, quos graviores ſenſim evadere poſſe ex aſſidua exercitatione deducitur. Nequè mehercule ex eorumdem numero literatos homines delendos cenſeo, qui ſive legendo, ſive ſcribendo pectus inclinant, quandoquidem horum plerique longa annorum ſerie graviſſimos ſibi morbos accerſunt dum communi literariae reipublicae invigilant incremento. Qualeſcumque igitur huiuſmodi perfungi debere muneribus perſpectum eſt, ad quae rite obeunda aſſidua requiritur corporis incurvatio, Aneuryſmate quoque affici quandoquè credendum eſt, veluti experientia ipſa rerum magiſtra obſervatoribus demonſtravit. Dum interim curvato dorſo inclinatur pectus, omnia propemodum abdominis viſcera fortiter comprimuntur, ex eaque compreſſione fieri nequit, quin & arterioſa vaſa, quae in viſcera ipſa ſanguinem ferunt, aliquatenus comprimantur. Propriam ergo diametrum anguſtiorem habebunt adducta perſiſtente compreſſione, ex qua diametri imminutione

ne

Digitized by Google

ne maior illic conſequetur ſanguinis impulſus, ubi viſcerum compreſſio peragitur. Sanguis proindè, qui per aortam ad reliquas defertur arterias, eandem haudquaquam aſſervabit vim, quam tum peragebat, cum reliqua vaſa quolibet vacabant impedimento. attamen eaedem fient a corde expanſiones. & ex aorta ſanguis impetu magno trudetur in eas partes, ubi preſſio ſuborta eſt. Magnam arteriarum tunicae ſubeant vim oportet, uſquè dum corpore in priſtinum ſtatum reſtituto remora ſanguinis motui interpoſita protinus abiiciatur. Arteriarum tunicae caeteroquin firmiter fabrefactae ſenſim extendi poſſe texturam internam concluditur, atque ex aſſidua diſtenſione, multum ampliari uſquè dum Aneuryſmaticus tumor exurgat, quem eo propinquiorem cordi futurum coniicitur, quo maior incurvatio corporis extiterit. Haud aliter de corde ipſo ſtatui poſſe videtur, quod ſi ex retropulſa quadam ſanguinis quantitate perſaepè afficiatur, facilè quidem cenſendum eſt, maiori ipſum mole ſtipatum latiores exindè ventriculos habiturum.

§. LXI.

Validarum tuſſium noxa.

PRaeterea illud idem in adultis quoquè decernendum videtur, quod de pueris ipſis iam adnotatum eſt, qui ex diuturna, eaque valida tuſſi ſaepè ſaepius infirmantur, & ad ſuſcipiendum Aneuryſma ſatis facilè diſponuntur (§. XXXVI.): Nam & ipſis in adultis talem effectum mihi crebro contigit obſervare. Vir quinquagenario maior iam ex multis men-

ſibus vehementi tuſſi corripiebatur, ex qua propter concuſſiones longè diuturnas herniosus evaſerat. Hic Ianuario menſe anni 1756. in Florentinum Nosocomium venire decrevit, cum praeter caetera ipſi familiaria ſyntomata dolorem circa medium ſternum, & valdè moleſtum anhelitum cum intermittente pulſu coniunctum experiretur. Pulſatio permagna in praecordiis advenerat, cui moleſtus admodum ſubnectebatur decubitus, cunctaque progreſſu temporis ſigna detecta ſunt, ex quibus cardiacum vitium ſolet emergere; vehementia tamen ſyntomatum iam ex duobus menſibus tum detecta fuit ab aegrotante, cum ex moleſtiſſima tuſſi quamdam veluti diſciſſionem in praecordiis perſenſiſſet; id quod planè videtur oſtendere, adultos quoſque homines, etſi validiori donatos fibrarum firmitate, facile ex obſtinata tuſſi praecordiorum aegritudinibus obnoxios fieri. Idipſum in quadragenaria muliere eodem menſe obſervavi, quae integro ferme anno tuſſim paſſa fuerat vehementem. Quamcumque igitur immanem concuſſionem ad Aneuryſma circa praecordia promovendum accommodatam eſſe poſſe innoteſcit.

§. LXII.

Aneuryſmata cuiuſcumque arteriae.

Quae tamen uſquè adhuc producta ſunt vera reſpiciunt praecordiorum Aneuryſmata, quae ſenſim vel in ipſa pueritia fiunt, gradatimque augentur, donec pro data qualibet occaſione pateſcant. Illud tamen unum vel maximè ſupereſt adnotandum, quod nimirum ea penè omnia, quae de Aneuryſmaticis prae-

praecordiorum aegritudinibus effati ſuimus, aliis quoquè arterioſis univerſi corporis vaſis aptari poſſunt, prout varii conſiderandi ſemper occurrunt effectus ex maiori, minorive cordis vi ultro prodeuntes. At vero ſpuria quaedam quandoquè obſervantur Aneuryſmata, quae ignoratur ſanè, utrum a vero, & paulatim adaucto proficiſcantur, vel utrum repentè contingant. Ego equidem arbitrarer, perarduam ſanè non eſſe provinciam decernere, quaenam ſit huius affectionis origo, ut proindè priorem ab altera quivis diſtinguat, ſi ea, quae in toto vitae curriculo quiſquis aegrotantium peregerit, praenoſci valerent: Fieri namquè poſſe non videtur, ut qui huiuſcemodi affectionibus infeſtantur, ne minimum quidem in aliqua ex adductis ſupra rebus deliquerint. Quum autem ex aſſidua, eaque repetita obſervatione nulla naſcatur de talibus effectibus diſputatio, pariterque haud alienum a veritate ſit repentè fieri, atque ex improviſo manifeſtari, hinc maxima in tempore, loco, & varietatibus aſſignandis exoritur difficultas, cum de illo praeſertim ſermo fuerit inſtitutus Aneuryſmate, quod circa praecordia genitum internoſcitur. Id tamen admiratione, atque animadverſione ſimul dignum videtur, ſpuria nimirum Aneuryſmata frequentiora eſſe, quam plerique Medicorum cenſeant, ceu iteratae oſtendunt cadaverum inciſiones. Quam multos profecto ex forti Apoplexia protinus ereptos aſſiduè conquerimur, eoſque vere Apoplecticos occubuiſſe dictitamus: Attamen diſſecto nonnumquam cadavere nullum in nervis, & cerebro, aliiſque partibus vitium deprehenſum fuit, ſed arteriae alicuius diſciſſio, omniumque tunicarum eiuſdem eroſio reperta eſt. Hydrope olim laboraſſe repentè progenito autumaverat

Medicus quidam aegrotantem, qui cronico antea morbo correptus fuerat, ex quo Hydrops ſuperadditus credebatur. Diuretica itaquè propinanda eſſe putabat medicamenta, cum ex his, uti audacter nimis ſpoponderat, valetudinem exindè expectandam eſſe planè confideret. Haec tamen cum in irritum cecidiſſent, improviſus tandem interitus cunctorum vicit expectationem. Ex Hydrope tamen è vivis exceſſiſſe communis fuerat omnium conſenſus, cum paulo antè obitum magnoperè abdomen intumuerit aegrotantis, talibuſque ſtipari videretur morbus indiciis, ut verum Aſcitem aemulari propemodum appareret. Inſtituta proindè cadaveris ſectione, non ſerum, non aqua, ſed cruentus prodiit gurges ex aortae trunco circa emulgentes diſciſſo proveniens. Adhuc opuſculum hoc prima vice ſub praelo ſudabat, & nondum dimidium menſis Aprilis anni 1656. incoeperat, quo Vir quidam ex Aneuryſmate vita functus opportunam peragendarum obſervationum occaſionem praebuit Anatomicis. Itaquè ſupra caetera, quae mihi aliiſque contigit animadvertere, ventriculus inſigni mole redditus inventus eſt, totuſque refertus ſanguine, qui ex Aneuryſmate in aorta conſtituto profluxerat. Aneuryſmaticus interea tumor, qui oeſophagi parietibus adhaerebat, paulatim diſciſſus talem ſibi tranſitum aperuerat, ut permagna ſanguinis quantitas in ventriculum ipſum delapſa fuerit, & non exiguam Viris clariſſimis, qui adfuerant inciſioni, admirationem pepererit. Verum enimvero & ipſae aliundè viſae ſunt totales anaſtomoſes Medicorum admirationem non mediocriter excitantes. Triſte profecto inopinatae anaſtomoſeos in ſubclavia dextera eventum, ex quo mors

ſub-

Digitized by Google

ſubſequuta illico fuit, in milite detexit Malvetius (*a*), caſuſque perſimiles alio legimus memoratos ex huiſcemodi manantes affectibus, modo hoc, modo illud arterioſum vas afficientibus (*b*). Sed quid praeſtat ab aliis hiſtorias mutuari, cum ego ipſe caſum perſimilem, & maioris fortaſſe momenti contigiſſe reminiſcar?

§. LXIII.

Peculiaris obſervationis deſcriptio.

DUm Piſis degerem anno 1751. naturalium primordia rerum in illa Scientiarum aula celeberrima percepturus longè funeſtum obſervare mihi contigit infortunium: Vir enim circiter quinquagenarius, ſarcinator, Hypocondriacis affectionibus obnoxius, violentis exercitationibus vacans, pilae praeſertim ludis aſſuetus, cupediis, ac vino meraciori, eiuſque ſpiritui nimium indulgens, temperamenti ſanguineobilioſi, florido nimium perfuſus colore, iracundia concitari ſolitus, dum ingruente veris tempeſtate die quadam edulia optima, & delicatiora ingurgitaſſet, ac generoſa vina bibiſſet, dormitum abiit. Non multo poſt a ſomno expergefactus denuo biberat, unaque cum ſociis ad relaxandum animum in publicum ſeſe locum contulerat, ubi ſcrupis ludendo dies conterere conſueverat. Mirabantur admodum circumſtantes,

(*a*) Vid *Hiſtoire de l' Academ. Royal des Sciènces an.* 1721.

(*b*) Dexteram thoracis cavitatem repletam ſanguine, qui ex aortae Aneuryſmate repente diſciſſo profluxerat, in inciſione cadaveris deprehendit Bonetus. *Sepulchr. Tom. I. l.* 2. *ſect.* 2. *pag.* 584. *Genevae* 1700.

Digitized by Google

tes, illius faciem, & oculos ruborem plus aequo contraxiſſe, cum accenſos carbones aemulari propemodum videretur. At de praegreſſa vini ſumptione commonefacti obſtupeſcere illico deſierunt. Porro nonniſi ſcommata, & vaniloquia ex eiuſdem ore prodibant, & modo ululatus, modo gemitus emittebat, modo vero repente clamitans meticuloſus trepidabat, haerebatque adeo tremebundus, ac ſi circumſtrepentium inſtrumentorum ſonitum perſenſiſſet, cunctaque contractae temulentiae ſyntomata ſenſim adaucta praeſeferebat. Dum interim expoſtulare videtur occaſio, ut ex aſſidua ludorum iactura contra ſortem ſibi nimium adverſam protervus inveheret, iurgiis adverſus amicos prolatis ad maniacas rixas gradum feciſſet, niſi circumſtantium acceſſiſſet impedimentum. Qui vero ad haec auſcultanda arrectis auribus adſtabant, cum iam adveſperaſceret, & ludentis, ſimulque perdentis animum introſpicerent, ſuaſerunt ei, ne iram in illos evomeret, ut domum ſe reciperet, id unum rati, quod nimirum ex ſanguinis miſſione poſt aliquod quietis intervallum inſtituta mitiora evaſura forent ſyntomata. Aſt ex adverſo res ceſſit: Cruento namquè gurgite ex ore fluente oppreſſus repentè fuit, & in mortis cenſum deductus. Palluit illico facies, atque univerſum corpus, quod verè athleticum putabatur, in tetram, luridamque cadaveris formam, ac ſi longè diuturna laboraſſet Cachexia, vel inſanabili Maraſmo correptum eſſet, fuit poſt interitum commutatum. Inſolita qui illuc advenerant perculſi formidine, Medico, qui accitus perrexerat, ſuaſerunt, ut ex anatomica cadaveris inciſione rupturae locum internoſceret. Luſtratis itaquè illius corporis cavitatibus, cunctiſque exploratis viſceribus, pulmonalis arte-

Digitized by Google

teriae totalis diſciſſio fuit deprehenſa, ex qua duodecim protruſae ſanguinis librae ſtatim poſt diſciſſionem eruperant, & plures forſitan erupiſſent, niſi poſt eius obitum obturaculum faucibus appoſuiſſent. En igitur funeſtae tragediae adumbrata narratiuncula legentium fortaſſis animum non levi terrore percellens.

§. LXIV.

Allatae obſervationis confectaria.

ARteriarum involucra firmitate quadam gaudere compertum eſt (§. VI.), pariterque unicuique innoteſcit, citra plaethoram eroſivum quoddam principium in ſanguine deliteſcere (§. LI. LXXIII.). Quapropter utraque in adducto caſu ad anaſtomoſim producendam conſpiraſſe viſa ſunt: Inſignis namquè plaethora in huiuſmodi viro ſemper extiterat, atque ex pravo ſui ipſius regimine ſanguinem ad eroſivum ſuſcipiendum principium fuiſſe paulatim diſpoſitum coniiciendi ſuſpicio adeſt, quandoquidem generoſa affatim vina quotidie ſumpſiſſe exploratum eſt, ingeſta praetereundo, quae non parum obeſſe poſſunt (§. XXVIII. LIV.). Analyſis Chymica oſtendit, quidpiam tartareum, ſalinum, oleoſum, atque ſulphureum in vino plus minuſve contineri, prout in diverſo climate fermenteſcit, & varia methodo conficitur. Haec tamen in fervido muſto mirè affluunt, cum in illo ſpiritus acer, acredine nares feriens, ſubacidulus, & multum elaſticus fuerit deprehenſus. Enimvero huiuſcemodi partes cum fermentationis ope diſſociari nequeant univerſae, ſemper aliquid acre ſupererit, eiuſdemque in-

in allato caſu debilem arguitur evaſiſſe, illud unum videbatur ſupereſſe, ut nempè aliquid admodum vehemens oboriretur, ex quo repentina diſciſſio contingeret. Id autem adveniſſe ambigi nequit, ſi ea, quae inconſulto adductus homo peregerat, expendantur: Reſpirationem namquè, cordis vires, omneſque corporis actiones adauctas fuiſſe nemo inficiabitur, cum ex aſpectu duntaxat ad iram compoſito, & ob vini qualitatem, & quantitatem extuante, ac ſupra modum immutato deduceretur. Si ergo ſanguis qualitate, & quantitate delinquendo in partem minoris reſiſtentiae validos, & praeternaturales ictus impegerit, continui quaedam ſolutio ſanguinis reſpondens viribus ſubſequetur. At vero cum validiſſimae in eo, de quo meminimus, viro extiterint vires, maioris momenti effectus expectandus erat (§. XLVII.), veluti demonſtravit arteriae pulmonalis anaſtomoſis ex eadem protinus dehiſcente ſuperveniens. Ergo validis opus eſt cauſis ut magni momenti pandatur effectus, ad quem producendum non modo adaucta requiritur actio, ſed aliqua inſuper diſpoſitio, quae diu multumque perſeverans tandem aliquando pro data qualibet occaſione in apertam lucem prodierit. Ea interim, quae huc uſque effari placuit, ad peculiares quaſdam, atque praecipuas affectuum Aneuryſmaticae indolis cauſas pertinent. Quum autem perſpectum ſit, cuncta haec in eo ſita eſſe, ut nempè tum huiuſcemodi affectiones inſurgant, cum aliqua in humano corpore ſuboritur vis validè nimium agens, hinc innumera penè ad id efficiendum conſpirare valent, quae cuivis innoteſcunt, quin de his ſermo ſpeciatim inſtituatur, & quae

luculentam ſatis dicendi materiem praebent, ſi cum iis, quae innuere voluimus, conferantur.

§. LXVI.

Medicorum obſervationes.

His curſim raptimque delibatis, monendum ſupereſt, permultas variis in operibus Medicinae procerum hiſtorias reperiri, plurimaſque una ſimul collectas perlegi obſervationes in Actis praecipuè Medico-Phyſicis (*a*), ubi praeſtantiſſimae extant cardiacarum aegritudinum deſcriptiones tum ad immanem, eamque praeternaturalem cordis amplitudinem, tum ad Aneuryſmata in praecordiis progènita ſpectantes. Cor itaquè ibi videbimus non modo magnum, planum, minimèque globoſum, valdè pingue, ponderoſum, eſangue, calculiſque refertum fuiſſe obſervatum, ſed inverſum, diſtortum, unum habens ventriculum, duris tuberculis obſitum, atque hydatidibus refertiſſimum repertum fuiſſe, ita ut eius magnitudo, quae talis eſſe ferme ſolet, ut periferia 14. longitudo ſit 6. & latitudo in baſe 4. pollices non excedat, non ſolum iuſto minor, ſed multo maior reperta ſit, uti in abortu humano deprehenſum aliquando fuit, nec non in adultis hominibus, atque in canibus, quorum cor vitulinum longe ſuperans viſum eſt. Talia vero cum Aneu-

(*a*) Huius generis obſervata patent ſimul congeſta ex ſynopſi Kellneriana *Obſerv. Med. & Phyſ. Academ. Caeſar Leopold. Carol. Nat. Cur. Norimbergae* 1739.

Aneuryſmate haud raro copulantur, veluti de Aneuryſmate pulmonalis arteriae dicendum foret cum auricula cordis dextera monſtroſa coniuncto, nec non de illo, quod in aorta aſcendente (*a*), & in externa

 caro-

(*a*) Non raro ſolet uſuvenire, ut conſtituto in aorta quovis impedimento innaſcatur etiam Aneuryſma, veluti praeexiſtente polypo deprehenditur. Atque id in cadavere Caroli Patini obſervavit Alexander Knips Macoppe, qui polypum in aorta locatum eſſe reluctantibus aliis, qui ſe ad aegrum inviſendum contulerant, pronunciaverat. Quamobrem non abs re factum cenſeo, ſi quaedam ex ejuſdem tranſmiſſa ad aegrotantem epiſtola nunc afferantur morbi argumenta, ex quibus illius ſedem, naturamque deduxerat, ceu inſtituta poſtmodum ſectio cadaveris praemonſtravit. Sic itaque in eius epiſtola legitur, quae Brixiae anno 1731. denuo lucem aſpexit §. III. pag. 3. *Quae ergo*, ait ille, *ex morboſa iliade excerpſi haec ſunt: Te ſcilicet ex valida, & activa conſtitutione ſexagenarium factum, ſollicitudinum varietate, ac literariis laboribus attritum, vitaque ſedentaria emollitum, duobus ab hinc annis in faciei pallorem, cachecticum habitum, & aliqualem extremorum emaciationem inclinaſſe, cum pulſu inaequali, & perturbato, ac Dyſphnaea, praecipuè dum per plana inclinata digrediebaris, Ptyaliſmo aliquando copioſo, albo, viſcidulo, nulla vel tenui tuſſi, nullo dolore, aut pondere in praecordiis, vel in dilatatione, aut conſtrictione thoracis ſenſibili, nulloque ſonitu, aut ſtertore in reſpiratione, ſed cordis anxietate, tremore, vel levi palpitatione per vices exacerbatis; quibus affectionibus phlaebotomia, catharticis, becbicis, ac ſudorificis mederi conſilium cum fuerit, in hypocauſto excitato ſudore, omnia ſyntomata exaſperata fuiſſe, ita ut Ortophnoicus ſummo vitae diſcrimine factus fueris, a quo repetita venae ſectione emerſus, etſi per viginti circiter dies ſyntomata omnia parum relaxari viſa ſint, denuo tamen ſenſibilem cordis palpitationem, reſpirationem concitatam, anheloſam, ac cum efflatu, uti*

feſti-

Digitized by Google

carotide poſt auris helicem repertum legitur, modo ex violenta in pilae luſu commotione, modo ex interno

feſtinantibus, ac praefocatis contingit, inordinatim, etſi noctu praeſertim, vel quaecumque levi corporis inclinatione, & membrorum agitatione recurrentes, cum pulſu continuo inaequali, deficiente, ac recurrente exacerbatus fuiſſe; quibus etiam recrudeſcentiis repetitam phlebotomiam, quae ſanguinem denſae texturae, cum craſſamento glutinoſo ad inſtar membranae ſuperextenſo exhibuerat, uti in inflammatoriis affectibus apparet, opem tuliſſe fertur. Quum autem publico ſpectaculo exponendum occurreret inſigne cadaver, quod vivendo literarius orbis adoraverat, virumque decebat, qui admodum publicae utilitati indulſerat, permulta ſeſe obtulerunt examinanda, quae ex eadem epiſtola depromuntur. *Primo itaque* (ſic laudatus loquitur Auctor §. LVI. pag. 71.) *diducto ſterno, nulla aquarum eluvies in thoracis cavitate viſa eſt; ſolummodo dexter pulmonum lobus a ſterno ad vertebras, uſquè valida membranula pleurae adnatus erat. Hinc producta ſectione, perluſtratis infimi ventris viſceribus, nulla labes, praeter iecur tetro quodam rubore ſuffuſum, cyſtim felleam collapſam, bile ſemioppletam, lienque potius extenuatum emicuit. Spiritalibus ergo viſceribus exemptis, pertractato pulmone, in nullam tenſionem, duritiem, vel conſiſtentiae inaequalitatem impigimus, & diverſimodè diſſecto ab interna ſubſtantia, nil praeter condenſatum cruorem effluebat, nulla vomica, vel tuberculo enitente, nulla phlegmatis maſſa intra bronchiales fiſtulas intercepta. Verum ad cor accedentes arteriam magnam ita dilatatam offendimus, ut aliud cor in pericardio concluſum aemularetur; cum etiam tunica diſſecta corpus cordi ſimile erueretur. Huius tamen textura diligentius examinata, polypoſam eſſe concretionem comperimus. Excedebat namquè anſerini ovi grandioris magnitudinem, trium, quatuorve unciarum pondus exaequans, figura cardui cinarae fructui haud diſſimilis, tendinoſis principiis, brevibuſque propaginibus, aortae radicibus ſupra ſemiluna-*

res

terno vulnere, modo demum ex vehementi tuſſi dependens. His quidem perſpectis ad alia non inutilia progredimur.

PARS

res valvulas innixa baſi; deinde latiori ventre ſoluto in ſerratum, vel laciniatum apicem deſinens, ad divaricationem uſque arteriae porrigebatur; haud tamen aortae parietibus quaſi cartilagineis ita coaptata erat, quin relictis rimulis quaedam liquidi quantitas non interflueret. Subſtantia atram ferens rubedinem, ſpongioſa, ſeu fungoſa potius percipiebatur, quae in viginti amplius cortices, ſive laminas membranoſas diſtincta glomum involutarum membranarum referebat. Exterior cortex durior, & suberoſus erat ex fibrarum faſciculis proſilientibus, & in nodos quoſdam collectis. Interiores vero fere undique ſimiles tortuoſum, ſeu anfractuoſum ductum aortae dilatatae diametro ſubtriplum, mollibus columnulis ſanguine turgidis, & ſinuoſis flexibus interpoſitis, uti cordis interiores parietes, variegatum, levique muco oblinitum, & grumis ſanguinis infarctum exhibebant, qui intra aortae cavitatem alteram arteriam efformabat. Denſior textura, & quaſi cartilaginea ad baſim erat ſenſim ac ſenſim gracileſcens, quouſque ad apicem friabilis ferme evaderet. Unum tantum fibrarum genus microſcopio etiam deteximus a baſi ad apicem oblique, & ſpiraliter quaſi excurrens, inordinato tamen, & interrupto ductu a tendinoſis quibuſdam vinculis, ſeu filamentis, quae fibras in membranulas extenſas ita colligabant, ut braſſicae capitatae folia reprebeſentaret, intermixtis pluribus poroſitatibus, ſeu alveolis ichore ſanguineo refertis. Hinc apertis cordis ſinibus dexter inanis erat, ſiniſter grumis ſanguinis infarciebatur, polypoſis rudimentis intra columnas tendinoſis radicibus inſertis, a quibus haud ſine laceratione divellebantur. Siniſtra auricula ita coagulato ſanguine replebatur, ut feroſitas ipſa immixta ſecederet. Pericardium nec flatu, nec aqua diſtentum erat, imo exhauſtum conſpeximus.

PARS TERTIA.

§. LXVII.

Curationis inſtitutio.

PArum, aut nihil profecto aegrotantibus viderer opitulari, ſi praecipuis adductis frequentiſſimi morbi cauſis, eiuſdemque pravis effectibus, ſeorſum circa curationem, quomodocumquè conveniat, pauca quaedam haud inutilia ego ipſe tacitus praeterirem. Quum autem nequicquam a curativa medendi methodo quempiam impetrari poſſe ingenuè fatear, maiorem tamen vitae longaevitatem a conſervativa fore expectandam reor, etſi ex utraque ea petenda eſſe credendum ſit, quae non modo adductum morbum lenire valent, vel ea eruenda, quae diuturniorem praeexiſtente adhuc morbo lucis uſuram, & valetudinem reducem pollicentur. Errata quaedam haud magni momenti evitari facilè poſſe exploratum eſt, quando quidem ſedulitas adhiberi velit, cum illa quoque nonniſi difficulter praenoſcenda attentionem quamdam promereantur, cuius auxilio praecaveatur aegritudo, ex qua vix evadendi locus fortaſſe ſupereſt cum procax incoeperit. Quamobrem licet abſoluta, & tota ſimul nequeat inſtitui curatio, duo tamen maximoperè proficua tentanda ſunt, atque a prudenti Medico aegrotis inſinuanda, quae in hoc ſita eſſe videntur,

Digitized by Google

tur, ut determinatae nimirum praecautiones, quae exitialem morbum impedire valent, niſi aliquod interponatur impedimentum, uſurpentur, eaque neutiquam contemnantur, queis vigente iam morbo longius vitae ſpatium deducitur eſſe tribuendum. Quum vero dupliciter praecordiorum Aneuryſmata conſideraverim, quatenus nimirum in infantia exoriuntur, & in virilitate palam fiunt (§. XXVIII.), nec non conſiſtente iam aetate graviora evadunt (§. LXII.), duplicem, & accuratam adhibendam methodum cenſeo, ex qua, ſi fas eſt, morbi leniatur ſaevities, vitaque longior abſquè ullo nanciſcantur aegrotantes incommodo, ſiquidem patet, prolatos affectus, ni recruduerint, ad plures annos protendi (*a*). Ad impedimenta in iis removenda, qui facilius ex ea, quam nacti ſunt, corporis imbecillitate cardiaco ſuccumbere creduntur Aneuryſmati, plurima conferre perſpectum eſt. Verumtamen optima tractandae pueritiae ſolertia exigenda eſt a parentibus, ne in puerorum corporibus morbus, qui nuſquam extiterit, repentè naſcatur, utque fibrarum debilitas, ſi quae praegreſſa fuerit, protinus abigatur. Quod ſi bona primordia obtinuerint puerorum corpora, & in eorumdem incremento nul-

(*a*) Foemina in inventute contractum Aneuryſma ultra 50. annos ſoſpes geſtavit. Vid. *Act. Erudit. Lipſienſ. an.* 1692. *pag.* 120. Tunc autem quaedam veluti curatio a natura promovetur, quae artem in propriis operibus longè ſuperat; vel enim Aneuryſmatis parietes calloſi fiunt, vel naturalis quaedam peragitur compreſſio, vel aliud quidpiam paulatim agnoſcitur aegrotantibus contigiſſe, quod praecipitem morbi huius eventum comitari nequaquam debuiſſet. Vid. *Lanzoni Oper. Tom. III. pag.* 420. *Lauſannae* 1738.

Digitized by Google

nullus error acceſſerit, tunc morborum ſemina, ſi quae fortè delituerint, infringentur, aditusque aliis intercludetur. Praecordiorum Aneuryſmata in ipſa quandoquè fieri pueritia demonſtratum eſt, ac ſupra caetera ciborum delectum non probè conſtitutum huiuſcemodi paulatim aegritudines producere poſſe adnotavimus (§. xxix.): Quemadmodum itaquè ex hoc fonte affectiones adductae cumprimis promanant, animadvertenda nonnulla ſunt, parentibus, aliiſque puerorum cuſtodiam habentibus neceſſaria, quae ſi attento ipſi animo cogitarent, non tam frequenter filios valetudinarios intuerentur.

§. LXVIII.

Lac diù infantibus exhibitum.

PRava apud nonnullos invaluit conſuetudo, ut perpauco nimirum temporis intervallo lac infantibus propinetur cuius ſumptioni malorum miſcela ciborum nullis adhibitis cautionibus adiungitur. Univerſa proindè puerorum machinae compages ſaluberrimo orbatur alimento, cuius vices alios arduae digeſtionis cibos explere conſueviſſe proſpicimus. Nunquid ergo progreſſiva optimè accretio fiet, ſi neceſſaria petitui ſubſtantia puer prohibeatur, dum alia quaecumque diſſimilis prorſus indolis deferuntur? Minimè gentium. Nulli dubium, quin fibrarum laxitas tunc exoriatur, dum aetati adverſa materies ingeritur: Ut namquè ſatis fortes evadant fibrae, materies adeſſe debet, quae praegreſſis viſcerum omnium, omniumque vaſo-

rum

rum actionibus poſtremae elaborationis perfectionem iuxta benè valentis corporis leges adepta ſit (*a*). Quoniam vero nil aetati nondum conſiſtenti lacte utilius agnitum fuit, huiuſcemodi fraudandus puer minimè videtur ſubſidio ad diuturnam uſquè tempus protracto, donec maior illi firmitas, maiorque vigor advenerit, cum probè noverint Phyſico-Medici, ea, quae ingeruntur, debere maiori, minorive tenacitate ſua viribus aſſimilantibus reſpondere, ne corpus gravetur potius, quam reficiatur. Quapropter nonniſi temerè, & inconſulto videntur agere qui ad novem, ſive decem vix menſes pueros ſolo enutrire lacte aſſueverunt, & quandoquè una cum illo perarduae ſolutionis cibos ipſis oſcitanter exhibent ingerendos. Humanam induit naturam maternum lac, ſi benè fuerit in foeminarum mammis fabrefactum quia penè omnibus utiliſſimum infantibus eſſe quotidiana nos edocet obſervatio. Illis itaquè ſuccenſendum non eſt, qui ad multos menſes propinandum illud eſſe pueris arbitrantur. Si quid vero haudquaquam commendandum cenſerem illud profecto eſt, quod nimirum non defuerint qui animantium lacte, potius quam materno,

S

(*a*) Fibrarum fortitudo, praeſertim in oſſibus, talis eſſe poteſt, ut oſſa nonnulla immenſam exigant vim ut ab externa preſſione diſrumpantur, velut in oſſibus pelvis oſtendit Deſaguliers: *The bones*, ait ille, *mark'd, wich compoſe the cavity call'd the Pelvis, contain a bony circle or double arch of ſuch ſtrengt, that it woun'd require an immenſe force to break them by an external preſſure directed towards the center of the circle, or the middle of the Pelvis. It is alſo to be obſerv'd &c.* A Courſe of. experim. Philoſ. Vol. I. lect. 4. ann. p. 257. London 1734.

no enutriendos eſſe pueros aſſeverare minimè dubitaverint, ea adducti ratione, quod nempè animi pathemata communia mortalibus vitari queant, ſi ab exſugendo materno lacte abſtinuerint. Ego equidem illo deficiente utiquè fateor ad animales tuto confugiendum eſſe, cum illorum quoquè lac partibus ſcateat optimum balſamum redolentibus: Notum etenim eſt, quantum in graviſſimis quibuſque morbis iuvamen porrigat, ſi exhibitum fuerit opportunè. Sed inſuper adnotandum eſt, humano lacte quam plurimis brevius, & tutius mederi affectionibus, praecipuè ad Phtiſeos, Atrophiae, atque Hecticae claſſem referendis, ceu praeſtitum eſt a veteribus, quos multum commendat Galenus (*a*), qui eos fuerat imitatus.

§. LXIX.

Nutricum cautiones.

Illud vel maximè in iis, quae lac praebent, ſedulo curandum eſt, ut pravos appetitus, atque animi pathemata ſanguinem alterantia minimè conſectentur, ſaluberrimum, ac uniforme regimen amplectantur, robuſtae ſint, bonoque lacte affluant, nulliſque morbis conflictentur, &, ſi fas eſt, a propudiis, amplexi-

(*a*) Οἱ παλαιοὶ δὲ καὶ γυναῖκα θηλάζουσαν ἐφίστων τοῖς τῶ φθόη κάμνουσι, κἀγὼ δὲ ἀποδέχομαι τὴν γνώμην αὐτῶ. ὅτι τε τὸ οἰκεῖον ἠμέλγετο. καὶ ἔτι πρὶν ψυγῆναι τῷ πέριξ ἀέρι. ΓΑΛΗΝ. Θεραπευτ. μεθοδ. κεφ. ιδ.

plexibuſque virorum abſtineant (a). Hae ſi adhibeantur cautiones, aliaeve a viris doctiſſimis propoſitae, optima nutrix habebitur. Unam tamen iſtis nullimodè detrectandam adiicendam cenſeo, ex qua emolumenta non pauca nutrix, atque puer haurire valebunt, ut videlicet quae lac praebent ſelectiorum vegetabilium uſum non deſpiciant: Tunc namque optimus eorumdem ſuccus puero lactenti communicabitur, & morbis, qui ex eorumdem abſtinentia promanant, non conflictabuntur. Si vero hiſce peractis, maternoque lacte, donec adfuerit, exhibito, ad illud, quod ex animantibus exſugitur, gradus fieri velit, uſquè dum longius abſolvatur ſpatium, haud improbandum videtur: Ipſi etenim animantes optimis quibuſque veſcuntur vegetabilibus, è quibus nonniſi ſaluberrimus ſuccus emergit. Hinc penes lectores iudicium ſit, quanam fretus ratione ſemper animantium lac cenſuerit infantibus propinandum recentiſſimus Auctor, qui communicationi pathematum nimium fortaſsè videtur tribue-

(a) Communem tum a Graecis, tum Latinis Medicinae Scriptoribus prolatam ſententiam ad uſquè noſtra ſaecula delatam Proſper Martianus primus, quantum ſciam, voluit improbare, cum ex Hippocratis mente, ut ille ait ad *lib. de Nat. Puer. v.* 250., nutrices a virili concubitu arcendas eſſe denegavit: Ait enim, quod *non rectè ſentire videntur illi, qui coitum nutricibus prohibent, lac indè vitiari exiſtimantes; coitu enim mediante motus concitatur in utero, a quo lactis generatio dependet, & ex coitu alacritas inducitur mulieri ...... imo ſi veneri aſſuetas abſtinentia tantoperè laedit, quod viro orbatae quotidiè experiuntur, quae variis morborum generibus ſunt ſubiectae, nutrices a proprio viro penitus ſegregare non eſt tutum.*

Digitized by Google

re (*a*) : Etſi enim nova quaedam effatum eſſe appareat, haec tamen naturae legibus adverſari videntur, ex quibus perſpectum eſt, lac foeminis ad alendos homines tributum fuiſſe; animantibus vero, ut propriae ſobolis inſerviat nutritioni, & in alios vitae uſus ad depellendos praecipuà morbos traducatur, quando illud, quod in mammis gignitur foeminarum, nequeat uſurpari, tuncque huiuſce defectus ab animalium lacte ſupplebitur. Huiuſmodi demum ſi compleantur, raro admodum pueri debili fibra pollebunt.

At

(*b*) *D' ailleurs les Peres, & Meres nourris de la chair des betes, en mis aſſez d'analogie entre le lait de celles-ci, & le temperament de leurs enfans; La même proportion paroît ſubſiſter entre l' uſage de la chair des animaux dans l' âge d' homme, & celui de leur lait dans l' état de l' enfant à ſa naiſſance, avec cette difference, que le lait des beſtiaux eſt à tout âge la nouriture la plus ſaine, & la plus propre à être changée dans notre ſubſtance; auſſi voit-on des corps altérés, & épuiſés par les maladies, & l' exercice immodéré des paſſions ſe rétablir avec l' uſage de ce lait ſeul. Et s' il peut avoir une efficace ſi merveilleuſe ſur des tempéramens, qui ont pris toutes ſortes de plis, & d' abitudes depravées pendant pluſieurs années, que n' auroit on pas lieu d' en attendre pour le bien de l' enfant, qui vient de naître, dont le corps mou eſt pliable à toutes ſortes de modifications? Et d' ailleurs étant deſtiné à s' accroître, on voit quel avantage c' eſt de ne former cette augmentation de ſubſtance, que d' une addition de parties auſſi douées, & auſſi balſamiques.* Vid. *Traité de la communication des Maladies, & des paſſions; avec un Eſſai pour ſervir a l' Hiſtoire naturelle de l' Homme. Par Monſieur ****. Tr. IV. chap. 1. pag. 198. A la Haye* 1738. Auctorem huius libri ait D. de la Metrie *Penelop. l. p.* 83., eſſe Abb. Moreau de S. Elie. Confer. Alb. ab Haller in Adnot. ad *Meth. Stud. Med. Herm. Boerhaave. Amſtelodami* 1751. ubi de Phyſiol., & Pathol. agit.

At in eo inſuper inſudandum eſt, ut nempè poſt abſolutam lactis ſumptionem illico ad cibos difficilè in ventriculo digerendos, ſolvendoſque minimè gradus fiat: Tunc etenim non modo circulatio poteſt intercipi, ſed & organa triturationi ciborum dicata enervabuntur, tenellumque adhuc corpus facillimè diſponetur ad alterationes momenti non exigui ſubeundas (*a*). Prioribus itaquè menſibus animantium carnes interdicendas illis eſſe arbitror, ac potius recentia propinanda in intervallis vegetabilia, poſtquam luſculi, pultiſque, aliarumque facilè ſolubilium rerum neceſſariam quantitatem accceperint cum lactis uſu coniunctam; quod tamen haud novum videbitur, ſi elapſa retro ſecula colluſtrentur (*b*). Tunc itaquè non modo ſcorbuticas affectiones, aliaſque quam plurimas ipſis familiariſſimas evitabunt, ſed optimum corporis habitum nanciſcentur: Ac profectò cum teneriorem plurimis eduliis vegetabilium eſſe texturam appareat, tuno minor requiretur vis, dum in ſtomacho diſſolvuntur (*c*). His, aliiſque com-

(*a*) Diuturnae lactationis experimentum Pharmacopaeus Piſtorienſis tentare in proprio filio conatus eſt, eo quod ad uſquè triennale ſpatium, non abſquè magna imperitorum admiratione, eidem lac propinandum coniugi decreverit, ut exindè ad alia facilè digerenda, & lacte ipſo aliquandò permixta tranſitus fieret; quod benè ceſſit infantulo, qui vegetum adeptus eſt corporis habitum, & perſpicacis indolis pollicetur eventum.

(*b*) *Lacte mero veteres uſi narrantur, & herbis.*
Ovid. Faſt. l. IV.

(*c*) *La differenza conſiſte principalmente nell' eſſere le parti freſche delle piante di molto più tenera teſſitura, che quelle degli animali, e però molto più facili a ſtritolarſi, &c.* Cocchi Diſc. del Vitt. Pitagor. Firenze 1743.

conſtitutis, quae non eſt huius loci in medium afferre, clarè patet, quam plurimos a pueris evitari poſſe conatus laxam reddentes fibrarum texturam, dummodo in internis corporum cavitatibus exorti fuerint.

§. LXX.

Cautiones quaedam alterius generis.

Allatis tamen non obſtantibus, nequè ritè uſurpatis, decumbenti aegroto valedicendum non eſt, licet efformato iam Aneuryſmate nullus evadendi ſuperſit locus, ſed illi nihilominus, quoad fieri poteſt, iuvandum; certum ſiquidem eſt, ea, quae in minoribus vaſis locantur Aneuryſmata diutius protrahi. Iam nullum ex arte Chirurgica ſperandum remedium eſſe perſpectum ſit conſideranti, ſi morbus praecordia torqueat, cum quidquid Aneuryſmaticum ibi adeſt, acus nulla conſuere poſſit. Syntomatum quidem compeſcere ſaevitiem Medici munus eſt, ut exindè vitae protractio, quoad fieri poteſt, obtineatur. Itaque non modo improbus labor, qualiſcumque ſit, vitandus eſt, nec non caetera praecavenda, quae abſolutè noxia deprehenduntur, at ea ſunt uſurpanda, quae vitae longaevitatem abſquè ſaevitie ſyntomatum pollicentur. Veruntamen internae cardiacorum Aneuryſmatum cauſae diversè agunt, prout ad agendum diſponuntur, ſive quatenus multiplicis generis diſpoſitiones humano extant in corpore, dum illae ad maiorem, minoremque vim exerendam aptae eſſe videntur. Non igitur eadem ſemper pollebunt ſaevitie ſyntomata,

mata, adeoque iuxta eorumdem ingraveſcentiam neceſſariae praecautiones ſunt dirigendae. Quum autem perarduum ſanè facinus ſuſcipiendum eſſe videatur, ſi ea, quae attigimus, ad quoſdam veluti canones referri velint, hinc quaedam duntaxat occurrunt conſtituenda, quae quovis morbi tempore tentari poſſunt.

§ LXXI.

Sanguinis miſſiones.

QUoniam itaquè arteriae alicuius Aneuryſma ſubitore incipientis pulſatio concitatior adeo perſeverat, ut ambigi non amplius queat Aneuryſma adfuturum, tunc ſanguinis quantitas, ſimulque qualitas expendenda eſt: Ego namquè arbitror, Medicum aliquatenus aegrotanti ex praevio utriuſque examine profuturum. Ac profectò dum amplior paulatim fieri coepit arteriae diameter, iam illa portio arteriae, ubi id contigerit, maiorem includit ſanguinis quantitatem modo grumeſcentem, utque aliis placet, ranioſam (a) modo vero in polypoſam ſubſtantiam degenerantem

(a) Hallucinantur profectò qui abſolutè decernunt, quidquid nempè in Aneuryſmatico tumore reperitur tandem aliquando putreſcere, & in ſordeſcentem amurcam mutari: Nam etſi quandoque id ex aliis cauſis contigerit, ſtatuendum tamen minimè videtur, id ſemper propemodum eventurum. Et ſanè quamvis humorum maior alluvies in dilatatione arteriarum cernatur, hi quidem humores haud facilè corrumpantur, quia quid enim corrumpitur propria debet pomoeria praetergredi, & alias in cavita-

rantem (*a*) tractuque temporis adeo tumidam, ut quidquid ibidem continetur non amplius ex vi circulationis diſſipari queat. Quamobrem ſanguinis miſſionem perperam videntur inſtituere qui autumant, ex imminuta ſanguinis maſſa obſtacula, quae praeextiterant, removeri, niſi ad uſquè deliquium animi inſtituant, veteres Galenicae Scholae aſſeclas imitari volentes, ut fractis nempè cordis viribus imminuatur exindè pulſatio; quòd quidem eſſet maximoperè improbandum, quandoquidem Syncopes, & Lypothimiae admodum contumaces expectandae forent interitum exindè proximum inferentes. Caeterum ſi mediocris inſtituatur evacuatio vel ipſa permanente plaethora, maiori ſemper aget momento ſanguis è ſiniſtro cordis thalamo in arterias protruſus (*b*) atque ex adaucta

ciuſ-

vitates effluere ſibi non proprias, uti de illo verificatur humore, qu in ventrem delabitur. Ego ipſe ab experientiſſimo D. Franc. Pieratti olim in Piſtorienſi Noſodochio Chirurgiae praeceptore nunc Romae Chirurgiam ipſam exercente coxendicis ſectionem ſum intuitus, quae vitari nequibit ex ſatis manifeſto poplitis Aneuryſmate, quod poſt ſectionem abſciſſum 16. ſanguinis continere libras viſum eſt, grumeſcentis quidem, & nigricantis, non autem ſanioſi, nequè corrupti, etſi ex multo tempore idem ſanguis ibidem latuiſſet: Nova enim accretio corruptioni reluctatur, & ope circulationis diſcutitur quidquid corrumpere valeret quantitatem ſanguinis univerſam.

(*a*) Sanguinem, qui in tumore Aneuryſmatico reperitur, propriam quandoquè fluiditatem aſſervare poſſe teſtantur viri doctiſſimi. Vid. *De Gorter Prax. Medic. Syſt. Tit. I. §. 56. num. 3. Harderovvici* 1749.

(*b*) Vid. *Bellin. De ſang. miſſ. prop. I. & II. Venetiis* 1732. Patet poſt copioſam ſanguinis miſſionem arteriarum pulſatio-

nem

ciuſdem vi ſyſtalticus, & diaſtalticus arteriae motus ſubcreſcet, & latior evadet Aneuryſma. Quarè ſemper propemodum a tundenda vena abſtinere ſatius eſt, eiuſque loco ſanguinis craſſities, ſi qua ineſt, leniter diſcutienda, ne inſignes metaſtaſes fiant, & inſuperabiles, quae ubi latior evaſerit diameter, paulatim depoſitae, tumorem iam innaſcentem amplificent. Quum autem in motum agere corpus aegrotantes prohibeantur, hinc plaethora paulatim augetur, quae ad mittendum ſanguinem Medicos neceſſario compellit. Hinc ſi ſanguinis mittendi neceſſitas urgeat, hic è minori-

T bus

nem debiliorem evadere, ſed aliquando de aucta velocitate dubitari nequit, veluti in canibus obſervavit Lovverus *De corde P I. Londini 1669.*, & in equis Halerſius *Animal Statiks §. 2. 22. London* 1733., quod etiam in foemina uteri *hae* Haemorrhagia laborante confirmavit Robinſonus *Animal Oeconomy Prop. 42. London* 1738. Quamvis autem appareat aperta vena ſanguinem illius, & proximarum venarum novum adipiſci gradùm velocitatis, tamen huic rei non pauci opponuntur, ut Hambergerus *De ven ſect. n. 43. Jenae* 1729. quia neglexerunt velocitatis augmentum a ſanguinis miſſione productum, quod eſt ut 200. ad 201. Inter hos recenſeri poſſunt Queſnay *ſur la ſaignées a Paris* 1730., Senac *Traitè du coeur*, *& Lettr. ſur le Noix des ſaignèes. a Paris* 1730., Chevalier *Obſervations critiques ſur le traitè des ſaignèes. a Paris* 1730., Buttler *eſſay on blood Letting. London* 1734., Langriſh *Moderne theory and practice of Phyſic. London* 1738., Martin *De la phlebotomie*, *& de l' arteriotomie. a Paris* 1741., *Jaczon De vera phlebotomiae theoria. Londini* 1747. Wattes Of *revulſion and derivation. London* 1754. &c. &c. Sed velocitatem in venis animalium revera creſcere maioremque fieri quam in arteriis, eamdemque in ipſis etiam arteriis augeri auxilio LXXVII. experimentorum oſtendit nuperrime Hallerus *Memoires ſur le mouvement du ſang.*, *& ſur les effets de la ſaignèe ſect.* VII. &c. a Lauſanne 1756.

Digitized by Google

bus vaſis educendus videtur, ne maioris momenti ſyntomata pateſiant. Negligendum autem illud non eſt etſi non ſemper ſit neceſſarium, quod ſilicet in parte ſemper oppoſita inſtituatur ſanguinis miſſio, ut ſi vel polypus, vel Aneuryſmaticum vitium in dextera parte conſtiterit, ſanguis è ſiniſtra mittatur, & viceverſa: Tunc enim ſi quis ſanguinis adauctus motus deprehendatur, minorem ſemper exeret vim, neque illico ſubitanea pateſient incommoda.

§. LXXII.

Animadverſiones.

AD hoc ut vera Aneuryſmatis iam efformati idea obtineri queat ſupra caetera expendendum occurrit, utrum pulſatio, quae in loco ex Aneuryſmate affecto perſentitur, ictum habeat praeternaturalem, qui diu perſiſtat, coniunctamque habeat vibrationem. Haec non raro aequivoca ſunt alioſque mentiuntur morbos, & niſi praevio ſubiiciantur examini, non ita confeſtim oſtendunt, Aneuryſma iam efformari coepiſſe, cum aliorum evadant cauſae morborum, qui falſa cohoneſtantur imagine. Quarè ſimplex in praecordiis palpitatio ab ea diſtinguenda eſt, quae exiſtente Aneuryſmate perſentitur: Tunc enim ſanus evadet infirmus, qui tamen cito curandus eſt, ne ex ſimplici palpitatione ad Aneuryſmaticum vitium tranſitus fiat: Nam ex aſſidua, eaque non interrupta concuſſione vaſa ſenſim debilium corporum infirmantur, atque eorumdem vires protinus infringuntur. Accidit ergo, ut gran-

Digitized by Google

diuſculo iam mole ſua Aneuryſmatico efformato tumore, vix incoepiſſe credatur. Miſſo itaquè ſanguine eiuſdem impetus augebitur (§. LXXI.), quo quidem adaucto in interna, & glabra arterioſi canalis ſuperficie maior evadet impulſus. Quum vero in ſpatio ex dilatatione tunicarum producto, ſi magnum praecipuè fuerit, multum ſanguinis contineatur grumeſcentis, coagulati, vel polypoſam ſubſtantiam repraeheſentantis, quedam in huiuſcemodi ſpatio aderit reſiſtentia, ex qua, ſuperveniente ſanguinis impetu, iſtiuſmodi ſpatii ambitus magis magiſque extendetur, obortumque ſubcreſcet Aneuryſma. Id autem eo magis periculum minitabitur, quo grandior tumor eſt in aliqua arteriae portione productus, vel ſi quidquid ibidem continetur oſſeam, ac petrificatam ſubſtantiam repraeſentaverit, quam in aortae tunicis ſe obſervaſſe teſtantur Cowperus, & Cheſeldenus (*a*) quamque lapideſcentem in Zootomicis peragendis inquiſitionibus in cane deprehendit Nicolaus de Blegny (*b*) cordis ſubſtantiam occupantem. Deniquè illud addendum eſt, quod nempè ex cardiaco Aneuryſmate magis aegrotantes ex miſſione ſanguinis periclitantur, propterea quod ex proximo corde maior actio conſequitur.

 §. LXXIII.

(*a*) Vid. *Of the Philoſoph. Tranſ. Abridgment. Tom.* II. Aortae principium cartilagineum oſſeumque in diſſecando foeminae ſeptuagenariae cadavere dum petechiales, eaedemque epidemicae Vindobonae graſſarentur febres obſervavit Haſenohrlius *Hiſt. Medic. Morb. epidem. ſive febr. Petech. quae ab an. 1757. fer. finient. uſq. ad an. 1759. Viennae graſſata eſt &c. pag. 64. Vindobonae 1760.*

(*b*) Vid. *Act. Erudit. Lipſ. an. 1682. pag. 221.*

§. LXXIII.

Exempla aegritudinum, quae cum Aneuryſmatae coniunctae non ſemper venae ſectionem exigunt.

IGnoratur inſuper a nonnullis, utrum ex cardiaco Aneuryſmate alius produci conſueverit morbus; quinimmo deprehenſum eſt, huiuſcemodi aegritudinem alias diverſi generis, ut Hemophtyſin, Hypocondriam, atque Hydropem comitari (*a*). At ſupra caetera illa vel maximè expendenda occurrunt, quae contingere haud raro videmus. Multoties ego ipſe vidi quod iam ab aliis fuerat obſervatum, Hydropem nimirum pectoris in iis, qui adducto corripiuntur morbo, innaſci quandoquè conſueviſſe. Si itaquè Hydrope inchoante, obſcuriſque manentibus ſupervenientis huiuſce affectus indiciis, mittatur ſanguis, certiſſimum profecto eſt, attendendum fore proximiorem aegrotantis interitum: Nam praeter ea, quae in medium adducta fuerunt incommoda, utriuſque morbi exacerbatio ſyntomatum pertimeſcenda eſt. Porro cardiaca iam conſtituta affectione uſuvenire poteſt, ut ex miſſione ſanguinis Hydrops, quo aeger forſitan caruiſſet, repentè ſuccedat: Sanguinis etenim velocitate ex ſanguinis miſſione aucta (§. LXXI.), lymphatici humores

(*a*) Huius rei peculiare praebet exemplum Maximilianus II., in quo (poſtquam cor ſupra viginti annos palpitationes maximas perſenſiſſet) ſupra duas menſuras aqueî humoris in cavitate pectoris relictas eſſe compertum eſt. Vid. *Hiſt. Morb. Uratislao. De Hydr. pect. pag.* 434. *Lauſannae* 1746.

Digitized by Google

res ad ea, in quibus detinentur, praetergredienda pomœria facilius quam antea aptiores evadent: Idipſum de Hydrocardia decernendum occurrit, quandoquidem praeternaturali poſita cordis amplitudine huius indolis affectus innaſcitur (§. VII. XXIII.). In viro circiter ſexagenario, cardiaco quondam Aneuryſmate laborante, nullum ſanè aliud obſervabatur incommodum praeter ea, quae tales affectus comitantur ſyntomata, remiſſius quidem agentia. Sanguinem Chirurgus è brachio detraxit, ratus ex tali curatione initio morbi inſtituta pulſationem, quae inſignis advenerat, ceſſaturam; quod tamen cum ſe nactum eſſe crediderat, alteram ex pede ſanguinis miſſionem peragere in animum induxit ſuum, ut cordis vires (veluti ille aſſeverabat) retundi valerent. Inciſione interim altera vice facta, dum ſanguis è vena profluerct en contumax Lypothimia, praepeditus decubitus, languor, inappetentia, inſignis in thorace gravitas, Orthopnaea, & multiplex exortus malorum numerus, quaeque iampridem praeextiterant ſenſim exacerbata ſyntomata, ex quibus gradatim ingraveſcentibus ſubſequuta mors eſt, licet paulo antè fauſtam Chirurgus aegrotanti prognoſim polliceretur. Diſſecto cadavere verum Aneuryſma repertum eſt, at cum Hydrope geminato, utraſque nimirum thoracis, & pericardii cavitates occupante, quod antè repetitas ſanguinis miſſiones non modo extitiſſe, ſed ne uſuvenire quidem poſſe Chirurgus ipſe ſomniaverat. Sed quotuſquiſque innocuam iactitabit in hoc aegrotante miſſionem ſanguinis, quandoquidem ſecluſis caeteris argumentis ſaevities repentina ſyntomatum, quae illico ſupervenerat, eventus affert ſecuritatem? Quum itaquè ſanguis ex optima

con-

conſtitutione in pravam quandoquè naturam degeneret; exindè morbi exitiales contingunt. Quamobrem ſi eroſivum quoddam principium in ſanguine delituerit, ceu fieri poſſe teſtantur Lanciſius (*a*), Morgagnus (*b*), atque Leprotus (*c*), ex hoc efformatum Aneuryſma ſubcreſcet, & finitimae corrodentur partes, quemadmodum in foemina ipſe obſervavi, in qua claviculas carie corroſas ex Aneuryſmate pulmonalis arteriae fuiſſe conieceram auctoritate fretus obſervatorum, quos inter praetermittendus non eſt Ruyſchius (*d*), qui coſtas una cum ſterno ad nihilum deductas ex inſigni Aneuryſmate deprehendit. Opinor itaquè, haud leve ſubſidium ad protrahendam diutius vitam aegrotantibus eſſe poſſe, ſi praecognita, & adhuc extante huius generis acredine, medicamina, quae eamdem retundere, pravamque illius abiicere naturam queant, propinentur (*e*)

§. LXXIX.

(*a*) De *Mot. Cord. & Aneuryſm. l.* 1. *Prop.* 5., & *l.* II. *Prop.* 19. *Lugdun. Batav.* 1740.

(*b*) *Adverſ. Anatom.* II. *Animadv.* 41. *Lugdun. Batav.* 1623.

(*c*) Vid. *Inſtit. Bonon. Comment. Tom. I. pag.* 347.

(*d*) *Obſerv. Chirurg. Obſ.* 37. 38. *Amſtelodami* 1691.

(*e*) Quod ſi praeter acredinem cognoſci poſſit incipiens coagulatio, acetum tot inutilibus medicamentis eſſe praeferendum vis eiuſdem diſſolvens oſtendit, veluti confirmarunt praecaeteris Boerhaavius *Elem. Chem. Tom. I. P. I. Proc.* 50. *Lugdun. Batav.* 1732. & Benvenutus *De acet. vin. comment. Lucae* 1757.

§. LXXIV.

Lactis, & ſeri uſus.

LActis, & ſeri uſum ſemper propemodum adnotavi, Aneuryſmate laborantibus profuiſſe, adeo ut, etſi iam ex morbo conclamatum foret, diuturnioris vitae ſpes, quae infirmis affulſerat, cum expectata diu maiori lucis uſura coniungeretur. Nequè is ego ſum, qui ſupervacaneam lactis, & ſeri analyſim ob oculos ponere, ſimulque elogia velim contexere: Eximiae enim patent unicuique virtutes, quarum ope vel graviſſimus quiſque morbus removetur. Quod autem in adductis caſibus expectandum aegrotantibus eſt, palliativam (ut inquiunt) reſpicit curationem neutiquam a prudenti Medico contemnendam. Haec vero, utut concipi velit, nonniſi in urgentium ſaevitie ſymtomatum compeſcenda verſatur; quinimmo vel illud in votis habendum eſt, ut nempè nova haud oboriantur ſyntomata, quae affectui calcar addere valeant deliteſcenti. Compertum eſt omnibus, deſcripto morbo obeſſe admodum poſſe intempeſtivam ingeſtorum ingluviem (§. LIV.): Tunc etenim organa ciborum triturationi deſtinata validè ad ea, quae ipſis competunt, obeunda officia diſponuntur, poſitaque valida huiuſcemodi actione, aliquid affertur moleſtiae praecordiis, cum maior exindè in arterioſis vaſis evadat motus, ex quo recrudeſcit Aneuryſma. Atqui ex lacte, ſeroque enutritur corpus, atque dilutior fit ſanguis, quin arterioſis detrimenta vaſculis afferantur, ex quibus aegrotatio perſtans exacerbetur. Quod-

dam

dam inſuper vehiculum additur ſanguini, cuius auxilio quidquid in Aneuryſmatico continetur tumore non tam facilè dureſcat, & ad polypoſam naturam accedat. Nequè illud poſtremo videtur praetereundum, ea nempè, quae praeter lac, & ſerum aſſumuntur, facilis eſſe debere ſuſceptibilia triturationis: Parum quippè, aut nihil proficeretur, ſi ea, quae ad vitam ſubſtentandam ahhibentur: arduam in ſe ſolutionem includerent.

§. LXXV.

Remediorum uſus.

QUaecumque de Hypnoticis, Narcoticiſque circumferuntur a Medicis, opiatis praeſertim, in efformato Aneuryſmate propinandis, nil ſanè aliud emolumenti aegrotantibus videntur afferre, quam ut anodynam praeſeferant naturam, adeo ut ſi circa praecordia dolores identidem ſupervenerint, eoſdem lenire valeant, ſimulque refocillare aegrotantes, abſque eo quod defixandis ſpiritibus animalibus nihil appareat eſſe cogitandum. Quod ſi iiſdem uti quiſpiam velit, urgentibus doloribus uſurpanda Hypnotica leviora cenſerem, propterea quod ad aeſtum ſanguinis compeſcendum, illiuſque motum hebetem, inertemque reddendum apta videntur, & promovendam perſpirationem. Opiata vero cordis, & arteriarum laxare fibras, debilemque in ipſis inducere contractionem, concitatioremque coercere ſanguinis motum a veteribus creditum

tum eſt (*a*). At ab opio circulationem celeriorem potius fieri obſervationes demonſtrant, cum ſulphuream, & alkalicam induat naturam. Opium inter venena, potius quam medicamenta, legimus recenſitum, licet apud Orientales populos frequentiſſimè uſurpetur (*b*). Quamobrem, etſi promiſcuis quandoquè remediis uſi fuerint Medici, ab eius uſu, quando fieri poteſt, abſtinendum arbitror, niſi anceps potius quam nullum, experiri remedium quis velit, dum videntur aegrotantes iam ad interitum properare. Ea inſuper, quae nonnumquam prodeſſe mortalibus poſſunt, in eorumdem cedere perniciem non raro conſueverunt, niſi fuerint prudenter adhibita, idque non de opiatis tantummodo aſſervandum cenſeo, at de aliis quoquè medicaminibus, quae inopportunè in quibuſdam morboſis affectibus propinata noxiam induerunt naturam, ipſiſque praecordiorum vaſis evaſere infenſiſſima: Patuit enim ex obſervatis, Adſtringentia, & Chalybeata medicamenta, nec non Mercurialia ipſa non ritè propoſita nocuiſſe, ipſumque Peruvianum corticem, caeteroquin in Febribus intermittentibus proficuum, ſtagnationes in vaſis ultimi generis promoviſſe. Ex his itaquè ſi vaſorum

(*a*) Hallucinati profecto ſunt veterum nonnulli dum hoc ipſum aſſeruerunt: Obſervationes enim oſtendunt, iis qui cordis palpitatione laborant, talia medicamenta ideo nocuiſſe quia palpitationes maiores reddunt, & frequentiores. Prudenter itaque in cordis palpitatione ab opiatis eſſe cavendum Schombergius aſſeruit. Vid. *Aphor. Pract. pag.* 37. *Amſtelodami* 1753.

(*b*) Vid. *Lemery Dict. des Drog. al Paris* 1737. *Geoffroy Mater. Medic. P. II. art.* 4. *Pariſiis* 1741. *Cartheuſer Fund. Mater. Medic. Sect. XI. cap.* 2. §. 3. *Francofurti* 1745.

ſorum elaſticitas imminui poſſit, ipſumque fluidum affici, numquid & ipſo in corde, ipſiſque adiacentibus vaſis enaſci poterit impedimentum aliquod ad cordis amplitudinem promovendam, innatumque Aneuryſma exacerbandum accomodatum? Idem ſanè deopiatis decernendum videtur medicamentis, quae licet innoxia eſſe poſſint, ſi opportunè praeſcribantur, in naturam tamen minimè proficuam commutantur, niſi cautè, ac benè parato corpori propinentur. Si ergo compeſcere Aneuryſmaticos, qui exurgere aliquando ſolent, dolores valeant, fieri poteſt, ut nervoſis propaginibus officiant, unoque curato morbi ſyntomatae novus alter, & praviſſimus morbus inſurgat.

§. LXXVI.

Uſus rerum frigidarum.

QUaliacumque tamen proficua aegrotantibus eſſe poſſunt, nullo praedita tepore, ne dum calida, ipſis propinanda crederem, quandoquidem ex excedenti viſcerum calore adaucta proindè vaſorum actio conſequeretur. Optimè autem videntur agere, qui aquae frigidae hauſtus talibus aegris identidem praebendos conſulunt, ut fibrae maius robur, maioremque nanciſcantur elaſticitatem, quae parum diuturna foret, ſi quod eſt ex aqua gelida conſequutum eduliorum calor perdurare non ſineret. Tanta profecto vis eſt quarumcumque frigidarum rerum ad partem affectam applicationis, ut Aneuryſma ipſum, citra arteriae diſciſſio-

ſciſſionem conſequutum, in brachio ſervi cuiuſdam ex immiſſa ſuper tumorem nive ſanatum referat Bartholinus (a). Quidquid igitur craſſum, & ad concretiones ſuſcipiendas accommodatum affatim haeret ubi maior eſt arterioſi vaſis diameter, non adeo feſtinanter augebitur, quinimmo pro varietate loci ſaepè ſaepius imminuetur: Craſſiores enim humores contractis ex frigore vaſis, in contigua retropulſi, circulationis viribus atterruntur. Nequè ſecus pertimeſcendum videtur, ne ex huiuſcemodi frigore rubra ſaltem ſanguinis pars ad maius ſuſcipiendum coagulum diſponatur, cum ex corporis calore aquae gelidae vires retundi queant, & facultatem inſitam cohibere. Sanguinis vero ſerum abſquè ullo coagulo ſuperſtes erit, cum longè maius requiratur frigus adhoc ut congeletur, ceu ex Thermometro Farenheitiano concluditur, in quo 28. circiter gradu concreſcit.

§. LXXVII.

Regimen in victu.

TEnuis deniquè victus ab iis exigendus eſt, qui ex Aneuryſmate infirmantur, ne nimia promoveatur ſanguificatio, ex qua, ſupervacanea adveniente plaethora, fibrarum diſtentiones contingant, ſiquidem adnotatum fuit (§. LXXI.), huiuſcemodi aegrotantes

(a) *De Niv. uſ. Med. Obſ. cap. 27. pag. 154. Haſniae* 1661.

tes plaethoricos, vel poſt enatum exindè affectum cardiacum, evadere conſueviſſe, quandoquidem corporis motus peragere prohibentur (*a*). Quum autem ſanguinis quantitatem neque imminutam nimis, neque affluentem eſſe oporteat, ut repentina morbi ſaevities arceatur hinc ſelectiori veſcentur alimento aegrotantes, nec non ab iis omnibus abſtinebunt, quae praecordiorum Aneuryſmata ſpontè producunt, productaque exaſperant; quae quidem, licet non tuta ſemper pronunciari poſſint, tamen prudentis eſt adhibere. Quae igitur huc uſquè ad publicam, privatamque Medicorum, & aegrotantium utilitatem effari conſtituimus, peculiaria quaedam praecordiorum vitia reſpiciunt, non cuncta quidem, verum ea praeſertim, quae ſive ex praeternaturali magnitudine cordis, ſive ex Aneuryſmate tam vero, quam ſpurio adhaerentium ipſi vaſorum proficiſcuntur, quaeque nonniſi ex aſſidua cadaverum inſpectione apparere conſueverunt. Verae tamen huiuſcemodi affectuum cauſae, etſi primo intuitu ex abuſu generaliori ſex non naturalium rerum deduci queant, aliquae tamen inter has non omnibus obviae, quinimmo falſis Empyricis incompertae, veris luculenter obſervatoribus pateſiunt, quae ſedulam

ſatis

(*a*) *Laudata in iis ſobrietas, qui hoc morbo laborant* (ideſt Aneuryſmate), *ne aucta humorum copia, & cordis energia maior arteriae ſequatur expanſio, eo laudabilior eſt, quo minori data ſanguinis quantitate liberior a cavitate Aneuryſmatis aditus in arterioſum canalem patet; ſic prolixior ibidem mora concreſcibilis liquidi prohibetur, quo minus ad latera Aneuryſmatis cohaerere, polipumque efficere poſſit.* Fantonus Obſ. Anat. Med. Obſ. I, §. 10. pag. 5. Venetiis 1713.

ſatis ſuperque extorquere videntur obſervationem: iis Namquè omnibus conſtitutis, quae peramplum reddere cor valent, nec non Aneuryſmata progignere, iam alia inſurgunt noſcenda non ſolum intus cor ipſum, ipſiuſque arterioſis vaſis in omni propemodum humanae vitae oborta curriculo, at in ipſo ineuntis adhuc aetatis flore, atque in pueritia ipſa ſatius conſpicua, quibus ſi varietates quaedam, coelique mutationes ubicumquè plus minuſque conſpicuae ſuperaddantur, neque locorum cognitio deſpiciatur, iam perampla ſuperſtruitur morborum ſeges, ſive cor, ſive vaſa eidem proximiora ſollicitans, quin de Celtica lue, intempeſtivo ciborum eſu, exercitationibus, & morbis quibuſdam innumeris ex incuria valetudinis propriae manantibus aliud dicendum occurrat longam mehercule, quam Graeci ἀνακεφαλαίωσιν nominant, redditurum. Ad quae niſi ritè curanda morborum genera, ſaltem compeſcenda, lenlendâque, nonnulla ex adductis prodeſſe poterunt quovis vitae, atque egritudinis tempore Rationalibus Medicis haud perfunctoriè conſideranda, quin ingenti medicamentorum numero ipſa aegrotantium corpora fatigeatur.

FINIS.

INDEX

Digitized by Google

INDEX TITULORUM.

Numeri paragraphos indicant.

PRAEFATIO.

Medicinae origo. 1
Remediorum vetuſtas. 2
Medicinae propagatio. 3
Graecorum ſapientia. 4
Romanorum ſectae. 5
Scientia Arabum. 6
Medicina apud Europeos. 7
Medicina Etruſcorum. 8
Occaſio ſcribendi. 9
Operis diſtributio. 10
Aneuryſmatum cognitio. 11
Eſitus prudenter inveſtigandus. 12
Cadaverum diſſectio neceſſaria. 13
Anatomicorum inventa. 14
Vetuſtas ſtudii Chirurgici. 15

PARS PRIMA.

Introductio. 1
Hominum querelae. 2
Aneuryſmata apud veteres. 3
Veterum cognitiones. 4
Aneuryſmatum obſervatio. 5
Aneuryſmatum definitiones, & diviſiones. 6
Aneuryſmatum efformatio. 7
Ingens cordis amplitudo. 8
Cauſae peculiares. 9
Varices venarum. 10
Vaſa coronaria deſcribuntur. 11
Vaſorum turgeſcentia. 12
Sanguinis conſtitutio. 13
Cordis obſtructiones. 14
Vaſorum ſanguineorum alterationes. 15
Polyporum indoles. 16
Polyporum efformatio. 17
Polyporum ſigna. 18
Aneuryſmatis, & polypoſae concretionis coniunctio. 19
Eroſionum efformatio. 20
Concretionum quantitas. 21
Cordis laeſiones. 22
Hydrocardiae origo. 23
Pericardii alterationes. 24
Aortae Aneuryſmata. 25
Aliorum vaſorum vires. 26
Explicatur quomodo fiant Aneuryſmata 27
Puerorum Aneuryſmata 28
Ciborum noxa. 29
Arteriarum oſſificatio. 30
Foetuum nondum natorum incommoda. 31

Puero-

Digitized by Google

Puerorum aegritudines nonnullae. 32
Prava puerilium corporum adminiſtratio. 33
Animi perturbationes. 34
Sanguinis concretiones. 35
Tuſſes convulſivae. 36
Auctae cordis vires. 37

PARS SECVNDA.

Tempeſtatum varietas. 38
Etruſci aeris mutationes. 39
Locorum conſtitutio. 40
Obſervationes nonnullae 41
Effectus peculiares mutationis atmoſphaericae. 42
Arteriarum vis immutata. 43
Veterum, & recentiorum uſus. 44
Regionum ſitus obſervandi. 45
Ruſticorum regimen 46
Peculiares aliquae Aneuryſmatum cauſae. 47
Aeris elaſticitas, 48
Pravum vitae regimen. 49
Lues Venerea. 50
Nonnulli effectus Luis Venereae. 51
Laxitas inducta. 52
Pravi ſalivationis effectus. 53
Veterum ingluvies. 54
Morbi ex prava ciborum quantitate, & qualitate manantes. 55
Gymnaſticae abuſus 56
Hyſtericae foeminarum affectiones. 57
Puellarum aegritudines nonnullae. 58
Menſtruae purgationis ſuppreſſio. 59
Artificum quorumdam Aneuryſmata. 60
Validarum tuſſium noxa. 61
Aneuryſmata cuiuſcumque arteriae. 62
Peculiaris obſervationis deſcriptio. 63
Allatae obſervationis conſectaria. 64
Aucta arteriarum, & ſanguinis vis. 65
Medicorum obſervationes. 66

PARS TERTIA.

Curationis inſtitutio. 67
Lac diù infantibus exhibitum. 68
Nutricum cautiones. 69
Cautiones quaedam alterius generis. 70
Sanguinis miſſiones. 71
Animadverſiones. 72
Exempla aegritudinum, quae cum Aneuryſmate coniunctae non ſemper venae ſectionem exigunt. 73
Lactis, & ſeri uſus. 74
Remediorum uſus. 75
Uſus rerum frigidarum 76
Regimen in victu. 77

INDEX

INDEX
RERUM NOTABILIUM.

Numeri Imperiales ad Paragraphos Praefationis, & Arabici ad paragraphos huiuſce Tractatus referuntur.

A

Adae lapſus Medicinae inveniendae occaſio. Praef. §. II.
Aeris elaterium plus, minuſve ſubcreſcens Aneuryſmati excitando non parum confert. 46
eiuſdem natura praenoſcenda. 48.
Aegyptiorum Medicina ex Aſſyriis, Babyloniis, & Chaldaeis derivata. III.
uſus illorum in curandis aegritudinibus ad veterum normam accomodatus. IV.
Anaſtomoſeos exempla. 62
Anatomes Traumatica, & Vulneraria. XIII.
Anatomicorum inventa quaedam enumerantur. XIV.
Aneuryſma aliud verum, aliud ſpurium. 6
definitur. ibid.
iuvenibus magis familiaris eſſe ſolet morbus. 47
ex erroribus in ſex rebus, que a Medicis non naturales dicuntur, deducitur. 1
illius aetbymon. 6
ex polypo oriri poteſt. 20
ex eroſione. 19
in aorta aſcendente ſaepius, quam deſcendente obſervatur. 25
eiuſdem efformatio ex Mathematicis legibus deducta. 27
amplitudo interdum determinari poteſt. ibid.
in omnibus corporis arteriis non raro deprehenditur. ibid.
in aorta ſaepiſſime ſedem habet. ibid.
haereditarium eſſe poteſt. 31.
ex animi pathemate cuiuſcumque indolis deducitur. 34. 35.
ex humida coeli conſtitutione recrudeſcit. 41
ex coitu immodico. 52
in foeminis a menſium ſuppreſſione produci poteſt, & viceverſa praecaveri. 59
cum Apoplectica aegritudine eiuſdem effectus confunditur, & perſaepe Apoplecticos occubuiſſe credimus eos, qui viti-

vitium aliquod circa praecordia genitum habebant. 62
& non raro cum Hydrope. ibid.
curatio, quomodocumque conveniat, exponitur. 67
huiuſcemodi morbus uſque ad multos annos protenditur. ibid
huic calida nocent. 76
tempus conſtituitur quando talis aegritudo incoeperit obſervari. 5
Anni temporum varietates anſam praebent Aneuryſmati. 38
Aorta componitur ex membranis, quae coaleſcunt ex vaſis minoribus. 53
aſcendentis truncus amplior in foeminis, quam in viris. 59
Arabum Medicina. VI.
iis nota fuiſſe Aneuryſmata fertur. X. 4
Auſtrales conſtitutiones cordi infenſiſſimae. 46

B

Bibliothaeca Alexandrina ab Arabibus combuſta. III.
Bilis admodum pauca in cyſtide fellea collapſa. 66

C

Cadaverum ſectiones quando fieri incoeperint. XIII.
Cardiaci Aneuryſmatis idea. 7
Carotidis oſſificatio. 30
Chirurgiae ſtudium vetuſtiſſimum. XV.
illius cultus apud Empyricos maximus, donec a Graecis reformata fuerit. III.
apud Graecos multum claruit, plurimaſque ipſi collectiones fecerunt, inter quas vetuſtiſſima extat inter codices Nicetae, qui in Bibliothaeca Laurentiana aſſervantur. XV
Ciborum nimia quantitas noxia. 54
Clinica Medicina Graecis familiaris. IV.
Codices in Arabicum idioma converſi. VI.
Concretionum quarumdam indicia proponuntur. 17
Concubitus effraenatus Aneuryſmati praebet occaſionem 31 52
Conviviorum luxus. 3
Cordis amplitudo praeternaturalis nondum accurate deſcripta. IX.
variae, & peculiares aegritudines. 66
vis difficulter determinari poteſt. 37
partes oſſeae. 20 30 63
amplitudinis quaedam ſigna. 18
eadem amplitudo in foeminis ex advenientibus catameniis quandoque ſolvitur. 12
praeternaturalis ambitus triplo maior obſervatus, & duplum referens. 9
variae affectiones nominantur. ibid.
praeternaturalis amplitudo in

ipſa foetus efformatione fieri poteſt. 9
prolapſus, & aucta magnitudo ad Aneuryſmatum claſſim reducuntur. X. 9
Coronaria vaſa Aneuryſmati obnoxia. 7
deſcribuntur. 11
turgidiſſima viſa ſunt. 12 16
ipſorum quaedam proprietates. 7 12
affectiones. 12

D

Democritus multa didicit ab Aegyptiis, Gymnoſophiſtis, & Magis, quae Medicinam reſpicerent. IV.
Diaetetica Aegyptiorum, & Graecorum Medicina. III. IV.
Dorſum diu curvare adeo perniciosum quibuſdam ſit, ut permulta exoriantur incommoda inter quae Aneuryſmaticae aegritudines. 69

E

Ecchimoſis quid ſit. 6
Eclectica Medicina. V.
Epilepſia Aneuryſmati producendo confert. 29
ruſticis familiaris. ibid.
Epiſynthetica Medicina. V.
Etruriae viri doctiſſimi. VIII.
ſitus optimus. 41
conſtitutiones autumnales. 40
Europa Medicos habuit celeberrimos. VII.
Exercitationes corporis obeſſe poſſunt ſi immodicae ſint. 56

F

Fibrarum robur ex ingeſtorum uſu deducitur. 68
Foeminae propter conatus in partu exerendos Aneuryſmaticis aegritudinibus obnoxiae. 57
quaecumque lac praebent cautiones quaſdam adhibere debent, quae proponuntur. 69
Frigida medicamenta praexiſtente Aneuryſmate propinanda. 76
Frigus anni 1755. magnum 38
illius vis in aliquibus locis maxima. 42

G

Galenum Aneuryſmata perſpexiſſe certum eſt. 4
eiuſdem ſententia de uſu lactis. 68
Graecorum abuſus. 3
Medicina. IV.
athenaea. ibid.
templa numinibus Medicinae patronis erecta. ibid.
cognitio Aneuryſmatum. X. 4
leges, quibus parere conſueverant dum Agonyſticas peragerent exercitationes, conſtitutae. 56

Gru-

Grumeſcentes ſubſtantiae. 66
Gymnaſticae artis luxus apud veteres. 3
exercitationes, quae ad ipſam reducuntur, in atmoſphaericis mutationibus proficuae. 44
a Graecis excultae. IV.

H

Haemorrhagiae ſcorbuticorum ex acrimonia ſanguinis erumpuntur. 20
Hippocrates Medicinae Dogmaticae, ſeu Clinico-Rationalis inſtitutor. IV.
illius liber Περὶ καρδίης *apocryphus.* 4
cognita illi fuiſſe praecordiorum Aneuryſmata certum non eſt. ibid.
Honores Medicis conceſſi. VI.
Humiliorum locorum inſalubris conſtitutiones Aneuryſmati excitando idoneae. 49
Hydrargiri uſus, licet quandoque proficuus expertus ſit, obeſſe tamen poteſt ſi uſque ad ptyaliſmum aegrotantibus propinetur. 53
Hydrocardia cum praeternaturali cordis magnitudine coniuncta haud facilè agnoſcitur. 73
eius cauſa. 7. 23
Hydrope incohante ſanguinis miſſio mala. 73
Hypnotica medicamenta Aneuriſmati parum utilia. 75
Hyſterica foeminarum affectio valde corpus perturbat. 57

I

Idiopaticum Aneuryſma explicatur. 7

K

Keillii error. 27
Kellnerus in ſynopſi Obſervationum Medico-Phyſicarum plura circa cordis, & arteriarum aegritudines exhibet. 66
Knips Macoppe de polypo, quem in aorta ſitum eſſe cognoverat, epiſtolam ſcripſit, cuius fragmentum exponitur. XI. 66.

L

Lac niſi infantibus diu praebeatur incommoda expectanda. 28
iis, qui ex Aneuryſmate infirmanturm, ultum prodeſt. 74
animantium pueris baudquaquam exhiberi debet, niſi materni defectu praeexeſtente. ibid.
iuxta ſententiam recentis Auctoris potius exhibendum, quam foeminarum. 68
uſus quomodo in pueris inſtituendus. ibid.

ad diuturnum tempus protrahendus. ibid.
diu propinatum. 69

M

Maritima loca inſalubria. 45
Martiani ſententia circa foeminas lac praebentes. 69
Medicina primo Parenti revelata. II.
eiuſdem hiſtoria brevi ſynopſi exponitur. ibid.
progreſſus a Mundi exortu uſque ad Aegyptios. III.
reditus ad Romanos. VI.
Medicorum Rationalium munus. II.
antiquorum veneratio. VII.
Medicamenta quaedam in aliquibus aegritudinibus ſaluberrima obeſſe admodum poſſunt, niſi caute adhibita fuerint. 75
Menſium ſuppreſſione in foeminis conſtituta naſcitur aucta arteriarum pulſatio, ex qua non raro venarum varices, anxietas, &c. 59
fluxus iiſdem familiaris, ſi affluens admodum ſit, nocere poteſt. 58
Methodicae Medicinae primordia. IV.
Metus mortis cauſa. 35
Morbi ex Aneuryſmate orti. 73
Mulierculae puerorum regimini deſtinatae ipſis admodum nocent terrorem incutiendo. 33
Muſcularis actio quomodo fiat. [15
Muſti partes acidulae, & elaſticae. 64

N

Narcotica medicamenta parum utilia Aneuryſmate laborantibus. 75
Nemora in montium cacuminibus conſtituta ventorum vim retundunt. 39
Nummi in honorem Medicorum percuſſi. IV.

O

Obſtructiones Aneuryſmati producendo non parum conferunt. 47
Operis huius proſpectus, & anacephalaeoſis. X. 77
Opium circulationem ſanguinis reddit celeriorem. 75
Oraculorum reſponſiones expectabant veteres. 4
Orientalis Philologia in urbe Dabir multum florens. VII.
Oſſeae, ac petrificatae ſubſtantiae in aortae tunicis obſervatae. 72
Oſſium caries ex Aneuryſmate. 73
Otalgia laborantes ex aeris humiditate laeduntur. 41

Digitized by Google

P

Pericardii humor deſcribitur. 23
phlegmone affecti ſigna. 24
Perſae Medicinam excoluerunt. IV.
Pharmaceuticae Medicinae origo. IV.
Philoſophicae diſquiſitiones Medicinae incremento perutiles. I.
Pica morbus foeminis familiaris. 58
Plinius perperam ratus eſt, cordis aegritudines nuſquam produci. 22
Pneumatica Medicina. V.
Polypus in aorta. 66
in cordis ventriculis locatus ſanguinis circulationem non ſemper remoratur. 16
citò perficitur. ibid.
eſt interdum haereditarius. 18
eiuſdem ſigna nonnulla. 18 66
multiplex tum in venis, tum in arteriis aliquando repertus. 21
cum Aneuryſmate non raro coniunctus. 20 66.
illius ſubſtantia ad inſtar glomi. 66
Praecordiorum idea exponitur. 3
morbi ex iis oriuntur rebus, quae ad corpus quatiendum apta ſunt. ibid.
eoſdem magis apud veteres, quam recentiores extitiſſe credendum. ibid.
Pueri facile tentantur Aneuryſmate. 2
idipſum accidit quoties fletibus nimium indulgeant. 32
ex cantu infirmantur. ibid.
ex ciborum abuſu. 54
attente pertractandi. 67
Pulſationes arteriarum obſervandae. 72
Putrefactio ſanguinis in Aneuriſmatico tumore contenti denegatur. 61
cauſae. 24

R

Rachitis ex immodico parentum concubitu poteſt obvenire pueris. 31
Romanorum Medicina. V.
mores in Agonyſticis exercitationibus. 56
errata quaedam. 3
Ruſticorum aegritudines 46

S

Sanguinis circuitum Syneſibus, & Nemeſio antiquitus innocuiſſe fertur. 5
globuli exigui. 13
heterogenea qualitas. ibid.
experimenta. ibid.
concretiones in corde magno 14
quantitas maior in venis, quam arteriis cadaverum reperitur. 16
qualitas in Scorbuto prava. 20
inquinamenta ex Venerea lue vaſorum tunicis noxia. 51
eroſiva indoles. 51 64 73
quantitas, & qualitas in Aneuryſ-

ryſmatis curatione expendi debent. 71
miſſionem non ſemper profuiſſe Aneuryſmate laborantibus oſtenditur. ibid.
haec, ſi conveniat, in oppoſita parte inſtituenda. 71
diſcutienda craſſities. ibid.
Scorbutici ex Aneuryſmate facile infirmantur. 20 52
Signa Aneuryſmatum, & polyporum aequivoca. XI.
Somno nimium indulgentibus praecordiorum languores adveniunt. 44
Syntomatum ſaevities quomodo in Aneuryſmate cobibenda. 70
Syphilitici Aneuryſmati obnoxii. 20

T

Thoracis cavitas dextera referta ſanguine. 62
Tuſſes convulſivae Aneuryſmata tum in pueris, tum in adultis producere poſſunt. [36 61

V

Valetudinaria quando inſtituta. VIII.
Florentini laudes. XIII.
Varix quid ſit. 10
cum Aneuryſmate interdum copulatur. 55
Vegetabilia pueris proponenda. 69
eorumdem uſus nutricibus perutilis. ibid.
Venerea labes Aneuryſmaticis aegritudinibus producendis idonea. 50
Veneris abuſus apud veteres. 3
Ventriculi magni, & ſanguine referti obſervatio. 62
Veris tempore facilius pateſiunt Aneuryſmata. 43
Vermes in corde repertos eſſe negatur. 20
Veteres in vitae regimine delinquere multum ſolebant. 3
ploratum lege vetuerant. 32
ſuperſtitionibus addicti. 4
locorum conſtitutiones ſedulo conſiderabant. 48
Veterinaria Graecorum Medicina. IV.
Victus tenuis in Aneuryſmate laborantibus inſtituendus. 77
Vini partes. 64
eius ſpiritus oleum quoddam continet. ibid.

Z

Zoologicae, ſive Zootomicae obſervationes. 21 27 63

FINIS.

Digitized by Google

ERRORES TYPOGRAPHICI SIC CORRIGENDI ERUNT.

Pag. XV. *verſ.* 17. Diaetetica, — *v.* 23. Medicinae — pag. XVI. *v.* 4. Sarracenis — *pag.* XVII. *v.* 23. Aegyptii — *pag.* XX. *v.* 10. Nobaishio — *pag.* XXXII. *v.* 4. vetuſtiſſimus — *pag.* XLIII. *v.* 11. perperam a — *pag.* XLIV. *v.* 21. inſtituerint *pag.* XLV. *v.* 8. Florentiae — *pag.* XLVI. *v.* 12. Lapidi — *Pag.* 2. *v.* 1. via, innumerae — *pag.* 4. *v.* 20. hominum, — *pag.* 5. *v.* 21. priſcorum — *pag.* 7. *v.* 6. Hippocratem — *pag.* 8. *v.* 27. *centuris* deleatur — *pag.* 14. *v* 31. comedantur — *pag.* 15. *v.* 13. quae *v.* 27. meminerint, — *pag.* 16. *v.* 1. profecto — *v.* 8. contigerint — *pag.* 19. *v.* 26. tunica — *pag.* 23. *v.* 14. aſſervare — *pag.* 34. *v.* 7. adeo — *pag.* 36. *v.* 17. ſyntomatis — *pag.* 39. *v.* 25. alia quam plurima — *pag.* 40. *v.* 8. quae — *pag.* 45. *v.* 3. particulis — *pag.* 47. *v.* 3. ſubſtantiae — *pag.* 49. *v.* 5. quod — *pag.* 51. *v.* 16. ſanè — *v.* 20. inſtitutam — *pag.* 53. *v.* 25. *Philoſoph.* *pag.* 61. *v.* 4. ſevitie — *v.* 12. Aneuryſma — *pag.* 65. *v.* 11. voce — *pag.* 66. *v.* 5. nimia letitia — *v.* 8. terrefaciant — *pag.* 67. *v.* 7. fit pueris — *pag.* 68. *v.* 11. ingraveſcentium — *pag.* 83. *v.* 16. ſyntomatis — *pag* 85. *v.* 22. primevae — *pag.* 89. *v.* 25. praeſens — *pag.* 93. *v.* 23. halitibus — *pag.* 94. *v.* 3. *Aneuryſmatum* — *v.* 16. certum — *pag.* 95. *v.* 10. eſſe *v.* 25. validè — *pag.* 96. *v.* 23. Celſus — *pag.* 102. *v.* 3. *Venereae* — *v.* 14. ſanguinem — *pag.* 103. *v.* 2. arteriarum — *pag.* 109. *v.* 18. Catonis — *pag.* 114. *v.* 9. liveſcentibus — *pag.* 124. *v.* 17. 1756. — *pag.* 126. *v.* 11. videretur — *pag.* 157. *v.* 5. diuturnum — *pag.* 161. *v.* 12. acceperint — *v.* 30. *differenza* — *pag.* 163. *v.* 25.: Quidquid enim — *pag.* 164. *v.* 20. nequibat — *pag.* 165. *v.* 14. Haleſius — *v.* 16. *hac* deleatur — *pag.* 166. *v.* 3. ſcilicet — *pag.* 167. *v.* 27. Haſenhoorlius — *pag.* 168. *v.* 28. *Hydrop.* — *pag.* 170. *v.* 5. Leprottus — *pag.* 172. *v* 8. adhibentur, — *v.* 18. de fixandis — *pag.* 173. *v.* 14. aſſeverandum — *v.* 30. *A Paris* — *pag.* 174. *v.* 5. de Opiatis — *pag.* 175. *v.* 9. atteruntur — *pag.* 177. *v.* 1. Iis namque.

Alios errorres ortographicos, qui propter abſentiam Auctoris irrepſerunt, Lector benignè corrigat.

SS 548875

Digitized by Google

Digitized by Google